

tiho.
beskr
i sapč
u do i
guta.
oko se
lizem
ne diš

JEZIK, književnost i obrazovanje

- stanje i perspektive

Knjiga sažetaka

5. Međimurski filološki
i pedagoški dani

Čakovec, 27. travnja 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Odsjek u Čakovcu

5. Međimurski filološki i pedagoški dani

Organizacijski odbor

prof. dr. sc. Blaženka Filipan-Žignić, predsjednica Organizacijskog odbora
Mateja Sabo Junger, mag. prof.math., tajnica Organizacijskog odbora
doc. dr. sc. Goran Lapat
izv. prof. dr. sc. Ivana Nikolić
dr. sc. Hrvoje Šlezak
doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Programski odbor

Assoc. Prof. Jessica Essary, Cazenovia College, SAD
Prof.dr. Ingrid Pramling Samuelsson, University of Gothenburg, Švedska
Assoc. Prof.dr.sc. Alicja R. Sadownik, Western Norway University of Applied Sciences (HVL), Norveška
Prof. dr. habil. Anna Dargiewicz, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Poljska
Prof.dr.sc. Živko Gorjanac, Eötvös Loránd University, Mađarska
Prof.dr.sc. Lukács István, Eötvös Loránd University, Mađarska
Doc. dr. sc. Morana Plavac, Eötvös Loránd University, Mađarska
Prof.dr.sc. Matjaž Duh, Sveučilište u Mariboru, Slovenija
Prof.dr.sc. Dragica Haramija, Sveučilište u Mariboru, Slovenija
Izv.prof.dr.sc. Jerneja Herzog, Sveučilište u Mariboru, Slovenija
Prof.dr.sc. Miran Kondrić, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija
Dr.sc. Vesna Mikolič, znanstvena svetnica, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Slovenija
Prof.dr.sc. Vesna Požgaj-Hadži, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija
Doc. dr. sc. Simona Pulko, Sveučilište u Mariboru, Slovenija
Izv. prof. dr. sc. Melita Zemljak Jontes, Sveučilište u Mariboru, Slovenija
Doc.dr.sc. Belkisa Dolić, Sveučilište u Bihaću, BIH
Prof.dr.sc. Edina Murtić, Sveučilište u Sarajevu, BIH
Doc. dr. Svetlana Kalezić-Radonjić, Univerziteta Crne Gore, Crna Gora
Prof. Rozalina Engels-Kritidis, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bugarska
Asst. prof. Ingibjörg Ósk Sigurðardóttir, University of Iceland, Island
Dr. Paulette Luff, Anglia Ruskin University, UK
Dr. Eva Mikluska, University of Chichester, UK
Izv.prof.dr.sc. Mirjana Beara, Sveučilište u Kragujevcu, Srbija
Prof.dr.sc. Jasmina Klemenović, Sveučilište u Novom Sadu, Srbija
Doc.dr.sc. Alma Tasevska, Ss. Cyril and Methodius University- Skopje, Faculty of Philosophy, Makedonija
Izv. prof. dr. sc. Renata Šamo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,
Doc.dr.sc. Ivana Visković, Sveučilište u Splitu,

Prof.dr.sc. Anita Klapan, Sveučilište u Rijeci,
Prof.dr.sc. Emina Berbić Kolar, Sveučilište u Osijeku,
Izv.dr.sc. Snježana Dubovički, Sveučilište u Osijeku,
Izv. prof.dr.sc. Renata Jukić , Sveučilište u Osijeku,
Prof. dr. sc. Mirjana Šagud, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet,
Prof. dr. emeritus Stjepan Hranjec, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof.dr.sc. Đuro Blažeka, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof.dr.sc. Blaženka Filipan Žignić, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof. dr. sc. Siniša Opić, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof. dr. sc. Dunja Pavličević-Franić, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof.dr.sc.Dubravka Težak, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof. dr.sc. Tamara Turza Bogdan, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof. dr. sc. Damir Velički, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Prof. dr. sc. Diana Zalar, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv. prof. dr.sc. Kristina Cergol , Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv. prof. dr.sc. Andrijana Kos Lajtman, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv. prof. dr.sc. Jasna Kudek Mirošević, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv. prof. dr.sc. Vladimir Legac, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv. prof. dr.sc. Predrag Oreški, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv.prof.dr.sc. Višnja Rajić , Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Izv.prof.dr.sc. Tomislav Topolovčan, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Doc.dr.sc. Goran Lapat, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,
Doc.dr.sc. Adrijana Višnjić Jevtić, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet,

Učiteljski fakultet, Odsjek u Čakovcu
Sveučilište u Zagrebu

Jezik, književnost i obrazovanje
- stanje i perspektive

Knjiga sažetaka

Međunarodni znanstveni skup
5. Međimurski filološki i pedagoški dani

Čakovec, 27. travnja 2023.

Matea Birtić
Ivana Brač
Siniša Runjaić

Posredna uloga repozitorija SARGADA u poučavanju hrvatskoga jezika

U okviru projekta Sintaktička i semantička analiza dopuna i dodataka u hrvatskome jeziku izrađuje se repozitorij SARGADA u kojem se nalaze rečenice s rečeničnim dijelovima za koje je teško odrediti pripadaju li dopunama ili dodatcima. Razlika između dopuna i dodataka pretpostavlja se u mnogim gramatičkim teorijama (Tesnière 1959, Bresnan 1982, Chomsky 1981, Van Valin 2001 i dr.), a potvrđena je i u psiholingvističkim eksperimentima (Boland 2005), međutim katkada je veoma teško precizno odrediti granicu među tim dvjema sintaktičkim kategorijama. Stoga je cilj spomenutoga projekta utvrditi koji su testovi primjenjivi na hrvatski jezični materijal te opisati konkretne primjere u okviru repozitorija. U repozitorij SARGADA nalaze se rečenice s dvojbenim dijelovima, a rečenice se unose prema temeljnome glagolu. Glagoli uz koje se javljaju dvojbeni dijelovi podijeljeni su u trinaest makroskupin), a svaki se dvojbeni dio testira sa sedam testova (eliminacijski test, implikacijski test, test učiniti isto, to se događa test, supstitucijski test, zamjenski test, dijaloški test). Dobiveni se rezultat izražava u postotcima, tj. naš je pristup dopunama i dodatcima skalaran. U ovome izlaganju predstaviti ćemo repozitorij SARGADA te istaknuti potencijalnu ulogu repozitorija kao pomoćnog sredstva studentima i profesorima hrvatskog jezika u razrješavanju dvojbi pri gramatičkoj analizi rečenice.

Cljučne riječi: dopune i dodatci, hrvatski jezik, repozitorij SARGADA, poučavanje SARGADA, poučavanje

The intermediate role of the SARGADA repository in the teaching of the Croatian language

Within the project Syntactic and semantic analysis of arguments and adjuncts in Croatian, the SARGADA repository is being created, which contains the sentences with syntactic phrases for which it is difficult to determine whether they belong to arguments or adjuncts. The difference between arguments and adjuncts is assumed in many grammatical theories (Tesnière 1959, Bresnan 1982, Chomsky 1981, Van Valin 2001, etc.), and it was also confirmed by psycholinguistic experiments (Boland 2005), but sometimes it is very difficult to precisely draw a line between them. Therefore, the goal of the project is to determine which tests apply to Croatian and to describe concrete examples. The SARGADA repository contains sentences with ambiguous phrases, and the sentences are entered according to the basic verb. Verbs with ambiguous phrases are divided into thirteen macrogroups, and each ambiguous phrase is tested with seven tests. The obtained result is expressed in percentages, i.e. our differentiation of arguments and adjuncts follows a scalar approach. In this talk, we will present the SARGADA repository and highlight the potential role of the repository as an auxiliary tool for students and professors of the Croatian language in resolving some issues in the grammatical analysis of a sentence.

Keywords: arguments and adjuncts, Croatian, the repository SARGADA, teaching

Mihaela Blažeka
Đuro Blažeka

Iz istraživanja razlikovnog leksika u donjem Međimurju

Autorica na temelju Rječnika preloške skupine govora (Đuro Blažeka, Učiteljski fakultet u Zagrebu, 2018), Rječnika govora Kotoribe (Đuro Blažeka, Općina Kotoriba, 2022.) i građe za rječnik Goričana razrađuje i produbljuje metodologiju za istraživanje razlikovnog leksika između mjesnih govora hrvatskog jezika koju je Đuro Blažeka razradio u ranijim radovima (6 kategorija razlikovnosti – po jedna fonološka i tvorbeni i 4 semantičke). Za svaku kategoriju se donose odabrani primjeri, i to uvijek s govorom Preloga kao „ishodišnim“ (onaj za koji je objavljen veliki znanstveni rječnik) za usporedbu prema drugim dvama govorima („sporednima“). Sva tri govora pripadaju donjem poddijalektu međimurskog dijalektu, ali različitim skupinama (preloškoj, goričanskoj i donjodubravskoj). Kod svih razlikovnosti koje se tiču semantike donose se i rečenične potvrde koje prisnažuju definicije leksema. Autorica zaključuje da je doista začudno da se na tako malom zemljopisnom prostoru kao što je donje Međimurje nalaze leksički toliko različiti mjesni govori jer se radi o sredinama koje stoljećima žive identičnim načinom života i dijele jednak geografski i klimatski prostor, povijest, način privređivanja i duhovni obzor. Na temelju rezultata takvih istraživanja lakše bi se pratili procesi širenja i rasprostranjenosti najrazličitijih jezičnih pojava iz područja semantike i tvorbe riječi, a ne samo općepoznatih jezičnih izoglosa koje se tiču uglavnom fonologije i, mnogo rjeđe, morfologije. Posljednji je trenutak da se leksička istraživanja kajkavskog narječja intenziviraju jer za razliku od fonologije i morfologije, semantika je puno brže podložnija promjenama s obzirom na to da nove realije doslovce svakodnevno prodiru u suvremeni život.

Ključne riječi: kategorije razlikovnosti, leksikologija, međimurski dijalekt, razlikovni leksik

Some New Insights from the Research of the Differential Vocabulary in the Region of Donje Međimurje

Based on the Dictionary of the Prelog Group of Speeches (Đuro Blažeka, Faculty of Teacher Education in Zagreb, 2018) and on the Dictionary of the Local Speech of Kotoriba (Đuro Blažeka, Municipality of Kotoriba, 2022) as well as on the basis of the materials that have been compiled for the Dictionary of the Local Speech of Goričan as well as on the materials for the Dictionary of the Speech of Goričan, the author elaborates and deepens the methodology for the research of the local speeches of the Croatian language that Đuro Blažeka has already in his earlier research papers (six categories – one for phonology, one for word formation and four for semantics). For each category, selected examples are given, always with the Prelog speech as the "outcome" (the one for which a large scientific dictionary has been published) for comparison with the other two "secondary" speeches. All three speeches belong to the Lower Sub-Dialect of the Međimurje Dialect, but to different groups of speeches (the local speech of Prelog, the local speech of Goričan and the local speech of Donja Dubrava). For all semantic distinctions, sentence confirmations are made that make it possible to strengthen the definitions of lexemes. The author concludes that it is really surprising that in such a small geographical area, as in the case of Donje Međimurje, there are lexically so different local speeches, since these are communities that have lived an identical way of life for centuries and share the same geographical and climatic space, history, way of doing business and spiritual horizon. Based on the results of such research, it would be easier to follow the processes of the spread and the prevalence of the most diverse linguistic phenomena from the field of semantics and word formation, and not only the commonly known linguistic isoglosses that are usually defined mainly by phonological features and, much less often, by morphology. It is the last moment for the lexical research of the Kajkavian dialect to be intensified, because unlike phonology and morphology,

semantics is much more susceptible to change, considering the fact that new realia literally penetrate into modern life every day.

Keywords: categories of distinctiveness, lexicology, the Dialect of Međimurje, distinctive lexicon

Đuro Blažeka

O istraživanjima vulgarnog sloja leksika u govoru Preloga

Iz korpusa bogate građe koju je skupio za svoj Rječnik preloške skupine međimurskog dijalekta (Učiteljski fakultet u Zagrebu, 2108), autor je ekscerpirao vrlo bogat opsceno-vulgarni sloj. Budući da smatra da je u dosadašnjim istraživanjima tog sloja jezika terminologija vrlo nedosljedna, u radu predlaže jednu mogućnost razgraničenja najčešće spominjanih termina. Kao temeljni termin predlaže vulgarnost - rečenice ili sintagme s opscenim sadržajem, a koje ispunjavaju različite pragmatičke funkcije u neposrednoj komunikaciji u realnim životnim situacijama.

Ključne riječi: opsceno-vulgarni sloj leksika, govor Preloga, terminologija, pragmatičke funkcije

Some Aspects of the Results of Research of Vulgar Elements in the Lexicon of the Speech of Prelog

The author extracted a very rich obscene-vulgar layer from the corpus of rich material that he gathered for his Dictionary of the prelojic group of the Međimurje dialect (Teaching Faculty in Zagreb, 2108). Since he believes that the terminology in the previous researches of this layer of the language is very inconsistent, in the paper he proposes one possibility to delimit the most frequently mentioned terms. As a basic term, he proposes profanity - sentences or phrases with obscene content, which fulfill different pragmatic functions in direct communication in real life situations.

Keywords: obscene-vulgar layer of the lexicon, speech of Prelog, terminology, pragmatic functions

Vera Blažević Krezić
Dorotea Čorak

Vokalizam i konsonantizam senjske *Meštrija od dobra umrtija* (1507./1508.)

Budući da smo svjedocima vremena koje je na kušnju stavilo društveno-kulturne i moralne vrijednosti na kojima smo podizani, i koje su bitna sastavnica našega individualnog i kolektivnog identiteta, te da – uslijed zdravstvenih ugroza i geopolitičkih, oružanih sukoba – sa srednjim vijekom dijelimo *opsjednutost smrću i umiranjem*, opravdanom se čini novija filološka interpretacija jednoga teksta utkanoga u našu ranu novovjekovnu pismovnu tradiciju. Riječ je o hrvatskoglagoljskom tiskopisu *Meštrija od dobra umrtija*, objavljenom 1507./1508. u senjskoj tiskari. Uzimljući u obradu djelo koje je tipičan predstavnik neliturgijske glagoljske pismenosti kasnoga srednjovjekovlja, pristupamo mu s određenim predznanjem o njegovoj jezičnoj i stilskoj (žanrovskoj) heterogenosti. Taj je prijevod latinskoga teksta iz spektra *artes moriendi* utemeljen na onodobnoj vernakularnoj čakavštini, prožetoj crkvenoslavenizmima. U kojoj međutim mjeri zasigurno ovisi i o miješanju tekstnih žanrova (pouka, poziva i upozorenja, molitava, citata i egzempla), ali i o našoj spremnosti da kroz prizmu fonoloških značajki motrenoga djela (od bilježenja *jata* i njegovih odraza do provedbe druge palatalizacije i sekundarne jotacije) pokažemo spomenute raznorodnosti. Istraživanjem se ukazuje na važnost neliturgijskoga glagoljskog korpusa senjske tiskare za povijest hrvatskoga književnog jezika u prijelomnom predstandardizacijskom 16. stoljeću.

Cljučne riječi: hrvatski književni jezik 16. stoljeća, *Meštrija od dobra umrtija* (1507./1508.), senjska glagoljska tiskara, vokalizam, konsonantizam

Vocalism and Consonantism of Senj's *Meštrija od dobra umrtija* [Art of Dying Well] (1507/1508)

Today we are all too familiar with medieval *death and dying* obsession, so a new philological interpretation of the text woven into our early modern literary tradition seems pretty justified. The Croatian glagolitic script *Meštrija od dobra umrtija* [Art of dying well] (1507/08) was printed in Glagolitic printing house in Senj as a typical representative of non-liturgical late medieval glagolitic literacy. Therefore, it is approached with a certain foreknowledge of its linguistic and stylistic (genre) heterogeneity. As a translation from Latin, which belongs to *Artes bene moriendi* tradition, this text is based on the vernacular Čakavian expression of the time, and is interwoven with Church Slavonic features. To what extent, however, certainly depends on the mixing of text genres (for example educative texts, prayers and examples), but also on our ability to – through the prism of its phonological features (realization of *jat* and its reflections, second palatalization, secondary iotation etc.) – show the mentioned diversities. Finally, we have to show the importance of *Meštrija*, of the entire non-liturgical corpus of the Glagolitic printing house in Senj, for the history of the Croatian literary language of the 16th century.

Keywords: Croatian literary language of the 16th century, *Meštrija od dobra umrtija* [Art of Dying Well] (1507/1508), Glagolitic printing house in Senj, vocalism, consonantism

Tena Bortas
Blanka Guliš

Inovativni pristup razvijanju predčitačkih vještina

Slikovnica je jedan od prvih medija s kojim se dijete susreće i koju doživljava svim osjetilima. Kroz čitanje djeca se upoznaju sa svijetom oko sebe, razvijaju komunikacijske vještine, grade vokabular, potiču kreativnost te kritičko mišljenje. U poticanju dječjeg čitanja važnu ulogu imaju odgojitelji, a da bi ju kod djece uspješno razvili moraju biti svjesni njezine važnosti te stvarati prilike i okruženje koje potiče interes za čitanjem. U ovom se radu prikazuju aktivnosti koje smo provodili kroz međunarodni projekt „Naša mala knjižnica“ koji za vrtiće i škole organizira nakladnička kuća “Ibis grafika”. Projekt je usmjeren na povećanje interesa za čitanjem među djecom kroz zanimljive i poticajne aktivnosti prilagođene njihovoj dobi. Aktivnosti u projektu temelje se na slikovnicama čiji je sadržaj nadograđen elementima digitalnih medija. U ovom radu prikazani su digitalni sadržaji aktivnosti djece kreirani kroz umjetničke i istraživačke aktivnosti te putem razvojno-tematskih razgovora, diskusija i igranja uloga. Kako bi stvorili zanimljivo, sigurno i interaktivno digitalno okruženje kreirana je e-knjižnica koja nudi kvalitetne, poticajne i dobi prilagođene sadržaje. Kroz projekt djeca su razvilapredčitačke vještine, digitalne kompetencije, vokabular te se povećao interes djece za slikovnicom kao medijem i za digitalnim slikovnicama čime su djeci osigurani kvalitetniji sadržaji tijekom boravka pred ekranom.

Ključne riječi: čitanje, djeca, digitalna slikovnica, projekt, slikovnica

An innovative approach to developing pre-reading skills

A picturebook is one of the first media that a child encounters and that he experiences with all his senses. Through reading, children get to know the world around them, developing communication skills, building vocabulary, ignites creativity also, it develops critical thinking and problem-solving. Teachers play an important role in encouraging children's reading, and in order to successfully develop it in children, they must be aware of its importance and create opportunities and an environment that encourages interest in reading. This paper presents the activities we carried out through an international project „Naša mala knjižnica“ by the publishing house "Ibis grafika". The project is aimed at increasing interest in reading among children through interesting and stimulating activities adapted to their age. Activities in the project are based on traditional printed picturebooks whose content has been upgraded with elements of innovative digital media. The digital contents of children's activities are created through artistic and research activities and through development-thematic conversations, discussions and role-playing. The activities carried out in the project influenced the development of pre-reading skills, the development of digital competences, the development of vocabulary and the increase of children's interest in picture books as a medium and in digital picturebooks, which provided children with better content during their time in front of the screen.

Keywords: children, digital picturebook, picturebook, project, reading

**Irina Budimir
Damir Mišetić**

Kršenje načela čestotnosti u slijedu sastavnica binoma u hrvatskome i talijanskome jeziku

Razvidno je da linearni slijed sastavnica binoma u hrvatskome i talijanskome ima svoje zakonitosti i da postoje čimbenici koji imaju presudan utjecaj na pozicioniranje sastavnica u binomu. Mnoga istraživanja temeljena ponajprije na rječničkim izvorima pokazuju da postoji utjecaj određenih čimbenika na davanje prednosti pojedinim sastavnicama binoma. Danas je pak u odnosu na nekadašnja istraživanja, zahvaljujući korpusnolingvističkim istraživanjima u mrežnim korpusima moguće s velikom vjerojatnošću odrediti najprije odnos reverzibilnih i ireverzibilnih binoma, ali i utjecaj načela čestotnosti na slijed sastavnica u binomu. Međutim, raščlamba načela čestotnosti pokazala je da postoje i izuzetci u kojima se ono krši. Cilj je ovoga rada na temelju korpusa ireverzibilnih binoma u hrvatskome i talijanskome jeziku u kojima se krši načelo čestotnosti prikazati utjecaj drugih načela, kojima se daje prednost, na slijed sastavnica u binomima obaju jezika kao što su semantičko-pragmatičke hijerarhije, metrička ili fonološka ograničenja.

Ključne riječi: slijed sastavnica binoma, ireverzibilni leksički binomi, kršenje načela čestotnosti, hrvatski jezik, talijanski jezik

Violation of the principle of frequency in the sequence of binomial components in the Croatian and Italian languages

It is obvious that the linear sequence of binomial components has its own laws and that there are factors that influence the selection of a particular component and its positioning in the binomial. Many studies, based primarily on dictionary sources, have shown the influence of certain factors on the advantage of individual binomial components. However, today, compared to previous research, thanks to corpus-linguistic research in online corpora, it is possible to determine with high probability firstly, the relationship between reversible and irreversible binomials, and also the influence of the principle of frequency on the sequence of components in a binomial. However, analysis of the principle of frequency showed that there are exceptions to this rule that lead to its violation. The aim of this paper, based on the corpus of irreversible binomials in the Croatian and Italian languages in which the frequency principle is violated, is to show the influence of other principles such as saliency constraints, metric constraints and syllable prominence constraints on the sequence of components in the binomials of both languages.

Keywords: sequence of binomial components, irreversible lexical binomials, frequency principle violation, Croatian language, Italian language

Ivana Cindrić
Ivana Milković

„Storytime“ u nastavi engleskoga jezika - stavovi i iskustva učitelja

Priče kao dio izvorne dječje književnosti iz više su razloga prikladne za poučavanje engleskoga kao stranoga jezika, ne samo kao predložak za učenje jezičnih vještina, već i za razvoj međukulturne kompetencije, empatije, kreativnosti i mašte. S obzirom na navedeno, potrebno je ispitati koliko učitelji engleskoga jezika koriste priče u nastavi engleskoga jezika u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno na uzorku od 110 učitelja engleskoga jezika iz cijele Hrvatske. Podjednako su zastupljeni učitelji engleskoga jezika u nižim i u višim razredima osnovne škole. Ispitani su stavovi učitelja prema korištenju izvornih djela engleske književnosti, učestalost korištenja, kriteriji odabira književnih djela, te način izvedbe. Učitelji su također procijenili svoje kompetencije i spremnost za korištenje izvornih djela engleske književnosti. Rezultati su pokazali kako učitelji najčešće biraju tekstove koji su dostupni u udžbenicima, bez obzira radi li se o djelima izvorne dječje književnosti ili adaptacijama, i to u prosjeku jednom mjesečno. Učitelji podjednako čitaju i pričaju priče, a tek mali broj učitelja isključivo koristi tehniku pričanja priče. Priče najčešće koriste za poučavanje vokabulara, no uspješno kreiraju i druge nastavne aktivnosti poput dramatizacija ili diskusija. Učitelji se uglavnom osjećaju kompetentno za korištenje priča u nastavi engleskoga jezika, a kao glavnu prepreku korištenju priča u nastavi navode nedostatak vremena.

Glavne riječi: izvorna dječja književnost; osnovna škola, poučavanje engleskoga kao stranoga jezika; priča

Storytime in English language teaching – teachers' attitudes and experiences

The advantages of using authentic stories in English language teaching go beyond enhancing language skills. Using authentic stories enables cross-curricular learning, develops students' awareness of multiculturalism and tolerance, promotes empathy, kindles imagination and creativity. Considering the mentioned, the research focused on the practice of using authentic children's stories by English language teachers in schools in Croatia. The research was conducted with English language teachers coming from all parts of Croatia (N=110). The sample comprised an equal number of teachers teaching in lower primary grades (1-4) and higher grades of primary school (5-8). Participants' attitudes towards using authentic literature in the classroom were examined, along with the frequency of use, criteria for selection, and teaching method. The participants were also asked to estimate their competences and readiness for using authentic children's literature in the English language. The results showed that teachers most frequently opt for texts available in coursebooks, regardless of whether these are authentic scripts or adaptations. They do so, on average, once a month. Most teachers present stories by reading and telling them, while fewer teachers engage in storytelling only. Stories are mostly used for teaching vocabulary; however, teachers also use them for activities such as dramatizations or discussions. Overall, teachers state that they are competent for using stories in English language teaching, however time is the major obstacle in using stories in classes.

Keywords: authentic children's literature, primary school, story, teaching English as a foreign language

Ivana Cvijović Javorina

**Književni tekstovi u srednjoškolskim udžbenicima njemačkoga kao drugoga stranog jezika
(1. – 4. godina učenja)**

Iako odavno nije jedino nastavno pomagalo pri ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, udžbenik je i dalje obvezni obrazovni materijal u nastavi stranoga jezika. Budući da „služi kao cjelovit izvor za ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda utvrđenih predmetnim kurikulumom“ (Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu, NN 116/18), velik dio nastavnika se u svome radu i dalje uglavnom oslanja na udžbenik. U izlaganju će se stoga prikazati rezultati analize nekoliko udžbeničkih serija namijenjenih početnom učenju njemačkoga kao drugoga stranoga jezika u četverogodišnjim srednjim školama u Hrvatskoj. Polazeći od ishoda predmetnog kurikuluma i dobivenih rezultata, pokušat će se odgovoriti na pitanje koje mjesto zauzima književnost u nastavi njemačkog jezika na spomenutoj razini učenja.

Ključne riječi: književni tekstovi; nastava stranoga jezika, njemački kao drugi strani jezik, udžbenik

Literary texts in the high school textbooks of German as a second foreign language (1st – 4th year of learning)

In Croatia, the textbook is still mandatory educational material in teaching a foreign language. It serves as a guide to the curriculum, and many teachers still mainly rely on it in their work. This paper will present the results of the analysis of the high school textbooks of German as a second foreign language (1st – 4th year of learning) used in four-year secondary schools in Croatia. Based on the learning outcomes in the curriculum and the obtained analysis results, an attempt will be made to answer the question of the place of literature in the teaching of German language at the beginners' level.

Keywords: foreign language teaching, German as a second foreign language, literary texts, textbook

**Lidija Cvikić
Viktorija Vidović**

Odnos hrvatskoga standardnoga jezika i dijalekta očima nasljednih govornika hrvatskoga jezika iz Australije

Istraživanja stavova nasljednih govornika hrvatskoga jezika prema standardnome jeziku i njegovim nestandardnim idiomima još su uvijek su razmjerno rijetka. Kako je središnja motivacija nasljednih govornika za učenje i usavršavanje hrvatskoga jezika većim dijelom obilježena osjećajem individualne povezanosti i pripadnosti zajednici (Cvikić, Jelaska i Kanajet Šimić, 2010), pretpostavlja se da pozitivni stavovi prema jeziku mogu djelovati kao poticajan čimbenik na njegovo ovladavanje (v. Dörnyei, 1990, 2006). U ovome se radu metodom sociolingvističkog intervjua ispituju stavovi nasljedne govornice hrvatskoga jezika iz Australije prema standardnome jeziku i njegovim drugim idiomima, kao i samoprocjena ovladanosti hrvatskim jezikom te motivacija za njegovim usavršavanjem. Rezultati ovoga istraživanja pokazuju inojezičnu perspektivu složenosti sustava hrvatskoga jezika, kao i stavove koji o njemu ima ta posebna skupina govornika. Rezultati istraživanja komentiraju se u svjetlu mogućega unaprjeđenja učenja i poučavanja hrvatskoga kao nasljednoga jezika.

Ključne riječi: hrvatski kao nasljedni jezik, jezični identitet, hrvatski standardni jezik

The relationship between the Croatian standard language and the dialect through the eyes of Croatian heritage speakers

Studies on the attitude of Croatian heritage speakers towards the standard Croatian language and its dialects, are still relatively rare. Since the main motivation of heritage language speakers to improve their language is largely characterized by a sense of individual connection and belonging to a community (Cvikić, Jelaska i Kanajet Šimić, 2010), it is assumed that positive attitudes towards the language can be a stimulating factor for its learning (Dörnyei, 1990, 2006). The main aim of this paper was to question the attitudes of the heritage speaker of Croatian towards the standard language and its other idioms. Moreover, self-assessment of mastery of the Croatian language and motivation to improve it were examined. The results of this research show a foreign language perspective of the complexity of the Croatian language system, as well as the attitudes that this special group of speakers have about it. The results of the research are commented in the light of the possible improvement of learning and teaching Croatian as a heritage language.

Keywords: Croatian as a heritage language, language identity, standard Croatian language

Helena de Karina

Održivi razvoj u nastavi književnosti

U prvoj polovici 2022. godine na IFLA-inu Knjižničnu kartu svijeta uključena je i Prva riječka hrvatska gimnazija s projektom Zelena lektira: Jabuka za srce. Projektom se proširuje IFLA-ina ideja, po kojoj održivi razvoj treba biti snažnije zastupljen u knjižničarstvu, na nastavu književnosti. Projekt povezuje književnost, knjižnicu i održivi razvoj s ciljem razvijanja dostupnosti informacija svima te čitalačke, zelene i digitalne pismenosti. Utemeljen je u humanističkom pristupu društvenim problemima, ideji da se razvojem imaginacije i kritičkog mišljenja učinkovitije motivira učenike i mlade na društveno djelovanje u skladu s univerzalnim etičkim principima. U izlaganju su opisani akteri i njihova uloga u projektu, tijekom projekta i učeničke aktivnosti te suradnja s IFLA-om i dosezi te suradnje.

Ključne riječi: održivi razvoj, književnost, knjižnica, IFLA, novo čitanje

Sustainable development in the teaching of literature

In the first half of 2022 PRHG was included in IFLA's Library Map of the World with it's project of Green literature: An apple for the heart. The project expands IFLA's idea, according to which sustainable development should be more strongly represented in libraries, onto the literature curriculum. The project connects literature, the library and sustainable development with the goal of developing accessibility of information to everyone as well as reader, green and digital literacy. It is founded on the humanities' approach to social problems, on the idea that developing imagination and critical thinking more effectively motivates students and the youth to social action in accordance with universal ethical principles. The work lists the realizers and their role in the project, the course of the project, the students' activities and the cooperation with IFLA and the extent of this cooperation are described.

Keywords: sustainable development, literature, library, IFLA, new approaches to readingnew appro

Marieta Djaković
Kristina Djaković

Lehrerinnen und Lehrer für das 21. Jahrhundert Erwartungen und Herausforderungen

Lehrerinnen und Lehrer für das 21. Jahrhundert Erwartungen und Herausforderungen Die Rolle der Lehrenden wird in der Forschung immer wieder neu diskutiert. Die rasanten gesellschaftlichen Veränderungen, die Schnellebigkeit der Welt, die Bedürfnisse der Schülerinnen und Schüler, der Studierenden, der Lernenden stellen sowohl hohe Erwartungen an den fordernden Beruf der Lehrerinnen und Lehrer und ihre Kompetenzen als auch Herausforderungen. Die Heterogenität im Bildungsbereich verlangt von den Lehrenden breites und fundiertes Lehrerwissen und Lehrerkönnen. Wirksame Kommunikation auf verschiedenen Ebenen, Teamarbeit, Vernetzung, Einfühlvermögen, ethisches Verhalten, Achtsamkeit, interkulturelle Sensibilität, Wertschätzung von Bildung und digitale Kompetenz sind Voraussetzungen um Ziele zu erreichen, die jungen Lernern das Zusammenleben und die Zusammenarbeit in der Gegenwart und in der Zukunft erleichtern und ermöglichen sollten. Auf Grund einer Fragebogenerhebung werden Einstellungen von Lehrenden erfasst und bewertet. Im Artikel werden bestehende Ansätze und Erkenntnisse und internationale Entwicklungen in der empirischen Bildungsforschung dargestellt.

Ključne riječi: Bildung, Fremdsprachen, Kompetenzen, Lehrende

Teachers for the 21st Century expectations and challenges

The role of the teacher is discussed again and again in research. The rapid social changes, the fast pace of life in the world, the needs of the pupils, the students, the learners place both high expectations of the demanding profession of teachers and their skills as well as challenges. The heterogeneity in the educational sector requires teachers to have broad and well-founded teaching knowledge and skills. Effective communication at different levels, teamwork, networking, empathy, ethical behavior, mindfulness, intercultural sensitivity, appreciation of education and digital competence are prerequisites to achieve goals that make it easier for young learners to live and work together in the present and in the future should allow. On the basis of a questionnaire survey, the attitudes of teachers are recorded and evaluated. The article presents existing approaches and findings and international developments in empirical educational research.

Keywords: Education, foreign languages, skills, teachers

Martina Dragija Ivanović

Prijevodna književnost i mogućnosti suradnje knjižničara i nakladnika

Na Sveučilištu u Zadru provodi se multidisciplinarni projekt "Sociološki i traduktološki aspekti recepcije francuske i frankofonskih književnosti u Hrvatskoj nakon 1991. godine". Na projektu surađuju stručnjaci iz područja poredbene književnosti, traduktologije, sociologije i informacijskih znanosti. U ovom izlaganju predstaviti će se razvojni put izrade baze francuske prijevodne književnosti te mogućnosti koje baza donosi iz pozicije knjižničara, informacijskog stručnjaka. Na koji način knjigu kao izvor informacija koriste knjižničari a kako prevoditelji? Mogu li nam prikupljeni podaci u projektu pomoći u odgovorima na istraživačka pitanja postavljena u projektu a to je jesu li objavljeni prijevodi dio nakladničkog niza, koliko ima novih izdanja klasika te koji žanrovi imaju primat u korpusu prijevodne književnosti, održavaju li prijevodi kulturnu raznolikost? Informacijski stručnjaci u ovom projektu imali su dvije temeljne zadaće - sudjelovali su u kreiranju baze prijevoda te promišljali o kreiranju nakladničke politike koja utječe na izgradnju knjižničnih zbirki. Na taj način knjižničari posreduju u kreiranju čitalačkih navika i ukusa.

Ključne riječi: informacijski stručnjaci, knjižničari, nakladnici, prijevodna književnost

Translation literature and possibilities of cooperation between librarians and publishers

At the University of Zadar, the multidisciplinary project "Sociological and Translational Aspects of the Reception of French and Francophone Literature in Croatia after 1991" is being carried out. Experts from the fields of comparative literature, translation studies, sociologists and information experts are collaborating on the project. In this presentation, the development path of the database of French-translated literature and the possibilities offered by the database from the perspective of an information specialist will be presented. How are books used as a source of information by librarians, information specialists, and translators? Can the data collected help answer the basic questions posed in the project, namely, whether published translations are part of a publishing series, whether multiple translations of the same titles are made, how many new editions of classics there are, which genres take precedence in the corpus of translated literature, whether translations maintain cultural diversity and external parity, what is the ratio of canonical to contemporary texts within the corpus, what is the proportion of French in relation to Francophone authors. The information experts in this project approach the matter from two different angles: on the one hand, they have participated in the creation of the database; on the other hand, they are thinking about the creation of a publication policy that will have a direct impact on the construction of the library collections. In this way, they participate in the formation of reading habits and preferences in society.

Keywords: translated literature, information specialists, librarians, cooperation between publishers and librarians

**Snježana Dubovicki
Renata Jukić
Tihana Škojo**

Suradničko učenje u sveučilišnoj nastavi: obilježja, mogućnosti i implementacija

Afirmacija grupnoga rada u zauzimanju ravnopravnoga položaja među ostalim socijalnim oblicima u sveučilišnoj nastavi, značajno je prisutnija u posljednjem desetljeću. Ranija istraživanja sveučilišne nastave svjedoče o dugogodišnjoj dominaciji frontalne predavačke nastave koja je bila uglavnom orijentirana na profesora. Kao svjedoci brojnih reformskih pokreta uočavamo nastojanja da se sveučilišna nastava jednim dijelom realizira kroz grupni socijalni oblik s ciljem povećane studentske aktivnosti kroz grupne zadatke. Razlog tomu su brojne prednosti koje možemo dobiti ukoliko u nastavi koristimo navedeni socijalni oblik. Neke od njih su: razvoj socijalnih kompetencija, poticanje kritičkog i divergentnog mišljenja, razvijanje odgovornosti i suradnje, poticanje samopouzdanja, afirmacija svakog člana u grupi te razvoj grupne kohezije čime aktivno učenje (obogaćeno individualnim osobinama svakog člana) unutar grupe omogućuje da iskustvo učenja postane socijalno iskustvo. Kako bi rad u grupama bio uspješan, važno je razvijati grupnu koheziju koja se ogleda u zajedničkim vrijednostima i zajedničkom cilju kojemu doprinose dobri međusobni odnosi. Njih razvijamo suradnjom i aktivnim slušanjem. Stoga je važno da studenti unutar grupe imaju svoje uloge. Poseban izazov u nastavi čini podjela studenata u grupe (trajne ili privremene; veće ili manje), evaluacija grupnih aktivnosti te dodjela adekvatnih uloga grupama koje odgovaraju pojedincu.

Ključne riječi: didaktika, grupni rad, socijalni oblici, sveučilišna nastava

Collaborative Learning in University Teaching: Characteristics, Possibilities, and Implementation

In the last decade, the affirmation of group work among other social learning forms within the field of university teaching has become more prominent. Earlier research on university teaching exhibits a long-term dominance of lectures, which were mostly teacher-oriented. Based on numerous reform movements, one can observe efforts to partly move the university teaching toward the group social form of learning, with the aim of increased student activity in group activity tasks. This is due to many benefits to be obtained by using that particular social form in class. Some of the benefits are: the development of social competencies, responsibility and cooperation; encouragement of critical and divergent thinking, and of self-confidence; affirmation of each group member; and strengthening of group cohesion. All these enable active learning, enhanced through each member's individual characteristics. In this way, learning within a group transforms the learning experience into a social experience. In order for group work to succeed, it is important to develop group cohesion, which is reflected in the common goal and values, supported by good mutual relations. These are developed through collaboration and active listening. It is, therefore, important that each student has their own role within the group. The challenges of such a form of work are: the allocation of students into groups (permanent or temporary; large or small), evaluation of group activities, and assignment of group roles adequate to each individual.

Keywords: didactics, group work, social forms, university teaching

Matea Duka
Antonija Hreščan

Stavovi sveučilišnih nastavnika o nastavničkim kompetencijama u nastavi na daljinu

U kontekstu formalnog obrazovanja u razrednoj sredini i poučavanja stranih jezika, uloga nastavnika je ključna, jer usmjerava učenika u procesu ovladavanja svih četiriju jezičnih vještina. Međutim razdoblje pandemije dovelo je do prekretnice u metodama izvođenja nastave uživo te preispituje koliko je uopće moguće uspješno razvijati učenikove jezične vještine čitanja, slušanja, pisanja i govorenja u nastavi na daljinu. Ipak nastava na daljinu postaje sastavnica nastavnog procesa i posljedično zahtijeva promjene u pristupu i strategijama poučavanja, kao i promjene samih nastavničkih kompetencija. Cilj našeg istraživanja je ispitati stavove nastavnika stranih jezika na sveučilišnoj razini o kompetencijama za koje smatraju da su im potrebne za kvalitetno i uspješno izvođenje nastave na daljinu. Rezultati ovog istraživanja trebali bi pomoći osvijestiti trenutačne stavove i mišljenja nastavnika te ukazati na moguće promjene koje bi bile korisne u unapređenju kvalitete nastave na daljinu.

Ključne riječi: nastavničke kompetencije, nastava na daljinu, stavovi nastavnika, sveučilišna razina, strani jezici

Attitudes of university teachers about teaching competencies in distance learning

In the context of formal education in the classroom and teaching foreign languages, the role of the teacher is crucial, because it guides the student in the process of mastering four language skills. However, the period of the pandemic has led to a turning point in using teaching methods in the classroom and to the re-examination of how successfully it is possible to develop students' language skills of reading, listening, writing, and speaking in remote classes. However, distance learning has become a component of the teaching process and consequently, requires changes in the approach and teaching strategies, as well as in the teaching competencies. The aim of our research is to examine the attitudes of foreign language teachers at the university level about the competencies they consider necessary for high-quality and successful distance learning. The results of this research should help raise awareness of the current attitudes and opinions of teachers and indicate possible changes that would be useful in improving the quality of distance learning.

Keywords: teacher competencies, distance learning, teacher attitudes, university level, foreign languages

Andrino Dužević
Josip Miletić

Tekstualnost kao specifičnost Maroevićeva pjesništva (metatekstualnost, intertekstualnost, intermedijalnost, metametričnost)

Maroevićevo se pjesništvo sukladno poetičkim odrednicama dijeli u tri faze. Zbirke iz 60-ih godina 20. stoljeća – *Primjeri* i *Slijepo oko* – obilježile su početak njegovog pjesničkog stvaranja. U toj prvoj fazi poezija mu je nekomunikativna i hermetična. Drugu fazu književna kritika označuje projektom „razumljive poezije“ iako su zamjetni tragovi razlogaške poetike iz prve faze (*Motiv Genoveve*, *Trag roga, ne bez vruga*, *Redak mulja, redak pjene*). Treću fazu predstavlja „sasvim“ razumljiva poezija. Ona postaje ponajprije komunikativna (*Sonetna struka*, *Četveroručno*, *Posvetoljubivo*, *Kazalo*, *Black & Light: versi od prigode*). Budući da je tekstualnost specifičnost Maroevićeva pjesništva, u radu se problematiziraju tekstualne strategije kojima se autor služio u oblikovanju teksta. Razmatra se metatekstualna komunikacija, intertekstualni i intermedijalni odnosi među književnim tekstovima te se analizira metametrička funkcija stiha.

Ključne riječi: intermedijalnost, intertekstualnost, metametričnost, metatekstualnost, poetika Tonka Maroevića

Textuality as a specific feature of Maroević's poetry (metatextuality, intertextuality, intermediality, metametricity)

According to poetic criteria, Maroević's poetry is divided into three phases. Collections from the 60s of the 20th century – *Primjeri* i *Slijepo oko* – marked the beginning of his poetic creation. In that first phase, his poetry is non-communicative and hermetic. Literary criticism refers to the second phase as the project of "comprehensible poetry", although there are noticeable poetic traces of the poets „razlogovci“ from the first phase (*Motiv Genoveve*, *Trag roga, ne bez vruga*, *Redak mulja, redak pjene*). The third phase is represented by "completely" comprehensible poetry. She becomes primarily communicative (*Sonetna struka*, *Četveroručno*, *Posvetoljubivo*, *Kazalo*, *Black & Light: versi od prigode*). Since textuality is a specific feature of Maroević's poetry, the textual strategies, used by the author in shaping the text, are problematized in the paper. Metatextual communication, intertextual and intermedial relations between literary texts are considered and the metametrical function of verse is analyzed.

Keywords: intermediality, intertextuality, metametricity, metatextuality, poetics of Tonko Maroević

Postavljanje granica u odgoju djece

Odrasli se svakodnevno susreću s različitim oblicima dječjeg društveno nepoželjnog ponašanja te različitim odgojnim metodama nastoje odgovoriti na ista. Nekad su u tome više, a nekada manje uspješni. Upravo zbog toga, javlja se potreba za preispitivanjem vlastitih postupaka prilikom postavljanja granica u odgoju djece. Djeca često svojim ponašanjem jednostavno ispituju granice odraslih, što će im se dopustiti, a što neće. Stoga, važno je jasno postaviti granice u ponašanju i dosljedno ih provoditi. Postavljene granice moraju djeci pružiti sigurnost i olakšati im svakodnevno funkcioniranje. Razumijevanje, regulacija vlastitih emocija i reakcija od strane odrasle osobe prilikom postavljanja granica smatraju se ključnima kako bi dijete iste prihvatilo i razvilo odgovornost, samokontrolu i prosocijalne oblike ponašanja. Cilj ovog rada bio je ispitati odgojiteljsku percepciju važnosti postavljanja granica u ponašanju djece, situacije u kojima ih postavljaju te načini postavljanja istih. Online upitnik ispunila su 103 odgojitelja iz Hrvatske. Prema dobivenim rezultatima odgojitelji postavljanje granica u ponašanju smatraju važnim, a postavljaju ih u situacijama u kojima dijete ugrožava svoj život ili život drugog djeteta te prilikom suzbijanja svih oblika nepoželjnog ponašanja kao što su agresivnost djeteta, vrijeđanje druge djece, vikanje i slično. Pravila ponašanja odgojitelji djeci najčešće postavljaju putem razgovora i educiranja djeteta. Nužna su dodatna istraživanja u ovom području.

Cljučne riječi: dijete, granice u odgoju, nepoželjni oblici ponašanja, odgojitelj, predškolska ustanova

Setting boundaries in children's upbringing

Adults face numerous forms of socially unacceptable children's behaviour on a daily basis and try to respond to them by applying various methods. Sometimes they are very successful in the process, but sometimes they are not. That is why there is a need to re-examine one's own practices in setting boundaries for children. Children often use their behaviour as a means to test the boundaries the adults have set for them, to see what they are allowed or not allowed to do. That is why it is important for the adults to set boundaries for children and be consistent in the process. The set boundaries need to make children feel safe and make everyday life easier for them. If adults can understand and regulate their own emotions and reactions while setting boundaries, children will be able to accept and develop responsibility, self-control and prosocial behaviours. The aim of this paper is to examine kindergarten teachers' perceptions of the importance of setting boundaries for children, situations in which the boundaries are set and the manner of setting them. The online questionnaire was filled out by 103 kindergarten teachers from Croatia. According to the obtained results, kindergarten teachers believe that setting boundaries for children and their behaviour is important. They set boundaries in the situations in which a child may jeopardize their own life or life of another child, and when they try to eliminate all forms of unacceptable patterns of behaviour, such as aggression, insulting other children, screaming, etc. Kindergarten teachers set the rules of behaviour for children by talking to them and educating them. Further research in this area is necessary.

Keywords: boundaries, child, kindergarten teacher, preschool educational institution, unacceptable forms of behaviour

Ivo Fabijanić

Epitafi na grobljima otoka Paga

O hrvatskim epitafima kao zasebnoj jezičnoj manifestaciji pisane odnosno usmene tradicijske kulture već je pisano (Rendić-Miočević 1987; Katičić 1998; Lučić 2005; Botica 2007.). U našem radu usredotočit ćemo se na epitafe koji su zabilježeni na nadgrobnim spomenicima groblja otoka Paga. Ukupno je riječ o dva gradska groblja (u Pagu i Novalji) te dvanaest mjesnih ili seoskih groblja (staro i novo groblje u Dinjiškoj, staro i novo groblje u Vlašićima, staro i novo groblje u Poveljani, u Gorici, Šimunima, Kolanu, Zubovićima, Metajni i Lunu). U prvoj fazi istraživanja, specifičnom metodom terenskoga istraživanja (Fabijanić 2021.) prikupit će se svi epitafi na spomenutim grobljima, a u drugoj fazi prikazat će se kvalitativni podatci istraživanja. Učinit će se raščlamba epitafa na osnovi njihove kompozicijske i leksičke strukture, tj. na nominalne, aforističke i literarizirane epitafe, ali i na osnovi njihovih specifičnih karakteristika: prema sadržaju, izražajnosti, stilu, figurama riječi.

Ključne riječi: epitafi, groblja, klasifikacija, otok Pag, raščlamba

Epitaphs on tombstones of the island of Pag cemeteries

Croatian epitaphs as a separate linguistic manifestation of written or oral traditional culture have already been written about (Rendić-Miočević 1987; Katičić 1998; Lučić 2005; Botica 2007). In our work we will focus on epitaphs that have been recorded on tombstones of the island of Pag cemeteries. In total, there are two town cemeteries (in Pag and Novalja) and twelve communal (village) cemeteries (old and new cemeteries in Dinjiška, old and new cemeteries in Vlasici, old and new cemeteries in Poveljana, in Gorica, Šimuni, Kolan, Zubovići, Metajna and Lun). In the first phase of the research, a specific method of field research (Fabijanić 2021) will be used in collecting epitaphs in the mentioned cemeteries, and in the second phase, a qualitative research will be done. The analysis of epitaphs will be made, based on their compositional and lexical structure, i.e. nominal, aphoristic and literarized epitaphs, as well as the analysis based on their specific characteristics: according to their content, expressiveness, style, figures of speech.

Keywords: analysis, cemeteries, classification, epitaphs, island of Pag

Nada Filipin

Lingua kaikaviana in bocca italiana: o talijanskim prijevodima kajkavskih kulturema

Prevođenjem nastaje novi tekst koji je, prema Umberto Ecu, tek otprilike isti: brojne se nijanse značenja u procesu prelaska iz jednoga jezika u drugi nužno gube, što je najvidljivije u prevođenju kulturno specifičnih elemenata, takozvanih realija ili kulturema. Riječ je o pojmovima koji u drugoj kulturi nemaju ekvivalenta pa se njihovim prevođenjem u ciljnome jeziku stvara leksička praznina. U ovome ćemo izlaganju promotriti kojim su prijevodnim strategijama hrvatski kulturemi u talijanskome prijevodu jednoga književnog izvornika pretvoreni u funkcionalne leksičke jedinice prihvatljive talijanskim čitateljima. Cilj našega izlaganja je dvojak. Ponajprije želimo testirati suvremene traduktološke teorije na prijevodnome paru hrvatski – talijanski i ustanoviti koje su prijevodne strategije u njemu prevoditeljima najkorisnije, a potom želimo utvrditi i kako su studenti diplomskoga studija talijanistike usvojili teorijske koncepte analize književnog prijevoda koju obrađuju kao dio silaba na kolegiju Teorija prevođenja. Kako bismo odgovorili na postavljena istraživačka pitanja poslužit ćemo se metodom analize pisanih studentskih radova koji su opisivali uočene prijevodne strategije grupirajući ih, prema Touryju i Osimu, u one koje prototekst približavaju ciljnoj kulturi, te one koje metatekstom ciljnu kulturu približavaju izvornoj. Za ovu prigodu ćemo posebnu pozornost pokloniti strategijama koje su korištene pri prijevodu kajkavskih kulturema. Rezultati našega istraživanja ukazuju na to da studenti dobro uočavaju i ispravno klasificiraju prijevodne strategije, te da posebno lako pronalaze i ispravno analiziraju one kultureme koji pripadaju narječjima udaljenijima od standarda. Ovim se izlaganjem želi ukazati na važnost prikladnoga prevođenja kulturema i na glotodidaktičke koristi koje studenti neofilologije mogu imati od njihove analize.

Ključne riječi: kulturemi, prevođenje, prijevodne strategije, talijanski jezik, kajkavsko narječje

Lingua kajkaviana in bocca italiana: on Italian translation of Kajkavian realia

Translation creates a new text which, according to Umberto Eco, is only approximately the same. Numerous semantic nuances get lost in the process, and this loss is most visible in the translation of culture-specific items. These are the terms with no equivalent in other cultures, which means that their translation into the target language creates a lexical gap. Contemporary Translation Studies discuss different strategies a translator can use. For instance, generalization and paraphrasing if they want an acceptable metatext in the target language, or formation of exotisms and footnotes if they aim for an appropriate metatext that will enrich the target culture with new information about the world. The analysis of a literary translation is a valuable method which broadens the language students' linguistic and cultural competence. We occasionally use it in teaching Translation Studies to students of Italian. This presentation will point to the Kajkavian culture-specific items the students of Master Studies in Italian excerpted from Ivana Bodrožić's novel *Hotel Zagorje*, as well as to the strategies used to create their equivalents in the novel's Italian translation, *Hotel Tito*. The aim of this presentation is to point to the importance of the translation of culture-specific items and the difficulties translators encounter while translating, and students while analysing their translations.

Keywords: culture-specific items, Italian and Kajkavian, translation

Iva G. Tešić

Solarov Fran Galović

Imajući u vidu da je konstantno interesovanje Milivoja Solara - jednog od najznačajnijih teoretičara književnosti na južnoslovenskom prostoru - za stvaralaštvo Frana Galovića prisutno još od samog početka naučne delatnosti, cilj rada je da ukaže na specifičnosti Solarovog interpretativnog metoda. U radu ćemo se baviti percepcijom, to jest tumačenjem, Galovićevog opusa započetim doktorskom disertacijom mladog naučnika Solara iz 1962. godine "Fran Galović: interpretacija književnog djela" (koja se čuva u Univerzitetskoj biblioteci "Svetozar Marković" u Beogradu), pa sve do Sabranih djela (2010), koje akademik Solar potpisuje kao urednik.

Ključne riječi: Fran Galović, interpretativni metod, Milivoj Solar

Solar's Fran Galović

Bearing in mind that the constant interest of Milivoje Solar - one of the most significant literary theorists in the South Slavic area - in the work of Fran Galović has been present since the very beginning of his scientific activity, the aim of the paper is to point out the specifics of Solar's interpretative method. In this paper, we will deal with the perception, that is, the interpretation, of Galović's oeuvre, starting with the doctoral dissertation of the young scientist Solar from 1962 "Fran Galović: the interpretation of a literary work" (which is kept in the "Svetozar Marković" University Library in Belgrade), until the Collected works (2010), which Academician Solar signs as editor.

Keywords: Fran Galović, interpretative method, Milivoj Solar

Procjena pripovijedanja kod darovite djece

Procjena narativa može biti važan alat u kliničkoj i obrazovnoj praksi. Narativne sposobnosti se odnose na višu jezičnu razinu koju podupiru niže jezične razine kao što je rječnik, morfologija i sintaksa. Upotreba jednostavne metode pripovijedanja kao alata za procjenu može pružiti kliničarima informacije o jezičnim vještinama djeteta koje nadopunjuju informacije iz drugih izvora, poput standardiziranih testova i opservacija (Bishop i sur., 2016). Darovita djeca imaju razvijene sposobnosti za stvaranje složenih narativa i kreativnog izražavanja. Oni često koriste bogatiji vokabular i napredne gramatičke strukture. U njihovim pričama mogu se naći neobične ideje, likovi i zapleti koji su izvan okvira očekivanog. Osim toga, darovita djeca često pokazuju sposobnost razumijevanja i interpretacije metafora te izražavanje dubokih i kompleksnih osjećaja kroz narativne konstrukcije. Mjere koje se koriste za procjenu pripovjednih sposobnosti uključuju makrostrukturne i mikrostrukturne elemente pripovijedanja. Makrostrukturni elementi uključuju strukturu priče, poput izražavanja pokušaja, cilja i ishoda u pripovijedanju te razvijanje likova i događaja. Mikrostrukturni elementi odnose se na mjere produktivnosti, mjere rječničke raznolikosti i sintaktičku složenost. Postoji i nekoliko standardiziranih testova koji se koriste za procjenu pripovjednih sposobnosti koji procjenjuju makrostrukturne i mikrostrukturne elemente pripovijedanja, kao i pragmatične vještine poput upotrebe jezičnih stilova i sposobnosti prilagođavanja govora slušatelju.

Ključne riječi: darovita djeca, pragmatične vještine, pripovjedne sposobnosti, procjena narativa

Narrative assessment in gifted children

Narrative assessment can be an important tool in clinical and educational practices. Narrative skills involve higher levels of language supported by lower language levels such as vocabulary, morphology, and syntax. The use of simple narrative methods as a tool for assessment can provide clinicians with information about a child's language skills that complement information from other sources, such as standardized tests and observations (Bishop et al., 2016). Gifted children have developed abilities in creating complex narratives and creative expression. They often use richer vocabulary and advanced grammatical structures. Their stories may contain unusual ideas, characters, and plots that are beyond the expected framework. In addition, gifted children often demonstrate the ability to understand and interpret metaphors and express deep and complex emotions through narrative constructions. Measures used to assess narrative abilities include macrostructural and microstructural elements of storytelling. Macrostructural elements include story structure, such as expressing attempts, goals, and outcomes in storytelling, as well as developing characters and events. Microstructural elements relate to measures of productivity, lexical diversity, and syntactic complexity. There are also several standardized tests used to assess narrative abilities that evaluate macrostructural and microstructural elements of storytelling, as well as pragmatic skills such as the use of language styles and the ability to adapt speech to the listener.

Keywords: gifted children, narrative abilities, narrative assessment, pragmatic skills

Kristina Giacometti

Podžanrovi fantastične književnosti u djelu Slikar u šumi / Čudesna šuma Sunčane Škrinjarić

Sunčana Škrinjarić bila je hrvatska književnica i scenaristica koja se posebno istaknula u području dječje književnosti. Iako je svoju književnu produkciju započela pisanjem poezije, u dječjoj književnosti se isprofilirala i pozicionirala svojim pričama u kojima je kombinirala stereotipne bajkovite likove sa čudesnim svijetom biljaka i životinja. Autoričina sposobnost sinteze tradicionalnih i modernih bajkovitih motiva s elementima fantastike naročito dolazi do izražaja u romanu / crtanom filmu Slikar u šumi / Čudesna šuma (1985. / 1986.) koje se u radu detaljno analizira. Orijentirajući se na sadržajne razlike između književnoga predloška i filma, u radu će se pokazati da se bajka na strukturnoj, epistemološkoj i ontološkoj razini isprepliće s bitno mlađim podžanrovima fantastične književnosti (pustolovna fantastika, visoka fantastika). Služeći se dosadašnjim teorijskim spoznajama o bajkama i fantastičnoj književnosti, ali stavljajući poseban naglasak na silnice fantastične književnosti, u radu se prikazuju tipična obilježja pustolovno-fantastične i visokofantastične pripovijesti te se razmatra moguće situiranje ovog dijela Sunčanina stvaralaštva u širi kontekst fantastične književnosti.

Ključne riječi: bajka, pustolovna fantastika, Sunčana Škrinjarić, visoka fantastika

Fantasy subgenres in the novel The Painter in the Forest / The Enchanted Forest by Sunčana Škrinjarić

Sunčana Škrinjarić was a Croatian writer and screen writer who was especially recognized in the field of children's literature. Even though she started her literary activity by writing poetry, she became well-defined and strengthened her position in children's literature with her stories in which she combined stereotypical fairy tale characters with marvellous world of plants and animals. The author's ability of synthesis traditional and modern fairy tale motives with elements of fantasy especially comes to the fore in the novel / cartoon The Painter in the Forest / The Enchanted Forest (1985. / 1986.) that are worked out in detail in this paper. Concentrating on content-related differences between the literary template and cartoon, this paper will show that fairy tales are intertwined with significantly younger subgenres of fantasy literature (adventure fantasy, high fantasy) on structural, epistemological and ontological level. Based on previous theoretical insights, but also by putting a special emphasis on the lines of fantasy literature, typical adventure fantasy and high fantasy features are shown in this paper. Also, the paper discusses the possible positioning this part of Sunčana's literary work in a wider context of fantasy literature.

Keywords: adventure fantasy, fairy tale, high fantasy, Sunčana Škrinjarić

Mark Gjokaj

Globalizacija i kulturni identitet u (ne)usklađenom odnosu i/ili smjesi odnosa

Predmet i cilj rada je analiza (ne)usklađenost, ili smjesa između dva neistovjetna i proturječna procesa, globalizacije kao procesa i očuvanje kulturnog identiteta. Globalizacija danas je univerzalan proces, dominantna i višedimenzionalna pojava, međupovezana i međuzavisna dimenzija, (nad)svjetski sustav, koju karakterisu brze promjene, fragmentacija, kulturni pluralizam i relativizam. Dok, kulturni identitet (kulturne vrijednosti, nacionalni identitet), je obrazac stvorenih vrijednosti i dodatno stvorenih/novih vrijednosti i/ili duhovno jedinstvo različitih vrijednosnih sadržaja, od jezika do religije, tradicije i običaja. U usporedbi sa globalizacijom karakterišu ga sporije promjene, konzumerizam, hibridni i promjenljivi sadržaji. Znanstveno-društvenu osnovu rada sačinjavaju sljedeći autori, politički filozofi i kulturni djelatnici : P.F. Drucker, F. Fukijama, E. Gidens, D. Held, M.V. Ljosa, R. Robertson, L. Skler i drugi. Tretirat će se sljedeća pitanja: 1. Globalizacija kao nad svjetski poredak međupovezanosti i međuzavisnosti; 2. Kulturni identitet horizontalno ili jedan od seta globalizacijsko-pluralnih procesa; 3. Identitet vertikalno kao dio pluralnog-kao odnos većih globalnih kultura prema malim; 4. Kod odabranih kulturnih identiteta, procesi gubljenja i njihovog nestanka. Odnos je uzročno-posljedičan: prvo, globalizacija je odraz suvremene modernizacije, kojoj globalizacija nije uzrok, nego posljedica; dok kulturni identitet je posljedica posljedice (globalizacije). Na osnovu ovako neusklađenih i proturječnih odnosa i procesa je sudbina i rizik nestanka mnogih/manjih identiteta. Dodatno, rizici i manipulacije su također jedna od važnih značajki suvremene globalizacije.

Ključne riječi: Kulturne vrijednosti, međuzavisnost, očuvanje identiteta, povezanost, proturječnosti.

Globalization and cultural identity in a (mis)coordinated relationship and/or a mixture of relationships

The subject of the paper is analysis, harmonization, disharmony, or a mixture between two identical and contradictory processes, globalization and cultural identity. Globalization today is a universal process, dominant and multidimensional phenomenon, interconnected and interdependent dimension, (super)world system, characterized by rapid changes, fragmentation, cultural pluralism and relativism. Whereas cultural identity (cultural values, national-?), is a pattern of created values and and/or spiritual unity of various value contents, from language to religion, tradition societies and customs. Compared to globalization, it is characterized by slower changes, consumerism, hybrid and variable content. The scientific and social basis of the work are the following authors, political philosophers and cultural scientists: P.F. Drucker, F. Fukijama, E. Gidens, D. Held, M.V. Ljosa, R. Robertson, L. Skler and others. The following issues will be addressed: 1. Globalization "over" the world order of interconnection and interdependence; 2. Cultural identity horizontally ratio or one of the sets of globalization-plural processes; 3. Identity vertically as part of the plural-like relationship of larger global cultures to small ones; 4. A measure of defense of cultural identities against deidentity and disappearance. The relationship is causal and consequential: first, globalization is the reflection of modern modernization, to which globalization is nCultural ot a cause, but a consequence; while cultural identity is a consequence of consequence (globalization).

Keywords: (In)Alignment, Interconnectedness, Interdependence, Cultural values, Mixture of Relationship

Vesna Glavović
Lucija Samac

Utjecaj dječje književnosti na usvajanje hrvatskog materinskog jezika

Učenje govora na materinskom jeziku važno je za djetetov sveobuhvatan razvoj i od vitalnog je značaja za izražavanje misli i emocija. Razvoj govora slijede vještine čitanja i pisanja pri čemu je naglasak na odgovornosti jezičnog uzora i djetetu bliskih osoba. Razvoj predčitačkih vještina počinje od rođenja kroz svakodnevne interakcije pune ljubavi, uključivanjem knjige i čitanja u svakodnevnu rutinu i povezivanjem priča koje se nalaze u knjigama s djetetovim neposrednim iskustvom. Izlaganje, uz video prikaze dobre prakse DV Sopot, prezentira kontinuitet rada s djecom od rane do predškolske dobi na usvajanju i bogaćenju materinskog jezika pod utjecajem dječjih književnih djela kroz metodički i kronološki primjerene sadržaje, ali i prilagodbe individualnim potrebama i sposobnostima djece. U vrtićkom okruženju za dijete je važna sigurna i poticajna okolina u kojoj može učiti, slušati, samostalno istraživati i izražavati se. Odgojitelji stvaraju poticajnu okolinu gdje se u ugodnim igrovnim situacijama potiču narativne vještine djeteta, a upotrebom konkretnih, djetetu privlačnih predmeta, zadržava se i razvija pažnja te koncentracija i interes za sudjelovanje u aktivnostima. Primjerenim aktivnostima i poticajima dijete postepeno uočava ulogu pisanja u prijenosu nekog značenja te razvija svijest o pisanoj riječi. Svakodnevni koraci razvojno primjerene prakse pomažu i pripremaju dijete da postane uspješan čitatelj.

Glavne riječi: bogaćenje jezika; djeca rane i predškolske dobi; materinski jezik; poticajna okolina; usvajanje jezika

The Influence of Children's Literature on the Acquisition of the Croatian Mother Tongue

Learning to speak in the mother tongue is important for a child's overall development and is vital for the expression of thoughts and emotions. The development of speech is followed by the skills of reading and writing, with the emphasis on the responsibility of language role models and people closely related to the child. The development of pre-reading skills starts from birth through daily loving interactions, establishing books and reading in the daily routine and connecting the stories found in books with the child's immediate experience. The presentation, along with video presentations of good practice of the DV Sopot, presents the continuity of work with children from early to preschool age on the acquisition and enrichment of the mother tongue under the influence of children's literary works through methodologically and chronologically appropriate contents, but also adaptations to the individual needs and abilities of children. In the kindergarten environment, a safe and stimulating environment in which he can learn, listen, independently explore and express himself is important for the child. Educators create a stimulating environment where the child's narrative skills are encouraged by pleasant play activities. The use of concrete objects, that children are attracted to, develops and retains attention, concentration and interest in participating in activities. Participating in appropriate and stimulating activities, the child gradually perceives the role of writing in the transmission of some meaning and develops awareness of the written word. Daily steps of developmentally appropriate practice help and prepare the child to become a successful reader.

Keywords: children of early and preschool age, language acquisition, language enrichment, mother tongue, stimulating environment

Iva Gruić
Maša Rimac Jurinović

Dramski tekstovi u školi i kazališna igra

Učitelji već stotinama godina postavljaju sa svojim učenicima predstave u školama. Stoljećima su pedagoški ciljevi bili primarni, da bi se tek u novije vrijeme sve više važnosti počelo pridavati kreativnosti i poigravanju s mogućnostima dramske i kazališne forme. Tek na taj se način počinje ostvarivati puni potencijal ovakvih školskih praksi. Kakvi se pedagoški ciljevi postavljaju prilikom igranja malih školskih predstava u našim školama – okvirno je pitanje s kojim smo započele istraživanje koje prezentiramo u ovom tekstu. Iz njega su proizašla potpitanja: 1. što učitelji misle o svrsi postavljanja igrokaza u školi; 2. koliko ih često postavljaju sa svojim učenicima; 3. da li i u kojoj mjeri učitelji postavljanje dramskog teksta shvaćaju kao dio specifične dramske / kazališne aktivnosti (promišljaju li izvedbenost kao razlikovnu karakteristiku u odnosu na književni tekst)? U istraživanju je sudjelovalo 168 učitelja koji su odgovarali na upitnik s 24 pitanja. Rezultati pokazuju da većina učitelja smatra da je postavljanje igrokaza za djecu i važno i korisno, ali ga doživljavaju više kao pedagoški alat nego kao izražavanje u području dramske / kazališne umjetnosti. Takav rezultat nije neočekivan i pokazuje da treba nastaviti s osmišljavanjem strategija za približavanje ovakvih oblika rada kazališnim i dramskim ishodištima.

Ključne riječi: igrokaz, izvedba, poučavanje

Dramatic texts at schools and playing with theatre

For hundreds of years, teachers have been making performances with their students. Most of the time the educational goals were of utmost importance for that school practice. Only recently creativity and experimenting with dramatic and theatrical form becomes more and more important and, in that way, the full potential of this kind of school practice becomes accessible. The investigation presented here started with a general question: How do teachers in our schools formulate their educational goals when preparing small school plays? This main question generated the following sub-questions: 1. what teachers think about the purpose of setting up plays in school; 2. how often they prepare plays with their students; 3. do they perceive the staging of a dramatic text as part of a specific dramatic / theater activity (do they consider performability as a distinguishing characteristic in relation to a literary text)? 168 teachers participated in the investigation; they answered a questionnaire with 24 questions. The results show that most teachers consider that making performances with children is both important and useful for them, but they perceive it more as a pedagogical tool than as an opportunity for expressing themselves in the field of drama / theater art. Such a result is not unexpected and shows that we need to continue designing strategies to bring these school practices closer to their theatrical and dramatic origins.

Keywords: performing, simple dramatic text, teaching

Tanja Habrle
Lea Žagar

Prevođenje dječje književnosti na primjeru književnoga djela *The Wonderful Wizard of Oz* (1900) Lymana Franka Bauma

Tema je ovoga rada komparativna analiza književnoga djela *The Wonderful Wizard of Oz* (1900) autora Lymana Franka Bauma, a uspoređuje se s hrvatskim prijevodom Ane Jerkunice, čiji se prijevod romana *Čarobnjak iz Oza* rabi kao lektira za treći razred osnovne škole. Djelo fantastične tematike i namijenjeno djeci analizirano je prijevodnim strategijama koje se oslanjaju na recentne teorije prevođenja i relevantne tehnike. Traduktološka se analiza temelji na proučavanju naslova poglavlja, imena likova te kulturoloških pojmova za koje prevoditeljica pronalazi najbolja moguća vlastita rješenja pomoću prijevodnih strategija te ne gubi smisao ni poruku izvornoga teksta. Razlike u izvornome i ciljnome tekstu su minimalne te se zaključuje da će svaki prevoditelj ponuditi drugačije rješenje koristeći se različitim teorijama prevođenja te ih stoga treba prihvatiti s razumijevanjem sve dok prenose jednaku poruku kao izvorni tekst, pridonose razumijevanju i učenju univerzalnih vrijednosti, kao u ovome primjeru – vršnjačke solidarnosti, omogućuju uživanje u tekstu te naposljetku potiču razvijanje mlade čitalačke publike.

Ključne riječi: Ana Jerkunica, Lyman Frank Baum, prijevod, prevođenje, traduktološka analiza

Translation of Children's Literature Through the Example of the literary work *The Wonderful Wizard Of Oz* by Lyman Frank Baum

The topic of this research is a comparative analysis of the literary work *The Wonderful Wizard Of Oz* (1900) written by Lyman Frank Baum and is compared with the Croatian translation. Written by Ana Jerkunica, translation of the novel *Čarobnjak iz Oza* is used as a book report in the third grade of elementary school. This fantasy story intended for children has been analyzed with translation strategies that rely on recent translation theories and relevant techniques. Traductological analysis of the book and its translation is based on the study of chapter titles, character names, and cultural concepts for which the translator finds the best solutions through translation strategies and does not lose the meaning or message of the original text. Differences in the source and target text are minimal and it is concluded that each translator will offer a different solution using different theories of translation and should therefore be accepted with understanding as long as they convey the same message as the original text. They contribute to the understanding and learning of universal values, as in this example – peer solidarity, reading pleasure, and finally encouraging the development of young readers.

Keywords: Ana Jerkunica, Lyman Frank Baum, translation, traductological analysis, translation studies

Ivona Hemen
Ivanka Živčić-Bećirević

Uloga neuroticizma, netolerancije neizvjesnosti i percepcije budućnosti u objašnjenju anksioznosti kod studenata

Anksioznost je jedna od najčešćih problema u studentskoj populaciji (Živčić-Bećirević, Jakovčić i Juretić, 2011). Cilj istraživanja je istražiti izraženost anksioznih simptoma kod studenata završnih godina studija s obzirom na percepciju budućnosti i netoleranciju na neizvjesnost, uz kontrolu neuroticizma. U istraživanju je sudjelovalo 152 studenta završnih godina studija u akademskoj godini 2018./2019. Bilo je 98 ispitanika s četvrte, 48 s pete i 6 sa šeste godine studija. Prosječna dob bila je 23,65 (SD=1,40), a raspon dobi je od 21 do 28. Među njima je bilo 19 muških i 133 ženskih ispitanika. Korišteni instrumenti bili su: Upitnik općih podataka, Petofaktorski inventar ličnosti, Skala percepcije budućnosti, Skala netolerancije na neizvjesnost i Skala anksioznosti, depresivnosti i stresa. Istraživanje je provedeno on-line i pismeno. Dobiveno je da su anksioznost i neuroticizam povezani značajno, pozitivno i srednje visoko, kao i neuroticizam i netolerancija neizvjesnosti i anksioznost i netolerancija neizvjesnosti. Neuroticizam i percepcija budućnosti povezani su značajno, pozitivno i nisko, kao i anksioznost i percepcija budućnosti i netolerancija neizvjesnosti i percepcija budućnosti. Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su da percepcija budućnosti povrh neuroticizma i netolerancije neizvjesnosti ne objašnjava značajno varijancu izraženosti anksioznih simptoma kod studenata. Nije dobivena medijacijska uloga percepcije budućnosti u odnosu netolerancije neizvjesnosti i izraženosti anksioznih simptoma studenata.

Ključne riječi: anksioznost, netolerancija neizvjesnosti, neuroticizam, percepcija budućnosti, studenti

Role of neuroticism, intolerance of uncertainty and future time perspective in explaining anxiety in university students

Anxiety is one of the most frequent problems in university students (Živčić-Bećirević, Jakovčić i Juretić, 2011). The aim of this study is to examine severity of anxiety symptoms in university graduate students in regards to future time perspective and intolerance of uncertainty, controlling for neuroticism. There were 152 participants (19 male and 133 female) in 2018./2019. Average age was 23,65 (SD=1,40) and age range was from 21 to 28. The applied questionnaires were: General information questionnaire, Big Five Inventory, Future Time Perspective Scale and Depression Anxiety and Stress Scale. The research was conducted on-line and on paper. The results showed that anxiety and neuroticism were correlated significantly, positive and moderate, as well as neuroticism and intolerance of uncertainty. Neuroticism and future time perspective were correlated significantly, positive and low, as well as anxiety and future time perspective and intolerance of uncertainty and future time perspective. Results of hierarchical regression analysis showed that future time perspective above neuroticism and intolerance of uncertainty doesn't significantly explain variance of severity of anxiety symptoms in university graduate students. Future time perspective doesn't play a significant role in explaining the relationship between intolerance of uncertainty and severity of anxiety symptoms in university students.

Keywords: anxiety, intolerance of uncertainty, neuroticism, future time perspective , students

Juliane Hofer

DaF-Studierende in Maribor und Maschinelle Übersetzung

Die zunehmende Digitalisierung und die stetige Verbesserung Maschinelles Übersetzungstools werfen für den Fremdsprachenunterricht an (Hoch-)Schulen viele Fragen auf. In dieser qualitativen Studie wurden narrative Interviews mit Studierenden der Universität Maribor geführt, die dann nach dem induktiven Ansatz ausgewertet wurden. Die Forschungsfrage, wie, in welchen Situationen und zu welchem Zweck Studierende Maschinelle Übersetzungstools verwenden, hat verschiedene Ergebnisse geliefert. MÜ-Tools werden von den Studierenden gezielt eingesetzt, oft als Wörterbuchsersatz und trotz des regelmäßigen Einsatzes meist kritisch hinterfragt. Die Qualität der Übersetzungen wird immer wieder angezweifelt, beim Einsatz zu rezeptiven Zwecken wird auf mögliche Missverständnisse hingewiesen, bei der Textproduktion auf die Notwendigkeit, den Text im Nachhinein zu überprüfen und zu überarbeiten. Zukünftige Forschung sollte genauer darauf eingehen, wie die genannten und angewandten Strategien erlernt wurden und noch verbessert werden könnten.

Ključne riječi: DaF; Fremdsprachenunterricht; Maschinelle Übersetzung;

German studies in Maribor and Machine Translation

The increasing digitalisation and the constant improvement of machine translation tools raise many questions for foreign language teaching at universities and schools. In this qualitative study, narrative interviews were conducted with students from the University of Maribor, which were then evaluated using the inductive approach. The research question of how, in which situations and for what purpose students use machine translation tools has delivered different results. Students use MT tools in a targeted manner, often as a substitute for a dictionary and, despite their regular use, they are usually critically questioned. The quality of the translations is repeatedly questioned, possible misunderstandings are pointed out when they are used for receptive purposes, and the need to check and revise the translation afterwards is pointed out when it comes to text production. Future research should look more closely at how the strategies that students mentioned and used were learned and how they could be improved.

Keywords: Foreign language learning; German as a foreign language; Machine Translation

Digitalni udžbenici za Hrvatski jezik u 3. razredu osnovne škole – usporedba i analiza

Digitalni se udžbenici, u odnosu na tiskane, razlikuju u trima obveznim elementima: dinamičkom predočavanju, simulaciji i interakciji. Osim razlikovnih svojstava u odnosu na tiskani udžbenik, ti elementi predstavljaju i temeljnu prednost digitalnih udžbenika nad tiskanima. U nastavi Hrvatskoga jezika digitalni metodički predlošci i digitalni metodički instrumentarij utječu na interakciju učenika s tekstom te omogućuju razvoj jezične kompetencije (Budinski, Kolar Billege, 2015). Metodički artikuliran digitalni sadržaj omogućuje učiteljima prijenos informacija u procesu poučavanja, a učenicima interaktivno učenje i doseganje ishoda. Cilj je istraživanja bio utvrditi odgovaraju li sadržaji digitalnih udžbenika predmeta Hrvatski jezik za 3. razred osnovne škole elementima zadanima Pravilnikom o udžbeničkom standardu i postoje li sličnosti i razlike među odobrenim digitalnim udžbenicima s obzirom na: oblikovanje sadržaja, tehničke mogućnosti, likovno-grafičke zahtjeve i metodički pristup. S obzirom na metodičke posebnosti istražili smo koji su sadržaji i metodički pristup u digitalnim udžbenicima namijenjeni poučavanju jezičnih sadržaja. Dodatno je istraženo koji su elementi digitalnih udžbenika namijenjeni ostvarivanju ishoda u domeni Kultura i mediji te njihova zastupljenost u digitalnim udžbenicima. Istraživanje je provedeno analizom digitalnih udžbenika, te dubinskim strukturiranim intervjuima s učiteljicama razredne nastave.

Gljučne riječi: digitalni udžbenik, nastava Hrvatskoga jezika, tehnologija

Digital textbooks for the Croatian language in the 3rd grade of primary school - comparison and analysis

Digital textbooks compared to printed textbooks differ in three basic elements: dynamic presentation, simulation and interaction. These distinguishing features also represent the fundamental advantage of digital textbooks over printed ones. In the course of the Croatian language, digital, methodical templates and methodological tools affect the interaction of learners with text and enable language competence development. (Budinski, Kolar Billege, 2015). Methodical articulated digital content enables teachers to transfer information in the teaching process, and students to learn interactively and achieve outcomes. The aim of the research determines whether the contents of the digital textbooks of the Croatian language course for the 3rd grade of primary school are elements defined by the Ordinance on textbook standards and whether there are similarities and differences between the approved digital textbooks with regard to: content design, technical possibilities, artistic and graphic requirements and methodical approach. In the light of methodological specificities, we have explored what content and methodological approach in digital textbooks is intended to teach language content. It was additionally explored which elements of digital textbooks are intended to achieve outcomes in the Culture and media domains and their representation in digital textbooks. The study was conducted by analysing digital textbooks and structured interviews with classroom teachers.

Keywords: digital textbook, Croatian language teaching, technology

Odnos jezika i kulture u učenju i poučavanju manjinskih jezika u hrvatskim školama

Očuvanje svog jezika i kulture pravo je svakog pripadnika nacionalne manjine u nekoj zemlji, a ulaganje neke zemlje u jezičnu i kulturnu raznolikost pomaže u obostranom razumijevanju i sjedinjavanju različitih jezika i kultura, te razvoju individualne višejezičnosti. U hrvatskom obrazovnom sustavu postoje tri osnovna modela učenja i poučavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine: Model A, prema kojemu se nastava u potpunosti izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine; Model B, koji podrazumijeva dvojezičnu nastavu, odnosno prirodosnanstveni predmeti poučavaju se na hrvatskom jeziku, a društvena skupina predmeta na manjinskom jeziku i Model C podrazumijeva učenje manjinskog jezika i kulture s ciljem njegovanja tog jezika i kulture. Također, postoje i posebni oblici nastave na manjinskom jeziku i pismu, poput ljetnih i zimskih škola, te dopusno-konzultativne nastave. U našem radu usredotočit ćemo se na učenje i poučavanje češkog, ruskog, slovačkog i ukrajinskog jezika i kulture koji se izvode kao fakultativni predmeti po Modelu C u hrvatskim školama. Analiziraju se predmetni i školski kurikulumi češkog, ruskog, slovačkog i ukrajinskog jezika s ciljem dobivanja uvida u vezu između jezika i kulture te načina njihovog učenja i poučavanja u hrvatskom obrazovnom sustavu.

Ključne riječi: hrvatski obrazovni sustav, manjinski jezik i kultura, predmetni i školski kurikulumi

The relationship between language and culture in the learning and teaching of minority languages in Croatian schools

The preservation of language and culture is the right of every member of a national minority in a country, and the country's investment in linguistic and cultural diversity helps in mutual understanding and unification of different languages and cultures, as well as in the development of individual multilingualism. In the Croatian education system, there are three basic models of learning and teaching in the language and script of the national minority: Model A, according to which teaching is conducted entirely in the language and script of the national minority; Model B, which implies bilingual teaching, i.e. science subjects are taught in the Croatian language, and the social group of subjects in the minority language, and Model C implies the learning of the minority language and culture with the aim of nurturing that language and culture. There are also special forms of teaching in the minority language and script, such as summer and winter schools, as well as admissions-consultative classes. In our work, we will focus on learning and teaching Czech, Russian, Slovak and Ukrainian languages and culture, which are performed as optional subjects according to Model C in Croatian schools. The subject and school curricula of the Czech, Russian, Slovak and Ukrainian languages are analyzed with the aim of looking at the relationship between language and culture and the way they are learned and taught in the Croatian education system.

Keywords: Croatian education system, minority language and culture, subject and school curricula

Ema Jančevac
Tea Pahić

Razvoj empatije u srednjem i kasnom djetinjstvu

Empatija podrazumijeva sposobnost razumijevanja nečijih osjećaja i njihovo „dijeljenje“ (Berk, 2015), a razvoj empatije započinje u ranoj dojenačkoj dobi kroz učenje iz međuodnosa s primarnim skrbnicima. U svom primitivnom obliku ona je prisutna već u ranom djetinjstvu, a prve stvarne empatičke reakcije počinju se javljati između druge i treće godine kada djeca počinju drugim osobama nuditi utjehu koja je primjerena potrebama tih osoba (Oatley, Jenkins, 2003). Zbog značajnog razvoja kognitivnih sposobnosti u razdoblju konkretnih operacija dolazi i do povećanja empatije budući da djeca postaju sposobna razumjeti sve širi raspon emocija i koristiti višestruke znakove tijekom procjenjivanja tuđih emocija (Berk, 2015). Cilj provedenog kvalitativnog istraživanja bio je utvrditi načine izražavanja empatije kod školske djece različite dobi. U istraživanju je sudjelovalo ukupno N=21 učenika dobi od sedam do jedanaest godina (N= 7 učenika prvog razreda, N= 7 učenika trećeg i N= 7 učenika petog razreda, od čega po 3 djevojčice i 4 dječaka u svakoj dobnoj skupini). Proveden je polustrukturirani intervju tijekom kojeg je ispitanicima bilo predstavljeno šest različitih situacija kojima se nastojala ispitati sposobnost razumijevanja nečijih osjećaja i reakcije na osjećaje drugih. Rezultati istraživanja pokazuju vidljivi razvoj empatije u razdoblju između sedme i jedanaeste godine pri čemu stariji učenici spremnije i detaljnije opisuju empatičke reakcije na određene situacije.

Ključne riječi: djeca, dobne razlike, empatija

Development of empathy in middle and late childhood

Empathy implies the ability to understand someone's feelings, but also to "share" them (Berk, 2015). In its primitive form, it is already present in early childhood, but the first real empathic reactions begin to appear between the age of two and three, when children begin to offer appropriate comfort according to other's people needs (Oatley, Jenkins, 2003). Due to the significant development of cognitive abilities in the period of concrete operations, between the ages of seven and eleven, there is also an increase in empathy as children become able to understand a wider range of emotions and use multiple signs in evaluation of other people's emotions (Berk, 2015). The aim of the conducted qualitative research was to determine the ways of expressing empathy in school children of different ages. A total of N=21 students aged seven to eleven participated in the research (N=7 first graders, N=7 third and N=7 fifth graders, of which 3 girls and 4 boys in each age group). A semi-structured interview was conducted during which to the respondents were presented six different situations that sought to test the ability to understand other's people feelings and their reaction to the feelings of others. The results show a visible development of empathy in the period between the seventh and eleventh year, whereby older students describe empathic reactions to certain situations more readily and in more detail.

Keywords: age differences, children, empathy

Ivana Jozić

Frazeološki aspekti dvojezičnih reklamnih tekstova u osječkim novinama na Slavonische Presse i Die Drau s kraja 19. i početka 20. stoljeća

Rad se bavi frazeološkom analizom dvojezičnih reklamnih oglasa na njemačkome i hrvatskome jeziku u osječkim novinama Slavonische Presse i Die Drau, koje su u Osijeku izlazile krajem 19. i početkom 20. stoljeća, a poseban osvrt bit će usmjeren na stilističku razinu analiziranih reklamnih tekstova. Navedene su novine bile tiskane na njemačkome jeziku, jer je njemački jezik tada bio "jezik prestiža" viših društvenih slojeva, a mogu se opisati kao informativni listovi koji su objavljivali veliki broj reklama i ostalih oglasa, što im je donosilo dodatnu financijsku korist. Premda je većina objavljenih reklamnih oglasa na njemačkome jeziku, mogu se naći primjeri i na hrvatskome te manji broj dvojezičnih oglasa. Cilj je rada provesti kvalitativnu analizu te utvrditi koja su frazeološka sredstva zastupljena u reklamnim tekstovima u oba jezika. Nerijetko je slučaj da je hrvatska inačica rezultat prijevoda njemačkoga izvornika. Ovakav bi kontrastivni pristup omogućio uvid i u stilsku razinu analiziranih tekstova te iznjedrio zaključke koji bi donekle rasvijetlili i utjecaj njemačkoga jezika na hrvatski na prijelazu 19. u 20. stoljeće. Cjelokupni korpus potječe iz portala <https://essekiana.eindigo.net/> i <https://www.difmoe.eu/>.

Ključne riječi: dvojezični reklamni oglasi, frazeološka analiza, novine na njemačkome jeziku, stilistička analiza

Aspects of phraseology in bilingual advertisements in Osijek's newspapers published in German from the end of the 19th and the beginning of the 20th century

The paper explores the analysis of phraseological units in bilingual advertisements published both in German and Croatian in Osijek's newspapers Slavonische Presse and Die Drau, which were published from the end of the 19th until the first quarter of the 20th century. What was special about them was that they were printed in German, because German was a "language of prestige" spoken by the higher social class, but also considered to have the best informative news with the large number of various advertisements, which meant the additional financial injection. Although the large number of ads were in German and a small number in Croatian, there are some occasional bilingual advertisements. The aim of this research is to conduct the qualitative text analysis and draw the conclusion which phraseological units were used in the advertisements in both languages. Not seldom is the Croatian version the result of the translation from German. Such a contrastive approach could offer an insight in the stylistic level of the analyzed ads and deliver conclusions which would partly shed light on the influence of German on Croatian at the turn of the 20th century. The entire corpus comes from the <https://essekiana.eindigo.net/> and <https://www.difmoe.eu/> portals.

Key words: analysis of phraseological units, bilingual advertisements, Osijek newspapers in German, stylistic analysis

Jezik/govor kao čimbenik regionalne identifikacije

Jezik je važan identitetski čimbenik s velikom kohezivnom snagom. Dok je standardni jezik važan čimbenik nacionalne identifikacije, dijalektni i mjesni govori imaju veliku integrativnu moć na subnacionalnim razinama sve do najniže lokalne razine gdje su primarni čimbenik lokalne identifikacije stanovništva. U radu se istražuje važnost dijalektnih i mjesnih govora za svakodnevnu komunikaciju, a u geografskom diskursu i prostornu identifikaciju. Anketno istraživanje je provedeno na studentskoj populaciji Odsjeka za učiteljske studije u Zagrebu s obzirom na to da su studenti govornici svih hrvatskih narječja istovremeno izloženi standardnome jeziku tijekom školovanja, ali svakodnevno i drugim narječjima i mjesnim govorima svojih kolega. Cilj je istraživanja utvrditi u kojoj mjeri ispitanici prepoznaju prostorne identitete prema govoru sugovornika, koji su im dijalekti i mjesni govori u Hrvatskoj najprepoznatljiviji na nacionalnoj i regionalno-dijalektnoj razini te koliko im je važan mjesni jezik za njihov vlastiti identitet. Primarni rezultati ukazuju na podjednako korištenje standardnoga jezika i mjesnih govora ovisno o komunikacijskom kontekstu. Istraživanje pokazuje da su prema govoru, a u kontekstu prostornoga identiteta, najprepoznatljiviji Dalmatinci, Zagorci i Zagrepčani, dok unutar narječja većina ispitanika barem djelomično prepoznaje mjesne govore na razini pojedinih naselja u svojem bližem okruženju. Gotovo dvije trećine ispitanika svoj mjesni jezik smatraju važnim elementom osobnoga identiteta, a većina smatra da bi u javnom prostoru trebalo dati više prostora dijalektalnim i mjesnim govorima i time ukazati na jezično i identitetsko bogatstvo Hrvatske.

Ključne riječi: mjesni govori, narječja, prostorni identiteti, standardni jezik

Language/speech as a factor of regional identification

Language is an important identity factor with great cohesive power. And while the standard language is an important factor of national identification, dialects and local languages have a great integrative power at the subnational levels down to the lowest local level where they are the primary factor of local identification of the population. The paper investigates the importance of dialects and local languages for everyday communication, and in the geographical discourse, spatial identification. The survey research was conducted on the student population of the Department of Teacher Studies in Zagreb, given that students who speak all Croatian dialects are simultaneously exposed to the standard language during schooling, but also to other dialects and local languages of their colleagues on a daily basis. The aim of the research is to determine the extent to which respondents recognize spatial identities according to the speech of the interlocutors, which dialects and local languages in Croatia are most recognizable to them at the national and regional-dialect level, and how important the local language is to them for their own identity. The primary results indicate equal use of the standard language and local dialects depending on the communication context. The research shows that according to speech, and in the context of spatial identity, the most recognizable are the Dalmatians, the people of Zagorje, and the people of Zagreb, while within dialects, the majority of respondents at least partially recognize local languages at the level of individual settlements in their immediate surroundings. Almost two-thirds of the respondents consider their local speech an important element of personal identity, and the majority believes that more space should be given to dialectal and local languages in the public space, thereby pointing to the linguistic and identity richness of Croatia.

Keywords: dialects, local languages, spatial identities, standard language

Sanja Jurić

Poučavanje čitanja i pisanja neverbalnih učenika iz spektra autizma

Ovladavanje vještinom početnog čitanja i pisanja je izazovan i zahtjevan proces za sve učenike, a posebno za učenike s teškoćama iz spektra autizma s naglaskom na minimalno verbalne ili neverbalne učenike. Poučavanje početnog čitanja i pisanja neverbalnih učenika iz spektra autizma se u odgojno-obrazovnoj praksi često percipira kao problem i implicira prepreku daljnjem obrazovanju učenika u redovnoj osnovnoj školi. Svrha je rada razumjeti važnost promjene pristupa i metodičko-didaktičke prilagodbe poučavanju čitanja i pisanja s ciljem opismenjavanja svih učenika pa tako i neverbalnih učenika iz spektra autizma. Cilj ovoga rada je kreiranje metodičko-didaktičkog konceptualnog okvira za poučavanje čitanja i pisanja neverbalnog učenika s teškoćama iz spektra i ispitati usvojenost čitanja i pisanja učenika. U tu svrhu provedeno je kvalitativno istraživanje kroz osmomjesečno poučavanje učenika. Rezultati istraživanja pokazuju da je učenik započeo proces čitanja i pisanja te razvio komunikacijske vještine. Čitanje je nakon polugodišnje primjene najrazvijenije. Rezultati mjerenja pisanja pokazuju razvidan napredak. Može se zaključiti da neverbalni metodičko-didaktički koncept predstavlja prikladnu učinkovitost.

Ključne riječi: metodičko-didaktička prilagodba; početno čitanje i pisanje; studija slučaja.

Initial reading and writing for students with difficulties from the autism spectrum

Mastering the skills of initial reading and writing is a challenging and demanding process for all students, especially for students with difficulties from the autism spectrum with an emphasis on minimally verbal or non-verbal students. Teaching initial reading and writing to non-verbal students on the autism spectrum is often perceived as a problem in educational practice and implies an obstacle to the further education of students in regular elementary school. The purpose of the work is to understand the importance of changing the approach and methodical-didactic adaptation to teaching reading and writing with the aim of making all students literate, including non-verbal students from the autism spectrum. The aim of this work is to create a methodological-didactic conceptual framework for teaching reading and writing to a non-verbal student with spectrum difficulties and to examine the student's acquisition of reading and writing. For this purpose, qualitative research was conducted through eight months of teaching students. The results of the research show the student started the process of reading and writing and developed significant communication skills. Reading is most developed after six months of use. The results of the writing measurement show a clear improvement. It can be assumed that the non-verbal methodical-didactic concept represents a suitable efficiency.

Keywords: methodical-didactic adaptation; beginning reading and writing; case study.

U potrazi za glazbom Ernesta Krajanskog (1885.-1941.)

Ernest Krajanski potekao je iz varaždinske židovske obitelji Kräuterblüth. Primarno pravnik, bavio se aktivno i glazbom te je podupirao mnoge glazbene aktivnosti u Varaždinu gdje je djelovao kao dirigent, pjevač, violinist i stručni glazbeni pisac. Ostavio je više harmonizacija popularnih i narodnih napjeva te hrvatsko-kajkavskih popijevki, a u Muzičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu nalaze se notni zapisi dviju pjesama Ja sem Varaždinec obrada iz 1919. godine i Pospana devojka za muški zbor. Cilj ovoga rada je osvijestiti postojanje notnih zapisa Ernesta Krajanskog te ponuditi analitički prikaz odnosa skladatelja prema tekstualnim predlošcima. Posebna pozornost bit će usmjerena na glazbeni stil, ritam, metar, melodijsku liniju te harmoniju u odnosu prema ritmu, metru i intonaciji stiha. Komparativno će se pratiti atmosfere tekstualnih predložaka i atmosfere glazbenih izričaja koje se ostvaruju u skladbama Ernesta Krajanskog. Ukazivanjem na umjetničku povezanost pučke poezije i skladateljske ideje želi se uputiti na glazbene primjere hrvatske kulturne baštine i djelovanje glazbenog pregaoca koji je ostavio trajan obol u glazbenoj kulturi Varaždina i okolice.

Ključne riječi: glazbenik židovskog podrijetla, harmonizacije narodnih napjeva, hrvatska kulturna baština, Krajanski, uglazbljeni stihovi.

Searching the Ernest Krajanski's music (1885-1941)

Ernest Krajanski came from the Kräuterblüth Jewish family from Varaždin. Primarily a lawyer, he was also actively involved in music and supported many musical activities in Varaždin, where he worked as a conductor, singer, violinist and professional music writer. He left several harmonizations of popular and folk tunes and Croatian-Kajkavian pop songs. In the Music Collection of the National and University Library in Zagreb there are music scores of two songs Ja sem Varaždinec from 1919 and Pospana devojka for male choir. The aim of this paper is to raise awareness of the existence of Ernest Krajanski's music scores and to offer an analytical approach of the composer's relationship to textual templates. Special attention will be focused on musical style, rhythm, meter, melodic line and harmony in relation to the rhythm, meter and intonation of the verse. The atmospheres of the textual templates and the atmospheres of the musical expressions realized in the compositions of Ernest Krajanski will be followed comparatively. By pointing out the artistic connection between folk poetry and compositional ideas, the idea is to refer to musical examples of Croatian cultural heritage and the musical product of a musical master who left a lasting mark on the musical culture of Varaždin and its surroundings.

Keywords: Croatian cultural heritage, harmonization of folk songs, Krajanski, musician of Jewish origin, poetry set to music.

Didaktische Spiele im Fremdsprachenunterricht – aber auch in anderen Fächern

Spiele kennt jede/-r, da Spielen an sich im Leben jedes Menschen ein Grundbedürfnis ist. Auch Lehrkräfte gehören dazu, allerdings sollten sich diese – egal ob sie eine (Fremd-)Sprache oder ein anderes Schulfach unterrichten – der Einsatzmöglichkeiten von Spielen bewusster sein als alle Anderen. Das ist aber leider nicht immer der Fall. Häufig werden Spiele von Lehrkräften gar nicht als solche erkannt oder aber es werden einfach Übungen, die nicht wirklich Spiele sind, als solche deklariert, was bei den Lernenden häufig dazu führt, dass sie bei der Ankündigung der Lehrkraft, sie würden heute spielen, keine Begeisterung zeigen, worauf die Lehrkraft manchmal sogar mit einem Ausschluss von Spielen aus dem weiteren Lehr- und Lernprozess reagiert. Um diesem Teufelskreis nicht zu verfallen, wird im Beitrag zunächst ganz kurz auf ein paar theoretische Dinge eingegangen, woraufhin eine etwas umfassendere Spieltypologie für den Fremdsprachenunterricht vorgestellt wird. Dabei wird aber auch darauf verwiesen, welche der erwähnten Spielarten auch in anderen Fächern sinnvoll eingesetzt werden können. Zur Illustration werden auch ein paar Beispiele aus verschiedenen Fächern vorgestellt und abschließend darauf eingegangen, wie man als Lehrkraft an die Erstellung eigener Spiele herangehen sollte.

Ključne riječi: Spiele, Didaktische Spiele, Erstellung von Spielen, Fremdsprachen-/Sprachenunterricht, nicht fachgebunden, Spieltypologie

Didactic Games in Foreign Language Classes – but also in Other Subjects

Everyone knows games, because playing is a basic need in everyone's life. Teachers are also part of it, but they should be more aware of the possible uses of games than anyone else – regardless of whether they teach a (foreign) language or another school subject. Unfortunately, this is not always the case. Games are often not recognized as such by teachers, or exercises that are not really games are simply declared as such. Such statements often lead to the learners not showing enthusiasm when the teacher announces that they would play today, to which the teacher sometimes even reacts by excluding games from the further teaching and learning process. In order not to fall into this vicious circle, the article will first briefly deal with a few theoretical aspects, after which a somewhat more extensive game typology for foreign language teaching will be presented. However, it is also pointed out which of the mentioned varieties can also be used sensibly in other subjects. A few examples from various subjects are also presented for illustration purposes and finally how teachers should approach the creation of their own games.

Keywords: didactic games, creation of games, foreign language/language teaching, general, game typology

**Sandra Kadum
Dea Lazić
Danijela Novaković**

Daroviti učenici u školskom okruženju- stavovi i promišljanja učitelja

Rad s darovitim učenicima zasigurno je veliki izazov za mnoge učitelje. Učitelji potrebna znanja iz područja darovitosti dobivaju u svom formalnom učiteljskom obrazovanju i putem stručnog usavršavanja. Darovitim učenicima treba organizirati nastavu uvažavajući njihovu darovitost i omogućiti im cjelokupan razvoj. Uz to kao bitan faktor važna je prihvaćenost darovitog učenika od strane drugih učenika i učitelja. U radu se izlažu rezultati istraživanja kojeg je cilj bio utvrditi stavove učitelja osnovnih škola vezano uz darovitost i darovite učenike. U istraživanju je sudjelovalo 174 ispitanika. Rezultati istraživanja kazuju da su daroviti učenici utjecali na njihovo ponašanje i razinu održavanja nastave ($M = 3.65$, $SD = .866$). Vezano uz rad s darovitim učenicima 69.0% ispitanika savjetuje se sa stručnim suradnicima u školi, a 61.5% ispitanika savjetuje se s kolegama s poslu. Više od polovine ispitanika (53.6%) izjavljuje da se u školi sustavno prati napredak darovitih učenika. Potrebu za usavršavanjem u području darovitosti iskazuje čak 85.1% ispitanika i 27.6% ispitanika navodi da se na stručnim skupovima raspravljalo o darovitosti i darovitim učenicima. Vrijednosti hi-kvadrata kreću se od 57.607 do 178.816, za sve varijable je $df = 4$ i $p = .000 < .05$, što znači da se odgovori sudionika istraživanja statistički značajno različito distribuiraju.

Cljučne riječi: daroviti učenici, darovitost, nastava, osnovna škola, učitelj

Gifted pupils in the school environment- opinions and reflections of primary school teachers

Teaching gifted pupils is a big challenge for many teachers. The necessary teacher knowledge in the field of giftedness is acquired in their formal teacher education and later through personal professional training. In the aim of overall development of the gifted pupils, both teachers and other pupils should accept and respect their giftedness. In this research we collected the data of primary teachers' opinions about giftedness and gifted pupils ($N=174$). The results has shown that gifted pupils had their impact on teachers' behavior and teaching level ($M = 3.65$, $SD = .866$). Teachers said that they consult school expert team (69,0%) and colleagues (61,5%) about teaching gifted pupils. More than half examinees (53,6%) it stated that the school systematically monitors progress of gifted pupils. Teachers report the lack of professional education in the field of giftedness (85,1%) and 27,6% said that they have discussed about giftedness and gifted pupils on their professional educations. Chi square values range from 57.607 to 178.816, for all variables is $df = 4$ i $p = .000 < .05$, what means that the examinees' answers distribute statistically significantly differently.

Keywords: gifted pupils, giftedness, teaching, primary school, teacher

Darinka Kiš-Novak

Kovani novac Republike Hrvatske kao prirodoslovni i kulturni identitet - od lipa i kuna do eurokovanica

Povijesni događaj suvremene hrvatske države je ulazak u eurozonu i postanak dijela schengenskoga prostora 1. siječnja 2023. godine. Odricanjem od hrvatske valute, Hrvatska se odrekla dijela identiteta, posebice kulturnoga identiteta. U Hrvatskoj je kuna kao nacionalna valuta izglasana u Hrvatskom saboru 26. listopada 1993. Još uvijek za rata, na Dan državnosti 30. svibnja 1994., puštene su u optjecaj kovanice i novčanice koje su zauzele svoje mjesto u našim novčanicima i srcima (i numizmatičkim zbirkama). Cilj ovoga rada je upoznati prirodoslovni, kulturni i nacionalni identitet, biološku i prirodoslovnu raznolikost na kovanicama Republike Hrvatske od 1993. godine do danas - od lipa i kuna pa do eurokovanica.. Preuzimanje eurokovanica potvrđuje pripadnost zapadnoeuropskim društvima i kulturi.

Ključne riječi: Hrvatska, fauna, flora, identitet, kovani novac

Coinage of the Republic of Croatia as Natural History and Cultural Identity - from Linden (lipa) and Martens (kuna) to EuroCoins

The historical event of the modern Croatian state is the entry into the Eurozone and the creation of part of the Schengen area on January 1, 2023. By giving up the Croatian currency, Croatia gave up a part of its identity, especially its cultural identity. In Croatia, the marten (kuna) was voted as the national currency by the Croatian Parliament on October 26, 1993. Still during the war, on the National Day on May 30, 1994, coins and banknotes were put into circulation, which took their place in our wallets and hearts (and numismatic collections). The aim of this paper is to learn about the natural history, cultural and national identity, biological and natural history diversity on the coins of the Republic of Croatia from 1993 to the present day - from linden(lipa) and marten to eurocoins. Acceptance of euro coins confirms belonging to Western European societies and culture.

Keywords: coins, Croatia, fauna, flora, identity,

**Irena Klasnić
Ema Biber**

Stavovi studenata Sveučilišta u Zagrebu o vlastitom budućem roditeljstvu

Stavovi usmjeravaju naše razmišljanje i djelovanje, a stavovi o budućem roditeljstvu uvelike određuju odluke o rađanju djece i reflektiraju se na brojne aspekte ljudskog života. Imanje djece, kako kroz povijest tako i danas, predstavlja društveno poželjan cilj. Motivi zbog kojih bi netko htio postati roditeljem razlikuju se od osobe do osobe te mogu biti različiti u različitim periodima njihova života. Također, oni ovise o dobi, spolu, redoslijedu djece u obitelji, razvoju bračnih odnosa, razvoju karijere, ali i o konkretnoj društvenoj atmosferi. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove studenata o vlastitom budućem roditeljstvu i razlike u njihovim stavovima prema roditeljstvu s obzirom na spol, dob i zadovoljstvo romantičnom vezom. U istraživanju je sudjelovalo 418 studenata Sveučilišta u Zagrebu. Rezultati provedenog istraživanja pokazali su da ne postoji razlika u želji za roditeljstvom kod muškaraca odnosno kod žena te da želja ne ovisi o dobi ispitanika. Nadalje, rezultati indiciraju postojanje razlike između osoba koje su u romantičnoj vezi od onih koje to nisu, odnosno osobe koje su u romantičnoj vezi pokazuju veći razinu želje za roditeljstvom naspram onih koji nisu u romantičnoj vezi.

Ključne riječi: stavovi, studenti, želja za roditeljstvom

Attitudes of students at the University of Zagreb towards their own future parenthood

Attitudes direct our thoughts and actions, and attitudes towards future parenthood greatly affect decisions on having children and are reflected on various aspects of human life. Throughout history, having children has been a socially acceptable goal. Motives for becoming a parent differ from one person to another and they are different in various stages of life. They also depend on age, gender, birth order in the family, marital relationships, career development and concrete social environment. The aim of the research was to examine students' attitudes towards their own future parenthood and differences in these attitudes in terms of gender, age, and satisfaction with romantic relationships. The participants were 418 students at the University of Zagreb. The results of the research indicate that there are no differences in the desire for parenthood in terms of gender, and that the desire to become a parent does not depend on the respondents' age. Furthermore, the results indicate differences between people who are romantically involved and those who are not; that is, people who are romantically involved tend to exhibit a stronger desire for parenthood than those who are not.

Keywords: attitudes, desire for parenthood, students

Marta Klemenčić
Mara Sesar

Cjeloživotno učenje u Hrvatskoj - pregled stanja kroz 8 ključnih kompetencija Vijeća Europe za cjeloživotno učenje

Neosporiva je činjenica kako svaki pojedinac koji želi biti kompetentan na globalnom tržištu rada mora stalno nadograđivati vlastito znanje. Zbog sve veće konkurencije na europskom (i svjetskom) tržištu, hrvatsko se gospodarstvo suočava sa sve većom potrebom ulaganja u obrazovanje kao temelj rasta i razvoja države i društva općenito. Vijeće Europe je 22. svibnja 2018. dalo je preporuku 8 ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. Ideja je rada dati prikaz programa koje nude pučka otvorena učilišta u Hrvatskoj, a da su dio HZPOU – a (Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta), što čini uzorak od 34 grada. Ti se isti programi sagledavaju kroz prizmu 8 ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. Dolazi se do zaključka kako su u učilištima najzastupljeniji programi koji razvijaju digitalne i multilingvalne kompetencije. Upravo su ove kompetencije osnova za razvoj heutagogije (vrste autodidaktike) koja u akademskoj zajednici sve više dobiva na značenju.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje; heutagogija; kompetencije

Lifelong learning in Croatia - an overview of the situation through 8 key competences of the Council of Europe for lifelong learning

It is an indisputable fact that every individual who wants to be competent in the global labor market must constantly upgrade his knowledge. Due to increasing competition on the European (and world) market, the Croatian economy is facing an increasing need to invest in education as the basis for the growth and development of the state and society in general. On May 22, 2018, the Council of Europe recommended 8 key competences for lifelong learning. The idea of the paper is to give an overview of the programs offered by public open universities in Croatia, which are part of HZPOU (Croatian Association of Public Open Universities), which makes up a sample of 34 cities. These same programs are viewed through the prism of 8 key competencies for lifelong learning. It is concluded that the programs that develop digital and multilingual competences are the most represented in open universities. It is precisely these competencies that are the basis for the development of heutagogy (a type of autodidactic), which is gaining more and more importance in the academic community.

Keywords: competences, heutagogy, lifelong learning

Katarina Kolaković

Inkluzivna tematika u djelima suvremene književnosti za djecu i mlade

Temeljni je zadatak ovog rada predstaviti temu inkluzije u suvremenom književnom stvaralaštvu za djecu i mlade. Tema invaliditeta posljednjih je godina izašla iz medicinskih krugova i sve više zalazi i u društveno-humanističke krugove. Samim time, tema inkluzije ukorijenila se u književnost prepoznajući u njoj medij putem kojega je moguće, uz estetsku veličinu, prenijeti i važne lekcije o empatiji i prihvaćanju različitosti. Potreba za stvaranjem tekstova inkluzivne tematike s godinama postaje sve veća jer je broj djece s raznim vrstama poteškoća u sustavu redovnog obrazovanja u stalnom porastu. Rad će, kroz interpretaciju suvremenih djela inkluzivne tematike, ukazati na važnost uvođenja likova osoba s invaliditetom u književnost za djecu i mlade, a preko književnosti i u sam odgojno-obrazovni sustav, i učinak takvog postupka na mijenjanje identiteta najmlađih recipijenata. Također, u radu će se govoriti i o poziciji hrvatske književne produkcije, kada je posrijedi inkluzivna tematika u literaturi za djecu, u kontekstu svjetske suvremena književnosti za djecu i mlade.

Cljučne riječi: identitet, invaliditet, inkluzija, recipijent, suvremena dječja književnost

Inclusive Topics in Works of Contemporary Literature for Children and Young People

The fundamental task of this paper is to present the theme of inclusion in contemporary literary works for children and young people. In recent years, the topic of disability has increasingly left medical circles and entered social and humanitarian circles. Therefore, the theme of inclusion took root in literary art, recognizing in it the important didactic value, which is not surprising if we take a closer look at the need to create texts of an inclusive character, considering the number of children with various types of difficulties in the regular education system. The paper will point out the importance of introducing characters of persons with disabilities into literature for children and young people, and through literature into the educational system itself, and the effect of such a procedure on changing the identity of the youngest recipients. Also, the paper will talk about the relationship of Croatian literary production, when it comes to inclusive topics in children's literature, in the context of world contemporary literature for children and young people.

Keywords: identity, inclusion, contemporary children's literature

Dubravka Konjevod

Istraživanje o spremnosti na volontiranje u aktivnosti „72 sata bez kompromisa“

Istraživanje je provedeno u sklopu aktivnosti „72 sata bez kompromisa“ u kojem su sudjelovali mladi na području grada Zagreba i Zagrebačke županije. Upitnik je ispunilo 100 sudionika nakon provedenog volontiranja u kojem su iznijeli svoje viđenje volontiranja. U radu će biti prikazano koliko je nastava pridonijela volontiranju učenika, te osjećajnost i potrebi pružanja pomoći svima kojima je to potrebno za život. Time učenici dobivaju iskustvo kako doprinijeti radu u zajednici i tako biti na pomoć široj društvenoj zajednici. Također u radu će biti prikazan primjer dobre prakse Škole za modu i dizajn u kojoj učenici i nastavnici volontiraju u sklopu izvannastavne aktivnosti Volontiranje u pučkoj kuhinji na Svetom Duhu u Zagrebu.

Ključne riječi: volontiranje, mladi, društvena zajednica

Research on willingness to volunteer in the activity "72 hours without compromise"

The research was conducted as part of the activity "72 hours without compromise", in which young people from the city of Zagreb and Zagreb County participated. The questionnaire was filled out by 100 participants after volunteering, in which they expressed their view of volunteering. The paper will show how much teaching contributed to student volunteering, as well as the sensitivity and need to provide help to everyone who needs it for life. This gives students the experience of how to contribute to work in the community and thus be of help to the wider social community. The paper will also present an example of good practice of the School of Fashion and Design where students and teachers volunteer as part of the extracurricular activity Volunteering in the soup kitchen at Sveti Duh street in Zagreb.

Keywords: volunteering, young people, social community

Andrijana Kos-Lajtman

„Koralj vraćen Međimurju“ – neobjavljen esej Vesne Parun

Rad se bavi do sada neobjavljenim esejom Vesne Parun, napisanim povodom njezine likovne izložbe u Čakovcu 1995. godine. 24. studenog 1995., u Galeriji Kavran u Čakovcu, autorica je imala izložbu svojih slikarskih radova i za tu je priliku napisala prozni tekst (naziva ga feljtonom) „Koralj vraćen Međimurju“ koji je pročitala na otvorenju. Tekst je zanimljiv iz više razloga – ne samo zbog toga što do sada nije objavljen (strojopis se čuva u Hrvatskom državnom arhivu), nego i zbog svojih sadržajnih i stilskih obilježja. Naime, u njemu književnica iznosi zanimljivu osobnu i pjesničku viziju Međimurja kao svojevrsnog kopnenog pandana svog zavičajnog otočkog ambijenta – Kornatskog arhipelaga, odnosno Šibenskog akvatorija, s naglaskom na rodnom joj Zlarinu – razlažući ideju otočnosti i otočkog života kroz dojmljiva osobna sjećanja i zapažanja te efektne pjesničke slike. Tekst je napisan izrazito poetskim stilom, a već samim naslovljavanjem („Koralj vraćen Međimurju“) autorica uspostavlja dosjetljivu intertekstualnu relaciju prema jednom od svojih najpoznatijih pjesničkih naslova („Koralj vraćen moru“). Cilj rada jest analitička semantičko-sintaktička obrada ovog, široj javnosti u potpunosti nepoznatog, autoričina teksta, kao i njegova rukopisnog dodatka (zapisanog na poleđini zadnje stranice i naslovljenog „Bilješka“), ali i njegova prva službena objava. Esaj se, uz odobrenje Hrvatskog državnog arhiva, donosi kao integralni dio rada.

Ključne riječi: esej/feljton, „Koralj vraćen Međimurju“, otok/otočnost, slikarska izložba u Čakovcu, Vesna Parun

The pa"The Coral Returned to Međimurje" – an Unpublished Essay by Vesna Parunper

The paper explores the previously unpublished essay by Vesna Parun, written on the occasion of her art exhibition in Čakovec in 1995. On 24 November 1995, at the Kavran Gallery in Čakovec, the author had an exhibition of her paintings and, for this occasion, she wrote a prose text (she called it a feuilleton) called "The Coral Returned to Međimurje" which she read at the opening. The text is interesting for several reasons – not only because it has not been published so far (the original typescript is kept in the Croatian State Archives), but also because of its content and stylistic characteristics. Namely, in the text, the writer presents an interesting personal and poetic vision of Međimurje as a kind of continental counterpart of her native island environment – the Kornati archipelago, i.e., the Šibenik waters, with an emphasis on her native island of Zlarin – expounding on the idea of insularity and island life through impressive personal memories and observations and effective poetic imagery. The text is written in a very poetic style, and by its title ("The Coral Returned to Međimurje"), the author establishes a witty intertextual relation to one of her most famous poems ("The Coral Returned to the Sea"). The aim of the paper is analytical semantic-syntactic processing of this author's text, completely unknown to the general public, as well as its manuscript appendix (written on the back of the final page and titled "Note"), as well as its first official publication. The essay is presented as an integral part of the paper with the approval of the Croatian State Archives.

Keywords: essay/feuilleton, "The Coral Returned to Međimurje", island/insularity, painting exhibition in Čakovec, Vesna Parun

Karla Kosmačin
Adrijana Višnjić-Jevtić

Mišljenje očeva o njihovoj roditeljskoj ulozi

Ovim su se radom nastojala ispitati mišljenja očeva o njihovoj roditeljskoj ulozi. Istraživalo se utječe li dob, obrazovanje očeva, broj djece u obitelji, utjecaj drugih na odgoj i obrazovanje očeva i priprema za očinstvo na mišljenje današnjih očeva o njihovoj roditeljskoj ulozi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 137 ispitanika, isključivo očeva, s područja Republike Hrvatske. Mjerni instrument koji je korišten u istraživanju jest anketni upitnik koji je kreiran na temelju izvorne inačice upitnika „Father questionnaire - external version“ (EDS) (Derogatis, 1988). Upitnik čine pitanja o socio-demografskim pokazateljima ispitanika istraživanja - dob, stručna sprema, broj djece u obitelji, utjecaj drugih osoba na odgoj i obrazovanje ispitanika, priprema ispitanika za roditeljstvo te kategorije izdvojene iz izvorne inačice spomenutog upitnika „Father questionnaire - external version“ (EDS). Navedene kategorije čine izazovi roditeljstvu, očinska odgovornost, roditeljski stil i aktivnosti oca i djeteta. U istraživanju nisu pronađene statistički značajne razlike u odnosu na dob, obrazovanja očeva, broj djece u obitelji, utjecaja drugih na njih same.

Ključne riječi: suvremeno roditeljstvo, suvremeni otac, roditeljska uloga, očeva uključenost

Fathers' opinion on their parental role

This paper tries to examine fathers' opinions about their parental role. It was investigated whether age, education of fathers, number of children in the family, the influence of others on the upbringing and education of fathers and preparation for fatherhood influence the opinion of today's fathers about their parental role. The research was conducted on a sample of 137 respondents, exclusively fathers, from the Republic of Croatia. The measuring instrument that was used in the research is a survey questionnaire that was created based on the original version of the questionnaire "Father questionnaire - external version" (EDS) (Derogatis, 1988). The questionnaire consists of questions about the socio-demographic indicators of the research respondents - age, qualifications of fathers, number of children in the family, the influence of other people on the upbringing and education of the respondents, preparation of the respondents for parenthood and categories extracted from the original version of the mentioned questionnaire "Father questionnaire - external version" (EDS). These categories include challenges to parenting, paternal responsibility, parenting style and activities of father and child. In the research, no statistically significant differences were found in relation to age, father's education, number of children in the family, influence of others on themselves.

Keywords: father's involvement, modern parenting, modern father, parental role

Futurologija u funkciji profesionalnog razvoja: Uzročno-slojevita analiza

U radu je prikazana metoda studije budućnosti Uzročno slojevita analiza (eng. Causal layered analysis - CLA) u kontekstu profesionalnog razvoja. Uzročno slojevita analiza se oslanja na poststrukturalizam, a ključno načelo Uzročno slojevite analize je koristiti i integrirati različite načine znanja. Ova metoda istražuje alternativne budućnosti promatrajući sadašnjost i prošlost višedimenzionalnim pristupom. Promišljanjem o osobnom profesionalnom razvoju, pojedinac je usredotočen na aktivnosti koje će ga usmjeravati ka postavljenome cilju. Usmjereni profesionalni razvoj pojedinca se temelji na procesima otvorenosti, samokontroli i umrežavanju. Samokontrola i učenje potiču pojedinca na stalno propitivanje kroz vlastito djelovanje, samoprocjenu i razvoj vlastitih kapaciteta. Postavljanjem pitanja, razvojem kritičkog razmišljanja i istraživanjem, nasuprot prihvaćanju standardiziranih obrazaca ponašanja te uzimajući u obzir spoznaje temeljene na Uzročno slojevitoj analizi, profesionalni razvoj pojedinca je usmjeren i dosljedan, a povezivanjem i „umrežavanjem“ stvaraju se nove društvene strukture.

Ključne riječi: cjeloživotno obrazovanje, profesionalni razvoj, Uzročno-slojevita analiza (CLA)

Futurology as a function of professional development: Causal-layered analysis

The paper presents the future study method Causal layered analysis (CLA) in the context of professional development. Causally layered analysis relies on poststructuralism, and the key principle of Causally layered analysis is to use and integrate different ways of knowing. This method explores alternative futures by looking at the present and the past with a multidimensional approach. By thinking about personal professional development, the individual is focused on activities that will direct him towards the set goal. Directed professional development of an individual is based on processes of openness, self-control and networking. Self-control and learning encourage the individual to constantly question himself through his own actions, self-assessment and development of his own capacities. By asking questions, developing critical thinking and research, as opposed to accepting standardized patterns of behavior and taking into account knowledge based on Causal layered analysis, the professional development of the individual is directed and consistent, and new social structures are created by connecting and "networking".

Keywords: Lifelong education, professional development, Causal-Layered Analysis (CLA)

Loreta Kovačević

Igre za ponavljanje matematike u razrednoj nastavi

Matematika, jedan od predmeta koji od učenika često iziskuje više truda i rada, može postati izrazito zanimljiva ako učitelj djeci omogući zabavan te drugačiji pristup gradivu. Poučavanje kroz igru, djeci stvara ozračje ugodnosti i zainteresiranosti za taj predmet. Razrednu nastavu treba prilagoditi učenicima tako da na zanimljive načine pomoću igre uče nastavne sadržaje koji su propisani nastavnim planom i programom. Osmišljavanjem različitih igara za svako pojedino gradivo matematike razredne nastave, učenicima će biti olakšano ponavljanje i uvježbavanje gradiva. Cilj ovog rada je istražiti koje sve igre učitelj može dati učenicima na satima ponavljanja matematike. Provedeno istraživanje kvantitativnog je tipa u kojemu će se koristiti upitnik. Namijenjen je učiteljima razredne nastave kako bi prikazali koje igre provode sa učenicima na satima ponavljanja i uvježbavanja gradiva matematike, a proveden je u osnovnim školama Vukovarsko-srijemske županije. Dobiveni rezultati pomoći će daljnjim istraživanjima, ali isto tako i svim učiteljima razredne nastave u kreiranju i provođenju različitih igara pomoću kojih učenici mogu na zabavan način usvajati gradivo matematike, te povećati zainteresiranost učenika za predmet.

Ključne riječi: igra, matematika, osnovna škola, razredna nastava, učitelji

Revision situations in mathematics class of primary education

Mathematics as the school subject which is often difficult to catch up for many students could become quite diverting and entertaining if there is a teacher who can provide such way of teaching. Class where the pupils play different games makes impressions of entertainment and very pleasant atmosphere. In the primary education classes should be taught so the pupils learn through playing games content that is specified in curriculum. Teachers who make up and design new games for their pupils will relieve revising and going over through lesson. The main aim of this paper is to research which games are the for lesson revising in mathematics class. A questionnaire is used for respondents from primary schools of Vukovarsko-srijemska county. The teachers who are the respondents will indicate on games that they use in their mathematics classes for lesson practicing. The results will help to the other teachers in creating and conduction different games through which the pupils can go over with more interest and learn mathematics lessons in an amusing way. Furthermore, this will possibly make the pupils to be more into the subject.

Keywords: game, mathematics, primary school, teachers, young children's classes

Ivana Kresnik

Challenges in university-level teaching of the Croatian standard language for non-philology students

A course entitled Osnove hrvatske jezične kulture TZP (Basics of Croatian Linguistic Culture common core subject) is held in the summer semester at the Faculty of Croatian Studies; it is attended by students of history, sociology, psychology, and other non-philology study programmes. The goal of this course is to ensure that all students attain equal academic literacy. Students taking this course often learn for the first time e.g. that the orthography that was required of them in secondary school is merely a suggestion in an academic environment, or that they must take their own decisions on certain linguistic and orthographic issues. Challenges in teaching include clearly defining what to present as a fixed norm and what is debatable, as well as interesting students in a subject not directly related to their chosen fields of study. Of course, students most enjoy debating and questioning everything; it is thus easy to fall into the trap of making everything fun and relative. However, there is a test at the end of the course used to evaluate students' knowledge. The challenge of the test lies in the fact that linguistic knowledge is, in fact, exact, and so students (regardless of light-hearted debate) must show that they know how to correctly use the Croatian standard language in an academic environment.

Keywords: Croatian language; Croatian orthography; university teaching methodology; undergraduate teaching

**Irena Krumes
Ana Maria Marinac**

Kompetencije učitelja razredne nastave za rad s učenicima s nespecifičnim teškoćama u početnom ovladavanju čitanjem i pisanjem

Vještine čitanja i pisanja temeljne su vještine potrebne za djelovanje u suvremenom društvu. Budući da sve više učenika ima neki oblik teškoće u početnom ovladavanju tehnikom čitanja i pisanja, važno je razlikovati specifične od nespecifičnih teškoća. Za razliku od specifičnih teškoća, o nespecifičnim teškoćama nemamo dovoljno spoznaja. Potreba za istraživanjem ovoga fenomena jest u spoznaji da neke nespecifične teškoće, a pogotovo problemi u ovladavanju tehnikom čitanja i pisanja, pravilnim pristupom učitelja mogu potpuno nestati. Nepravilan rad može ostaviti određene posljedice na učenike i njihovo daljnje obrazovanje. Da bi učitelj mogao pravilno i pravovremeno reagirati potrebno je da poznaje pojam nespecifičnih teškoća te da posjeduje određene kompetencije potrebne za rad s učenicima s nespecifičnim teškoćama početnoga čitanja i pisanja. Bjelica (2009) upravo govori o dva područja teškoća – trajne i one koje su prolazne. Za potrebe je ovoga rada provedeno kvantitativno istraživanje na uzorku od 322 učitelja razredne nastave s područja Republike Hrvatske. Korišteni mjerni instrument je anonimni upitnik koji se sastoji od dva dijela – opći podatci o sudionicima te samoprocjenu kompetencija za rad s učenicima s nespecifičnim teškoćama. Rezultati istraživanja ukazuju da 80 % učitelja razredne nastave prepoznaje nespecifične teškoće, ali u isto vrijeme gotovo 80 % učitelja ističe da nisu dovoljno kompetentni za rad s učenicima s nespecifičnim teškoćama, pri čemu 75% učitelja ističe da im je u radu potrebna dodatna edukacija. Edukacije o nespecifičnim teškoćama vrlo se rijetko provode, a učitelji ističu da se nisu često susretali s pojmom nespecifičnih teškoća za vrijeme formalnoga obrazovanja. Doprinos ovoga rada ogleda se u tome što podiže svijest o važnosti prepoznavanja nespecifičnih teškoća, što je prvi korak prema kvalitetnijem radu učitelja. Nadalje, ovaj rad može poslužiti kao poticaj za planiranje i provedbu novih edukacija učitelja.

Ključne riječi: kompetencije učitelja, metodika Hrvatskoga jezika, početno čitanje i pisanje, nespecifične teškoće, teškoće čitanja i pisanja

Competences of classroom teachers for working with students with non-specific initial reading and writing difficulties

Reading and writing skills are fundamental skills needed to function in modern society. In educational practice, students with difficulties in (initial) reading and writing are being identified more and more often. Initial reading and writing difficulties are divided into specific and non-specific difficulties. Unlike specific disabilities, non-specific disabilities have not been extensively researched. The need to research this phenomenon lies in the knowledge that non-specific difficulties can disappear completely with the correct approach of the teacher. Improper work can cause great and dangerous consequences for students and their further education. In order for the teacher to be able to react correctly and in a timely manner, it is necessary for the teacher to know the concept of non-specific difficulties and to have certain competencies necessary for working with students with non-specific difficulties in initial reading and writing. Since this area is exclusively important for the teaching of the Croatian language, for the purposes of this paper, a quantitative survey was conducted on a sample of 322 classroom teachers from the Republic of Croatia. The measuring instrument used is a questionnaire consisting of two parts - general information about the participants and a self-assessment of competences for working with students with non-specific difficulties. With this research, you will gain an insight into the general knowledge of classroom teachers and self-assessment of competences for working with students with non-specific difficulties. The contribution

of this work is reflected in the fact that it raises awareness of the importance of recognizing non-specific difficulties, which is the first step towards the correct work of teachers. Furthermore, this paper can serve as a basis for the planning and implementation of numerous teacher educations and the education of future teachers.

Keywords: Croatian language teaching, non-specific difficulties, reading and writing difficulties

Igra i učenje u suvremenoj nastavi

Cilj izlaganja je predstavljanje dobrih primjera povezanosti igre i učenja u suvremenoj nastavi hrvatskoga jezika. Igra je pokretač emocija, najviše pozitivnih koje kod djeteta stvaraju osjećaj ugone i zabave te omogućuju uspješno učenje. Prepoznavanje osjećaja u igri potiče razvoj svjesnosti kao važne poveznice između igre kao oblika zabavne aktivnosti i vlastite odgovornosti prema usvajanju znanja i pravilima rada. Primjeri se odnose na sve nastavne oblike rada: individualni, u paru i u skupini, a daju dobre rezultate u radu jer utječu na motivaciju koja aktivira učenika da postane svjestan svoje uloge u igri, a ujedno potiču na usvajanje i primjenu sadržaja učenja. Tema izlaganja odnosi se na teorijsko-metodološke suvremenoj pristupe nastavi. Taj pristup rezultat je novih metoda u poučavanju, bez korištenja digitalnih alata, a koje potiču aktivno sudjelovanje učenika u nastavnom procesu i zahtijevaju ne samo kognitivne aktivnosti nego i psihomotoričku angažiranost. Istraživanjem mišljenja učenika viših razreda osnovne škole i učitelja hrvatskoga jezika provjerava se hipoteza o vezi igre i učenja koja kao motivacijska nit utječe na razvijanje znanja i vještina. Cilj istraživanja o povezanosti igre i učenja prikazuje prednosti i nedostatke koji mogu koristiti učiteljima prilikom odabira metoda za pripremu nastavnih jedinica, ali i svima koji provode znanstvena istraživanja u području učenja i poučavanja.

Ključne riječi: aktivno učenje, igra, svjesnost

Play and learning in modern teaching

The goal of the presentation is to present good examples of the connection between play and learning in contemporary Croatian language teaching. Play is a trigger of emotions, mostly positive ones that create a sense of comfort and fun in the child and enable successful learning. Recognizing feelings in play encourages the development of awareness as an important link between the game as a form of fun activity and one's own responsibility towards the acquisition of knowledge and work rules. The examples refer to all teaching forms of work: individual, in pairs and in groups, and they give good results in work because they influence the motivation that activates the student to become aware of his role in the game, and at the same time encourage the adoption and application of learning content. The topic of the presentation refers to theoretical and methodological approaches to modern teaching. This approach is the result of new methods in teaching, without the use of digital tools, which encourage the active participation of students in the teaching process and require not only cognitive activities but also psychomotor engagement. By researching the opinions of upper elementary school students and teachers of the Croatian language, the hypothesis about the connection between play and learning, which as a motivational thread affects the development of knowledge and skills, is verified. The goal of the research on the connection between play and learning shows the advantages and disadvantages that can be useful to teachers when choosing methods for preparing teaching units, but also to everyone who conducts scientific research in the field of learning and teaching.

Keywords: active learning, awareness, play

Goran Lapat
Ivana Toplak

Modeli suradničkog učenja u razrednoj nastavi

Moderna škola zahtjeva moderne načine učenja i poučavanja, a suradničko učenje jedan je od takvih načina i sve zastupljenije u nastavnoj praksi. Suradničko učenje temelji se na ideji da će učenici lakše otkriti, spoznati i razumjeti složene pojmove i procese ako međusobno razgovaraju o onome što je predmet učenja. Radi se zapravo o odnosu u kojemu svi sudionici zadovoljavaju svoje potrebe, ali se i prilagođavaju jedni drugima. Komunikativnost učenika, suradnja i prilagođavanje ostalim učenicima su najvažnije vještine koje razvijamo kroz suradničko učenje. Suradničko učenje u razrednoj nastavi je temelj koji pruža neizmjerne velike benefite u kasnijem životu učenika. U radu su iznesene osnovne karakteristike suradničkog učenja, modeli po kojima se suradničko učenje može primjenjivati u nastavi pa sve do zanimljivosti koje nužno ne moraju uključivati usvajanje novog nastavnog sadržaja. Cilj istraživanja je bio utvrditi postoje li statistički značajne razlike u mišljenju i stavovima o suradničkom učenju studenata učiteljskog fakulteta. Rezultati istraživanja pokazali su kako nema statistički značajne razlike u mišljenju i stavovima o suradničkom učenju između studenata početne i završne godine studiranja. Studenti su imaju vrlo pozitivno mišljenje o organizaciji rada suradničkog učenja te nizu metoda koje suradničko učenje donosi u nastavi.

Glavne riječi: grupni rad, suradničko učenje, suradnja, timski rad

Models of cooperative learning in primary education

A modern school requires modern ways of learning and teaching, and collaborative learning is one such way and is increasingly prevalent in teaching practice. Collaborative learning is based on the idea that students will discover, learn and understand complex concepts and processes more easily if they talk to each other about what is the subject of learning. It is actually a relationship in which all participants satisfy their needs, but also adapt to each other. Student communication, cooperation and adaptation to other students are the most important skills that we develop through collaborative learning. Collaborative learning in classroom teaching is a foundation that provides enormous benefits in the later life of students. The paper presents the basic characteristics of cooperative learning, the models by which cooperative learning can be applied in classes, up to interesting points that do not necessarily have to involve the adoption of new teaching content. The aim of the research was to determine whether there are statistically significant differences in the opinions and attitudes of teachers' college students about collaborative learning. The results of the research showed that there is no statistically significant difference in opinions and attitudes about collaborative learning between students in the initial and final year of study. The students have a very positive opinion about the organization of collaborative learning and the range of methods that collaborative learning brings to classes.

Keywords: cooperation, cooperative learning, group work, teamwork

Vladimir Legac

Globalni internacionalni engleski i potrebe za promjenama u poučavanju engleskog u školi: mišljenja nastavnika i studenata engleskog u Hrvatskoj

Engleskim se jezikom danas služi velik dio stanovništva na Zemlji. Broj je u stalnom porastu i sve je veći broj ljudi kojima on nije materinski niti jezik kućanstva. Engleski jezik je postao sastavni element globalizacije. On se po nekima sve više udaljava od ustaljenih varijeteta engleskog (britanskog, američkog, australskog, novozelandskog) kao i od južno azijskog i ostalih varijeteta vezanih uz imperijalni engleski te postaje varijetet sam po sebi. Postoje brojni nazivi za taj novi varijetet ili za te nove varijetete (Global English, International English, World English...). Prema Seidhofer (2011) ključni element koncepta globalnog engleskog je da neizvorni govornici engleskog mijenjaju engleski ad hoc kako bi se prilagodio aktualnom komunikacijskom cilju te pritom nastoje zadržati svoj vlastiti identitet a da oponašaju identitet tradicionalnih izvornih govornika engleskog jezika. Zahtijeva se standardizacija novog varijeteta s naglaskom na pojednostavljenje gramatike, olakšavanje razumijevanja engleskog za neizvorne govornike te s time i udaljavanje od kulturoloških elemenata vezanih uz tradicionalne varijetete engleskog jezika. Izvorni govornici tradicionalnih varijeteta se tome protive. S obzirom na vezu jezika i kulture te prakse podučavanja elemenata kulture u nastavi engleskog jezika situacija nije jednostavna za nastavnike. S ciljem saznavanja njihovog mišljenja provest će se anketa među nastavnicima i studentima engleskog u Hrvatskoj čije ćemo rezultate prikazati na konferenciji.

Ključne riječi: globalni engleski; podučavanje gramatike i elemenata kulture engleskog jezika;; standardizacija globalnog engleskog

Global International English and the Need for Change in the Teaching of English in Schools: Opinions of Teachers and Students of English in Croatia

Today English is spoken by a large part of the population on Earth. The number is constantly increasing and there is an increasing number of people for whom it is neither their mother tongue nor the language of the household. The English language has become an integral element of globalization. According to some scholars, it is increasingly moving away from the established varieties of English (British, American ...), as well as from South Asian and other varieties related to imperial English and is becoming a variety in itself. There are many names for this new variety/varieties (Global English, International English, World English...). According to Seidhofer (2011), the key element of the concept of Global English is that non-native English speakers change English ad hoc in order to adapt to the current communication goal, while trying to maintain their own identity without imitating the identity of traditional native English speakers. The standardization of the new variety is required, with an emphasis on simplifying the grammar, making it easier for non-native speakers to understand English, and with that, moving away from the cultural elements associated with traditional varieties of the English language. Native speakers of traditional varieties are against it. Considering the connection between language and culture and the practice of teaching cultural elements in English language classes, the situation is not easy for teachers. In order to find out their opinion, a survey will be conducted among teachers and students of English in Croatia, the results of which will be presented at the conference.

Keywords: Global English; standardization of Global English; teaching grammar and cultural elements of the English language;

Osvješčivanje interkulturalnog aspekta u ranom učenju stranih jezika

Interkulturalna i multikulturalna komponenta okosnice su podučavanja stranih jezika, a zadatak nastavnika je odgovoriti na pitanje kako ostvariti smislenu komunikaciju među govornicima koji ne dijele isto kulturno iskustvo, Razvoj modernog društva utjecao je na približavanje kultura, i obrazovni sustav se mora prilagoditi novonastalim promjenama, te odgojiti društvo za interkulturalnu komunikaciju, u čemu najveću ulogu ima nastava stranih jezika. Ulaskom Hrvatske u EU, ostvareni se uvjeti za interkulturalnu razmjenu koja počinje na mjestima uobičajene razmjene znanja i informacija: medijima i sveučilištima. Svjetski odnosi po pitanju ekonomije i gospodarstva, kao i globalističke tendencije, ali i europsko tržište podrazumijevaju povećanje međusobne interakcije među europskim građanima, koji će u sve većem broju razmjenjivati iskustva i ideje širom svijeta. Ovakav će razvoj dovesti do interkulturalnih susreta koji će morati odgovarati socijalnim situacijama u kojima se sudionici nalaze. Integracija kulturne komponente u učionicu stranog jezika postavlja temelje već 40 godina, ali se u jezičnoj praksi pokazalo kako je kulturološka odrednica marginalizirana, te se kultura stavlja u drugi plan. Industrija jezika mora se odmaknuti od pristupa kojim prednost pruža jezičnoj komponenti, i snažno se oslanja na primjenu gramatičkih i pravopisnih pravila, umjesto ciljanog osvješčivanja interkulturalnog aspekta, posebice u ranom učenju stranih jezika.

Ključne riječi: engleski jezik, interkulturalna komunikacija, njemački jezik, podučavanje stranih jezika

Awareness of the intercultural aspect in early foreign language learning

Intercultural and multicultural components are the backbone of teaching foreign languages, and the teacher's task is to answer the question of how to achieve meaningful communication between speakers who do not share the same cultural experience, The development of modern society has influenced the convergence of cultures, and the educational system must adapt to the new changes, and educate a society for intercultural communication, in which the teaching of foreign languages plays the biggest role. With Croatia's entry into the EU, the conditions for intercultural exchange have been met, which begins at the usual places of exchange of knowledge and information: the media and universities. World relations in terms of economy and economy, as well as globalist tendencies, as well as the European market, imply an increase in mutual interaction among European citizens, who will increasingly exchange experiences and ideas around the world. This development will lead to intercultural encounters that will have to correspond to the social situations in which the participants find themselves. The integration of the cultural component in the foreign language classroom has been laying the foundations for 40 years, but language practice has shown that the cultural determinant is marginalized, and culture is put on the back burner. The language industry must move away from an approach that prioritizes the linguistic component, and relies heavily on the application of grammar and spelling rules, instead of targeted awareness of the intercultural aspect, especially in early foreign language learning.

Keywords: Keywords: foreign language teaching, English language, German language, intercultural communication

Mirko Lukaš
Barbara Grgić

Djetinjstvo i oblici odrastanja prikazani u odabranim književnim djelima za djecu

Tema ovog rada je prikaz povijesnog formiranja paradigmi odrastanja i djetinjstva u djelima književnosti za djecu s posebnim osvrtom na likove nastale u engleskoj dječjoj književnosti. U radu se daje uvid o shvaćanjima djetinjstva koja su se razlikovala u povijesti, na što imaju utjecaj ekonomske, kulturne, društvene i političke promjene. Mislioci koji su snažno utjecali na početke formiranja i uobličavanja pogleda na odrastanje su empirista John Locke i prosvjetitelj Jean-Jacques Rousseau. Radom se omogućuje uvid u formiranje paradigme djetinjstva u praksi pisanja knjiga za djecu i o djeci. Dječja literatura i književnost za djecu važan su socijalizacijski dio odrastanja i djetinjstva, omiljeni su djeci i pridonose boljem shvaćanju djetinjstva. Izborom prozne literature se prikazuju odabrani dominantni tipovi dječjih likova u engleskoj književnosti za djecu pomoću konkretnih primjera opisanih u djelima *Gospodar muha*, *Gospodar prstenova* i *Pipi Duga Čarapa*. Radom se razmatra i ideja trajnog djetinjstva u djelima *Alica u zemlji čudesa* i *Petar Pan*. Pregledom odabrane literature prikazuju se značajne promjene u formiranju paradigmi odrastanja i djetinjstva te stvaranje posebnih tipova likova djeteta i njegovih pripadajućih socijalizacijskih karakteristika.

Ključne riječi: engleska književnost za djecu, likovi, modeli ponašanja, oblici odrastanja

Childhood and forms of growing up shown in selected literary works for children

The theme of this paper is an illustration of the historical formation of the paradigms of childhood and childhood in the works of children's literature with a special focus on the characters created in English children's literature. This paper gives an insight into childhood considerations that differed in history, affecting economic, cultural, social and political changes. Thinkers who have strongly influenced the origins of forming and shaping views of growing up are emperor John Locke and enlightenment Jean-Jacques Rousseau. This work provides insight into the formation of the childhood paradigm in the practice of writing books for children and children. Children's literature and literature for children are an important part of the socialization of childhood and childhood, they are a favorite for children and contribute to the understanding of childhood. It focuses its attention on the prose forms of English children's literature. Selection of literature shows selected dominant types depicted as children's characters in English children's literature by concrete examples in the actions of *Lord of the Flies*, *Lord of the Rings*, and *Pipi Duga Capa*. The idea of lasting childhood is also considered in the works of *Alice in the Land of Wonders* and *Petar Pan*. A review of selected literature shows significant changes in the formation of the paradigm of growing up and childhood and the creation of special types of figurines of the child and its associated socialization characteristics.

Keywords: English literature for children, characters, models of behavior, ways of growing up

**Tanja Maltar Okun
Karolina Doutlik**

Medijsko provođenje slobodnog vremena djece – problem odgoja u 21. stoljeću

Suvremena tehnologija je uvelike doprinijela ljudskom napretku. Noviteti u tehnici i tehnologiji određuju i mijenjaju način života ljudi, a samim time i djece. Mediji s jedne strane olakšavaju prijenos informacija i komunikaciju među ljudima, no s druge strane postaju problem odgoja djece u 21. stoljeću. Tehnologija postaje sve sofisticiranija, a odgoj djece izazovniji. Današnja djeca provode svoje slobodno vrijeme sve više okružena digitalnim medijima. Nekadašnja druženja s prijateljima oči u oči pretvorila su se u virtualna druženja u drugoj dimenziji s očima koje su najčešće usmjerene u ekran (mobitela, računala, televizora i sl.). Odnosi uživo postali su odnosi na mreži. Djeci je potrebno osvijestiti njihove loše navike te negativne implikacije medija, razvijati njihovu svijest kako bi se mogli oduprijeti lošem utjecaju medija, usmjeriti ih na istinske vrijednosti i zadovoljavanje „pravih” potreba te smisljeno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Cilj istraživanja bio je ispitati posjedovanje određenih medija te navike provođenja slobodnog vremena učenika viših razreda osnovne škole (N = 233) uz medije, ali i ispitati postojanje razlike s obzirom na spol. Istraživanjem je utvrđeno postojanje statistički značajne razlike u vremenu provedenom u igranju videoigara i slušanju glazbe između dječaka i djevojčica.

Ključne riječi: djeca; mediji; odgoj; slobodno vrijeme.

Media Use In Children's Free Time – A Problem Of The 21st Century Education

Modern technology has greatly contributed to human progress. Novelties in technique and technology determine and change the way in which people live their lives, therefore affecting children as well. On the one hand, the media facilitate the transfer of information and communication between people, but on the other hand, they have become a problem for raising children in the 21st century. Technology has become more sophisticated, making the upbringing of children more challenging. Nowadays, children spend their free time increasingly surrounded by digital media. What once used to be face-to-face socializing with friends has turned into virtual gatherings in another dimension with eyes most frequently focused on the screen (mobile phone, computer, television, etc.). Face-to-face relationships have become online relationships. It is necessary to make children aware of their bad habits and the negative implications of the media, raise their awareness so they can resist the bad influence of the media, direct them towards true values and satisfying the "real" needs, and teach them how to spend their time in a meaningful and quality way. The aim of the research was to examine which digital gadgets children own and the use of media in free time among students attending upper grades of elementary school (N = 233), as well as to examine possible differences with regard to gender. The research identified a statistically significant difference in the time spent playing video games and listening to music between boys and girls.

Keywords: children; media; upbringing; free time.

**Antonija Mamužić
Željka Čaleta Car**

Dječja prava unutar i izvan učionice

Od najranije dobi potrebno je započeti s odgojem i obrazovanjem za ljudska prava nizom učenicima zanimljivih sadržaja i aktivnosti. Ljudska prava su temeljni standardi koji svakom pojedincu trebaju biti osigurani. U Katoličkoj osnovnoj školi u Šibeniku kroz redovnu nastavu, različite školske projekte, ali i izvanučioničnu nastavu provode se brojne aktivnosti kojima se učenici upoznaju s pravima, ali i obavezama. Subjekti odgovorni za promicanje i provođenje dječjih prava su roditelji i učitelji. Djelujući na različitim razinama, međusobnim partnerstvom ostvaruju se optimalni uvjeti za rast i razvoj učenika. Ozračje koje se stvara interakcijom i suradnjom svih sudionika: učitelja, roditelja i učenika dovodi do izgradnje zdravog, snažnog, zrelog i sposobnog mladog čovjeka s vedrim pogledom u budućnost.

Ključne riječi: dječja prava, izvanučionična nastava, suradnja, škola

Children's rights inside and outside the classroom

Through an oral presentation with an appropriate power point presentation we will demonstrate the implementation of children's rights in the Catholic elementary school in Šibenik. Through regular classes, different school projects, but also extracurricular classes, numerous activities are carried out in our school, which we meet students with their rights and obligations. In cooperation with the families of our students, we try to ensure optimal conditions for the growth and development of children. We want and we are trying for every student of our school to enjoy all the rights that do not have to be earned, because human rights are fundamental standards that should be ensured to every individual.

We believe that it is necessary to start with education for human rights from an early age with a series of interesting contents and activities for children, and we try to provide all of the above to our students.

Keywords: children's rights, cooperation, learning outside of school, school

**Mirela Marjanac
Adriana Jelavić
Marta Vračević**

Usvajanje hrvatskog jezika kao inog i razvijanje interkulturalnekompetencije kod djece rane i predškolske dobi

Zbog povećane mobilnosti i migracija stanovništva u cijelom svijetu, europska društva i obrazovni sustavi postaju sve više multikulturalni i višejezični. Dječji vrtić Sopot prepoznao je važnost socijalne inkluzije inojezične djece te je verificirao Program uključivanja inojezične djece predškolske dobi u sustav odgoja i obrazovanja, koji se provodi u našem vrtiću. Osim socijalne inkluzije kao krajnjeg cilja, bitna zadaća programa je poticati učenje hrvatskog jezika kao inog jezika, ljubav za hrvatski jezik, njegovu aktivnu primjenu u svakodnevnim situacijama, igri i aktivnostima te upoznati elemente kulture hrvatskog govornog područja. Navedeni ciljevi svakodnevno se ostvaruju kroz međusobnu suradnju neposrednih provoditelja programa (odgojitelji, psiholog, logoped i roditelji). U pedagoškoj godini 2022./2023. u DV Sopot uključeno je 14 inojezične djece s čak četiri kontinenta. Uz odgojno obrazovni rad s djecom, provodimo i različite oblike suradnje stručnih suradnika s odgojiteljima i roditeljima inojezične djece. Programom doprinosimo djetetovom usvajanju hrvatskog kao inog jezika, spoznavanju i uvažavanju vlastite kulture i drugih kultura te razvijanju kompetencija koje će inojezičnoj djeci omogućiti uspješno življenje različitosti u višekulturalnom okruženju.

Ključne riječi: inojezično dijete ; mobilnost; socijalna inkluzija

Acquiring the Croatian Language as Second Language and Developing Intercultural Competence in Children of Early and Preschool Age

Due to the increased mobility and population migration throughout the world, European societies and education systems are becoming increasingly multicultural and multilingual. Kindergarten Sopot recognized the importance of social inclusion of foreign-speaking children and has verified the Program for inclusion of foreign-speaking children of preschool age into the system of upbringing and education, which is carried out in our kindergarten. In addition to social inclusion as the ultimate goal, an important task of the Program is to encourage learning of the Croatian language as second language, love for the Croatian language, its use in everyday situations, games and activities and learning the elements of culture in the Croatian speaking area. The stated goals are achieved daily through mutual cooperation of the kindergarten teachers, psychologist, speech therapist and parents. In 2022/2023. school year, 14 foreignspeaking children from even four continents are included in Kindergarten Sopot. Besides educational work with children, we also carry out various forms of cooperation of psychologist and speech therapist with kindergarten teachers and parents of foreign-speaking children. With the Program, we contribute to the child's learning Croatian as another language, learning and appreciating one's own culture and other cultures and developing competences that will enable foreign-speaking children to successfully live in the diversity of multicultural environment.

Keywords: mobility; second language child; social inclusion

Položaj glagolskih enklitika u suvremenom akademskom diskursu

Rad se bavi položajem glagolske enklitike koji nije potpuno automatiziran, već je dijelom varijetetnosti standardnoga jezika. Dugo je bio uvriježen stav da stroža norma traži postavljanje enklitike iza prve riječi u sintagmi, pa i između ustaljenih sintagma (npr. Stjepan je Ivšić hrvatski akcentolog.), prema tradicionalnom redu riječi koji ju teži nasloniti na početak, a da razgovorni stil stavlja enklitiku iza prve sintagme u rečenici (npr. Stjepan Ivšić je hrvatski akcentolog.) (S. L. Udier 2006). Uvidom u suvremenu praksu (komparativnom analizom suvremenoga pisanog akademskog diskursa i normativnih priručnika) uočava se da visoki varijetet, koji se takvim definira i zbog položaja enklitike, nije u filološkoj praksi ujednačen. Rastavljanje ustaljenih sintagma enklitikom ne smatra se neutralnim u suvremenim gramatikama, a ostaje nedorečenim je li riječ o arhaizmima ili o „biranim izrazima“. Red riječi je, dakle, stilističko sredstvo (Lj. Jonke 1963), u različitim se stilovima različito ostvaruje, no ono što se istražuje u ovome radu jest variranje unutar jednoga stila / diskursnoga tipa pa red riječi, pored (ne)uporabe navezaka, (ne)dekliniranja brojeva i dr. odabira unutar morfološko-sintaktičkoga preobilja, postaje stilogeni element. Cilj je rada, dakle, utvrditi lingvoestetsko načelo u smještanju glagolske enklitike unutar akademskoga diskursa. Korpus čine suvremeni znanstveni radovi objavljeni u suvremenim znanstvenim časopisima iz lingvistike, i to onima koji su kategorizirani unutar nacionalnoga ranga a1, kao ogledni primjer kako se jezikoslovci odnose prema pitanju varijetetnosti hrvatskoga standardnog jezika.

Cljučne riječi: akademski diskurs, glagolske enklitike, preobilje, red riječi

The position of verbal enclitics in contemporary academic discourse

This article discusses the position of verbal enclitics, which is not completely automatic but is part of the variation within Standard Croatian. It was long accepted that the norm requires the enclitic to be placed after the first word in the syntagm, and even within established syntagms (Stjepan je Ivšić hrvatski akcentolog. 'S. Ivšić is a Croatian accentologist.'). in accordance with the traditional word order which prefers that position, and that the colloquial register places the enclitic after the first syntagm in a clause (Stjepan Ivšić je hrvatski akcentolog.) (S. L. Udier 2006). An analysis of the contemporary practice (a comparative analysis of the modern written academic discourse and normative manuals) has shown that the high variety - defined as such by the position of the enclitics, among other things - is not consistent in philological practice. Dividing established syntagms by an enclitic is not considered to be neutral in modern grammars, and it remains unclear whether we deal with an archaism or a more 'elegant expression' here. Word order is, thus, a stylistic device (Lj. Jonke 1963), its realisation varies across registers, but what is studied in this article is the variation within a single discourse type so the word order - besides the use of long/short variants of certain declension endings, the (lack of the) inflection of numbers, and other choices within the morpho-syntactic overabundance - becomes a stylistic element. The aim of this article, therefore, is to determine the linguo-aesthetic principle that governs the placement of verbal enclitics in academic discourse. The corpus consists of contemporary academic articles published in a1 journals in the field of philology, as an example that reflects linguists' attitude to the issue of variability of Standard Croatian.

Keywords: academic discourse, overabundance, verbal enclitics, word order

Martina Mičija Palić

Međimurska popevka kao stvaralački poticaj glasovirskim skladbama Ive Lhotke Kalinskoga

Od najstarijih notografiranih zapisa u 17. stoljeću pa sve do upisivanja na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, međimurska popevka predstavlja tradicijski glazbeni idiom jedinstven u svome izričaju, kako u jezičnoj, tako i u glazbenoj poetici. Očuvana ponajprije zahvaljujući usmenoj predaji, a potom i opsežnom etnomuzikološkom radu dr. Vinka Žganca, tek u 20. stoljeću, snažnom popularizacijom, međimurska popevka postaje i stvaralački poticaj skladateljima klasične glazbe. Iako među njima primat zasigurno drži Josip Štolcer Slavenski, ne treba zaboraviti ni Ivu Lhotku Kalinskoga, čiju 110. obljetnicu rođenja obilježavamo u ovoj godini. Naime, u petomu desetljeću 20. stoljeća glazbeni opus Ive Lhotke Kalinskoga obilježen je upravo stilizacijama folklornih glazbenih napjeva, kako dalmatinskih, tako i međimurskih, koje su oživotvorene u vokalnoj lirici i glasovirskim minijaturama. Stoga će se u ovom radu ponajprije analizom glasovirske suite za djecu „Međimurje malo“ pokazati značaj međimurske popevke kao stvaralačkoga impulsa glasovirskom opusu Ive Lhotke Kalinskoga, a potom kontekstualizirati njegov doprinos korpusu glasovirskih skladbi za djecu nastalih na tradicijskim glazbenim idiomima.

Ključne riječi: glasovir, hrvatska glazba, Ivo Lhotka Kalinski, Međimurje malo, međimurska popevka

Međimurska popevka, a folksong from Međimurje as a creative stimulus for Ivo Lhotka Kalinski's piano pieces

From the oldest notographed records in the 17th century to its inclusion on UNESCO's Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, the folksong from Međimurje represents a traditional musical idiom unique in its expression, both in linguistic and musical poetics. Preserved primarily due to oral tradition, and then consequently to the extensive ethnomusicological work of Dr. Vinko Žganec, only in the 20th century, with extensive popularization, the folksong from Međimurje became a creative stimulus for classical music composers. Although Josip Štolcer Slavenski certainly holds primacy among them, we should mention the composer Ivo Lhotka Kalinski, whose 110th birth anniversary we celebrate this year. Namely, in the fifth decade of the 20th century, the musical oeuvre of Ivo Lhotka Kalinski is characterized by stylizations of folksongs, both from Dalmatia and Međimurje, which are brought to life in vocal lyric and piano miniatures. Therefore, this paper will primarily analyse the piano suite for children "Međimurje malo" to show the significance of the folksong from Međimurje as a creative impulse to Ivo Lhotka Kalinski's piano pieces and then contextualize his contribution to the corpus of piano compositions for children based on traditional musical idioms.

Keywords: Croatian music, Ivo Lhotka Kalinski, Međimurje malo, Međimurje song, piano

Krunoslav Mikulan

Tvorba i skrivena značenja književnih antroponima u romanima Arkady Martine i Melanie Cellier

Književni antroponimi u fantastici slijede znatno slobodnije principe tvorbe od onih u tzv. *mainstream* književnosti, a temelje se, osim na maštovitosti i lingvističkoj spretnosti autora, na skrivenim značenjima koja u njih oni upisuju i u koja čitatelj ne može uvijek proniknuti. Rad analizira tvorbu antroponima u romanu *A Memory Called Empire* Arkady Martine (2019.) i seriji romana *The Hidden Mage* Melanie Cellier (2020.-2021.). Uočava se da gotovo svi antroponimi (osim onih nadjenutih sporednim likovima) u sebi nose skrivena značenja koja su najčešće u skladu sa značajkama likova koji ih nose. Kod A. Martine radi se o antroponimima nadahnutima jezikom nahuatl (kojim govore potomci Asteka u Meksiku) te suvremenim istočnoarmenskim jezikom, dok M. Cellier posužuje za suvremenim, postojećim imenima francuskoga, engleskoga i keltskoga podrijetla koja je dodijelila likovima s obzirom na njihove uloge i značajke u romanima. Ovaj postupak čini njen sekundarni svijet nemogućim jer se u njemu ni jedan od stvarnih jezika ne govori, a ne koristi se ni bilo koje od stvarnih pisama (pojava onomastičke intruzije); Martine pak rabi antroponime čije podrijetlo i značenje nisu odmah razvidni, a i njihovi oblici ne kopiraju doslovno imena stvarnoga svijeta, ali su ipak nabijeni snažnim simboličkim značenjem.

Gljučne riječi: fantastična književnost, književna onomastika, književni antroponimi, onomastička intruzija

Creation and Hidden Meanings of Literary Anthroponyms in the Novels of Arkady Martine and Melanie Cellier

Literary anthroponyms in fantasy fiction are based not only on the imagination and linguistic prowess of the authors, but also on the hidden meanings inscribed in them, which readers cannot always understand. The paper analyzes the anthroponyms in the novel *A Memory Called Empire* by Arkady Martine (2019) and the novel series *The Hidden Mage* by Melanie Cellier (2020-2021). It is observed that almost all anthroponyms (except those assigned to secondary characters) carry hidden meanings that are most often in accordance with the characteristics of the characters who carry them. Martine uses anthroponyms inspired by the Nahuatl language (spoken by the descendants of the Aztecs in Mexico) and the modern Eastern Armenian language, while Cellier reaches for modern, existing names of French, English and Celtic origin, which she assigned to the characters with regard to their roles in novels. This procedure makes her world quite improbable because such languages are not spoken in it at all (the phenomenon of onomastic intrusion); Martine, on the other hand, uses anthroponyms whose origin and meaning are not immediately obvious, and their forms do not literally copy the names of the real world, but they are nevertheless charged with a strong symbolic meaning.

Keywords: fantasy literature, literary anthroponyms, literary onomastics, onomastic intrusion

Jasna Kudek Mirošević
Lea Masnjak Šušković
Mia Masnjak Kalčik

Slobodno vrijeme učenika s teškoćama u razvoju

Slobodno vrijeme važan je čimbenik cjelovitog dječjeg razvoja (Blažević i Matijašević, 2021; Fattore i sur., 2017; Leyra i sur., 2014). Slobodno vrijeme je vrijeme i za jačanje socijalnih kompetencija učenika kroz nove socijalne kontakte i interakciju s vršnjacima. U kreiranju slobodnog vremena učenika značajnu ulogu imaju roditelji, škola i prijatelji, tj. vršnjaci. U ovom radu cilj je utvrditi što je za osnovnoškolske učenike slobodno vrijeme, način na koji ga provode te koje su specifičnosti u provođenju slobodnog vremena učenika s teškoćama u razvoju. Istraživanje je provedeno na uzorku učenika nižih i viših razreda osnovnih škola grada Zagreba (N=160) od kojih je pola učenika bez teškoća (N=80) koji savladavaju redovite kurikulume bez potrebe za individualiziranom podrškom u učenju i poučavanju te pola učenika s teškoćama u razvoju (jezično-govorno-glasovne komunikacije, specifičnim teškoćama učenja, deficitom pažnje/hiperaktivnim poremećajem) (N=80) koji se obrazuju prema primjerenom programu, tj. individualiziranim kurikulumima. Dobiveni podaci sukladni su dosadašnjim istraživanjima. U najvećem broju učenici percipiraju slobodno vrijeme kao vrijeme za druženje i igru s prijateljima, vrijeme bez obaveza, vrijeme koje provode kako žele i kao odmor od škole. Rezultati ukazuju na razliku u percepciji slobodnog vremena kod učenika s teškoćama u razvoju s obzirom na njihove vršnjake bez teškoća. Razlike su identificirane i u važnosti slobodnog vremena za zabavu i učenje kao i vezano uz osobe s kojima provode slobodno vrijeme. Učenici s teškoćama u razvoju češće provode slobodno vrijeme u učenju i s roditeljima nego njihovi vršnjaci. Slobodno vrijeme trebalo bi biti vezano uz slobodu izbora svakog učenika, no kod učenika s teškoćama u razvoju taj izbor nije podjednako zastupljen kao kod učenika bez teškoća.

Ključne riječi: slobodno vrijeme, učenici s teškoćama u razvoju, vršnjaci

Leisure time of students with disabilities

Leisure time is an important factor in comprehensive child development (Blažević & Matijašević, 2021; Fattore et al., 2017; Leyra et al., 2014). Leisure time is also a time for strengthening students' social competencies through new social contacts and interaction with peers. Parents, school and friends, i.e. peers, play a significant role in creating students' leisure time. In this paper, the goal is to determine what leisure time is for primary school students, how they spend it, and what are the specifics of how students with disabilities spend their leisure time. The research was conducted on a sample of primary school students in the city of Zagreb (N=160). The obtained data are consistent with previous research. The majority of students perceive leisure time as the time for socializing and playing with friends, time without obligations, the time they spend as they wish and as a break from school. The results indicate a difference in the perception of leisure time among students with disabilities compared to their peers without disabilities. Differences were also identified in the importance of leisure time for entertainment and learning, as well as concerning the people with whom they spend leisure time. Students with disabilities spend their leisure time studying and with their parents more often than their peers. Leisure time should be related to the freedom of choice of each student, but for students with disabilities, this choice is not equally represented as for students without disabilities.

Keywords: leisure time, peers, students with disabilities

Lucia Miškulin Saletović
Danijel Labaš
Adrian Beljo

Jezik WhatsApp poruka na primjeru generacije Z

Nove tehnologije i novi mediji dovode do promjena u načinu komunikacije i u samom jeziku. Riječ je o načinu komunikacije u kojem su povezani i isprepleteni različiti semiotički modovi. U WhatsApp porukama to se ponajprije odnosi na povezivanje verbalnog, slikovnog i tipografskog. Istraživanja pokazuju kako je jezik novih medija hibridan jer ujedinjuje i na novi način oblikuje značajke govora i pisma. U ovome se radu na osnovi analize provedene na korpusu od 200 poruka prikazuju značajke jezika WhatsApp poruka s posebnim naglaskom na leksičku i pravopisnu razinu. Budući da je dob značajan čimbenik jezične varijabilnosti, korpus obuhvaća isključivo poruke generacije Z, odnosno osoba rođenih u razdoblju od 2000. do 2011. godine. Rezultati istraživanja pokazuju kako su osnovne značajke jezika WhatsApp poruka generacije Z na leksičkoj i pravopisnoj razini: (i) skraćivanje riječi, (ii) nekorištenje velikog početnog slova za vlastite imenice, (iii) nekorištenje dijakritičkih znakova, (iv) reduciranje interpunkcijskih znakova i (v) korištenje zamjena za paralingvističke i neverbalne elemente.

Ključne riječi: generacija Z, hibridnost, jezik WhatsApp poruka

Language of WhatsApp Messages on the Example of Generation Z

New technologies and new media lead to changes in the manner of communication and in the language itself. It is a manner of communication in which different semiotic modes are connected and interrelated. In WhatsApp messages, this primarily refers to connecting the verbal, visual and typographical. Research suggests that the language of new media is hybrid because it unites and, in a new manner, forms the features of spoken and written language. Based on an analysis conducted on a corpus of 200 messages in the Croatian language, this paper presents the features of the language of WhatsApp messages, with a particular emphasis on the lexical and orthographic level. Given that age is a significant factor of language variability, the corpus includes only messages of Generation Z, i.e. those born between 2000 and 2011. The results of the research show that the main features of the language of WhatsApp messages are: (i) shortening of words, (ii) non-usage of capital letters for proper nouns, (iii) non-usage of diacritical marks, (iv) reduction in use of punctuation marks and (v) usage of substitutes for paralinguistic and non-verbal elements.

Keywords: Generation Z, hybridity, language of WhatsApp messages

Linda Mravunac Fabijanić
Tomislav Cvrtila
Nikola Sebastijan Jambrošić

Poželjne osobine učitelja Glazbene kulture

U literaturi se često raspravlja o učiteljevim stručnim kompetencijama, karakteristikama, osobinama, komunikacijskim vještinama i drugim faktorima koji mogu utjecati na kvalitetu nastave. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati mišljenja učenika završnih razreda osnovnih škola, gimnazija i obrazovnih (učiteljskih) fakulteta (N=360) o poželjnim osobinama učitelja Glazbene kulture u osnovnoj školi. Konstruiran je upitnik Poželjne osobine učitelja Glazbene kulture, sastavljen na temelju postojećih istraživanja o osobinama učitelja. Provedenom faktorskom analizom (PCA) dobivena su 3 faktora, a Cronbach alpha test pokazao je iznimnu pouzdanost cjelokupne skale ($\alpha=0,94$) i svih supskala: Ljudske osobine ($\alpha=0,90$), Stručnost ($\alpha=0,85$) i Komunikativnost ($\alpha=0,95$). Rezultati su pokazali da je za većinu učenika najvažnija kvalitetna komunikacija i interakcija između učitelja i učenika, zatim slijede njegove osobine te stručna znanja. Postoji razlika u mišljenjima o osobinama učitelja Glazbene kulture s obzirom na spol, pri čemu ispitanice pozitivnije procjenjuju učiteljeve osobine u svim dimenzijama te s obzirom na razinu obrazovanja, pri čemu studenti završnih godina obrazovnih fakulteta daju veći značaj svim dimenzijama osobina učitelja Glazbene kulture. Također, učenici završnih razreda gimnazije važnijima smatraju učiteljeve komunikacijske sposobnosti u odnosu na učenike osmih razreda kojima su (prema medijanu, bez statistički značajne razlike) važnije osobine vezane uz predmetnu stručnost učitelja.

Ključne riječi: gimnazija, glazbena kultura, obrazovni fakultet, osnovna škola, osobine učitelja

Desirable Characteristics of Elementary School Music Teacher

The literature often discusses the teacher's professional competencies, characteristics, traits, communication skills and other factors that can affect the teaching quality. The aim of this research was to examine the opinions of students in the final grades of primary schools, gymnasiums and faculties of teacher education (N=360) about the desirable characteristics of elementary school Music teachers. "Desirable Characteristics of a Music Teacher" questionnaire was constructed, compiled on the basis of existing research on the teachers' characteristics. The factor analysis (PCA) obtained 3 factors, and the Cronbach alpha test showed excellent reliability of the entire scale ($\alpha=0.94$) and all subscales: Personal characteristics ($\alpha=0.90$), Expertise ($\alpha=0.85$) and Communication ($\alpha=0.95$). The results showed that for the majority of students, quality communication and interaction between teacher and student is the most important, followed by his characteristics and expert knowledge. Regarding to gender, there is a difference in opinions about Music teacher characteristics, whereby female respondents evaluate the teacher's qualities more positively in all dimensions, and regarding to the level of education, whereby final years students of educational faculties give more importance to all dimensions of Music teacher characteristics. Furthermore, students of gymnasium consider teachers' communication skills to be more important compared to eighth grade students who (according to the median, with no statistically significant difference) consider qualities related to the teacher's subject expertise to be more important.

Keywords: elementary school, faculty of teacher education, gymnasium, music education, teacher characteristics

**Ivana Nikolić
Klara Kelner
Aleksandar Puklavec**

Trend promjena antropoloških obilježja kod 11-godišnjaka između 2011. i 2021. godine

U posljednjih nekoliko desetljeća istraživanja pokazuju trend povećanja indeksa tjelesne mase i opadanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti djece i mladih. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoje li razlike u antropološkim karakteristikama učenika 5. razreda između 2011. i 2021. godine. Istraživanje je provedeno na 78 učenika Osnovne škole Mursko Središće u dobi od 11 godina. Uzorak varijabli za procjenu antropoloških karakteristika obuhvaćao je tri antropometrijske mjere (tjelesna masa, tjelesna visina, indeks tjelesne mase), šest testova za procjenu motoričkih sposobnosti (taping rukom, skok u dalj iz mjesta, pretklon raznožno, izdržaj u visu zgibom, poligon natraške i podizanje trupa) i jedan test za procjenu funkcionalne sposobnosti (trčanje 6 minuta). Normalnost distribucija provjerena je Kolmogorov – Smirnovljevim testom, a razlike između dviju generacija Studentovim T-testom za nezavisne uzorke. Za varijable koje nisu normalno distribuirane značajnost je provjerena neparametrijskim Mann Whitney U testom. Rezultati su pokazali da postoji djelomična razlika u antropometrijskim karakteristikama na način da je vidljiva značajna razlika u tjelesnoj masi, točnije današnja djeca ima veću tjelesnu masu u odnosu na vršnjake iz 2011. U prostoru motoričkih sposobnosti uočena je djelomična razlika. U testovima taping rukom, poligon unatraške, skok u dalj s mjesta i pretklon raznožno nisu dobivene značajne razlike, ali u izdržaju u visu zgibom i podizanju trupa iz sjeda djeca iz 2011. postigla su značajno bolje rezultate kao i u testu funkcionalne sposobnosti, trčanje 6 minuta. Zaključno, dobiveni rezultati sukladni su s rezultatima drugih istraživanja koja su se bavila sekularnim promjenama antropoloških obilježja i pokazuju trend opadanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te povećanja tjelesne mase zbog povećane sedentarne aktivnosti i smanjene tjelesne aktivnosti djece i mladih.

Ključne riječi: indeks tjelesne mase, motoričke i funkcionalne sposobnosti, učenici petog razreda

Trend of changes in anthropological characteristics in 11-year-old between 2011 and 2021

In the last few decades, research shows a trend of increasing body mass index and decreasing motor and functional abilities of children and young people. The aim of this research was to determine whether there are differences in the anthropological characteristics of 5th grade students between 2011 and 2021. The research was conducted on 78 students of Mursko Središće Elementary School at the age of 11. The sample of variables for the assessment of anthropological characteristics included three anthropometric measures (body mass, body height, body mass index), six tests for the assessment of motor abilities (hand tapping, standing broad jump, V-sit and reach, bent-arm hang, backward polygon and sit-ups) and one test of functional ability (running for 6 minutes). The normality of the distributions was checked with the Kolmogorov-Smirnov test, and the differences between the two generations with the Student's T-test for independent samples. For variables that are not normally distributed, significance was checked with the non-parametric Mann Whitney U test. The results showed that there is a partial difference in anthropometric characteristics in such a way that a significant difference in body mass is visible, more precisely today's children have a higher body mass compared to their peers from 2011. A partial difference was observed in the area of motor abilities. No significant differences were obtained in the hand taping tests, the backward polygon, the long jump, and the V-sit reach test, but the children from 2011 achieved significantly better results in the bent-arm hang, the sit-ups as well as in the test of functional ability, running for 6 minutes. In conclusion, the obtained results are consistent with the results of other research that dealt with secular changes in anthropological characteristics and show a trend of decreasing motor

and functional abilities and increasing body weight due to increased sedentary activity and reduced physical activity of children and young people.

Keywords: body mass index, motor and functional abilities, fifth grade students

Nikola Novaković
Marta Grljević
Damjana Kolednjak

Čitalačke navike studenata Učiteljskog fakulteta u Zagrebu

Istraživanjem provedenim na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu i podružnicama u Čakovcu i Petrinji proučene su čitalačke navike studenata svih godina studija i studijskih smjerova. Istraživanje je provedeno posredstvom anonimne ankete dostupne putem interneta, a bilo je usmjereno na čitanje slobodno odabrane literature koja nije obuhvaćena zadanom, odnosno obveznom literaturom. Anketu je dobrovoljno ispunilo stotinjak sudionika, nakon čega su prikupljeni podaci obrađeni kvantitativno i kvalitativno. Pomoću pitanja zatvorenog i otvorenog tipa ustanovljene su navike studenata povezane s učestalošću čitanja, sadržajima koje studenti čitaju, prosječnim brojem pročitanih knjiga u godini, mjestima na kojima studenti čitaju, razlozima za čitanje, utjecajima na odabir štiva i nekim drugim aspektima čitanja. Između ostalog, rezultati istraživanja pokazali su da većina sudionika čita knjige u tiskanom formatu na hrvatskom jeziku i to najčešće prijevode suvremenih djela strane književnosti. Žanrovski su najzastupljeniji fantastika, kriminalistički romani i ljubavni romani. Kao razlozi za čitanje ističu se ljubav prema čitanju, utjecaj čitanja na opuštanje te uvjerenje da se čitanjem postiže dodatno obrazovanje. S druge strane, sudionici koji rijetko čitaju navode da su glavni razlozi za njihovo nečitanje nedostatak slobodnog vremena i zauzetost drugim aktivnostima, ali i nedostatak navike čitanja. Rezultati, nadalje, pokazuju da na odabir štiva najviše utječu prijedlozi prijatelja kao i sami naslovi knjiga, ali nije zanemariv ni vizualni dizajn korica pri odabiru materijala za čitanje. Istraživanjem se nastoji doprinijeti boljem razumijevanju čitalačkih navika studenata Učiteljskog fakulteta u Zagrebu i njegovih podružnica. Uz to što su se nastojale identificirati navike koje su važne za buduće zanimanje studenata Učiteljskog fakulteta, rezultati istraživanja mogu se koristiti i kao potencijalne smjernice za oblikovanje programa kojima bi se ciljano utjecalo na poticanje čitanja u studentskoj populaciji.

Ključne riječi: čitanje, razlozi za čitanje, učestalost čitanja, studenti, Učiteljski fakultet u Zagrebu

Reading Habits of Students of the Faculty of Teacher Education in Zagreb

This study examined the reading habits of students of the Faculty of Teacher Education in Zagreb and its branches in Čakovec and Petrinja in all years of study and study programmes. The study was conducted using a survey, and it focused on reading freely chosen literature that is not covered by the prescribed and mandatory literature as part of study programmes. Using closed and open-ended questions, the students' habits related to the frequency of reading, contents that students read, average number of books read per year, places where they read, reasons for reading, influences on reading selection and other aspects of reading were established. The research aims to contribute to a better understanding of the reading habits of students at the Faculty of Teacher Education in Zagreb. In addition to establishing the habits that are relevant for the future occupation of students of this faculty, the research results can also be used to design programs that would have a targeted effect on promoting reading in the student population.

Keywords: reading habits, reading, reading frequency

Patrik Petrov
Dražen Rastovski
Damir Tomić

Upotreba audiovizualnih pomagala u sportu

Audiovizualna pomagala se često koriste u sportu u svrhu poboljšanja kvalitete treninga te analize individualnih ili timskih performansi. Isto tako audiovizualna pomagala se koriste kod motoričkog učenja te usavršavanja već poznatih motoričkih gibanja. Primjeri takvih pomagala uključuju video analizu koju treneri koriste za analizu tehničko taktičkih aspekata igre i identifikaciju problematičnih područja u samoj igri, te GPS praćenja koja se koriste za praćenje brzine, udaljenosti i putanje igrača tokom treninga i utakmice. Može se koristiti za praćenje napretka igrača i razvoj njihovih sposobnosti. Audio tehnologija se koristi za koordinaciju tima tijekom utakmice, ali i za motivaciju igrača. Evidentno je kako audiovizualna pomagala mogu biti od velike pomoći u svim gore navedenim područjima, ali čini se kako su ponekad zanemarena kod različitih kategorija sportova i sportaša. U svrhu provedbe ovog istraživanja, a s ciljem utvrđivanja prezentnog stanja, konstruiran je anketni upitnik sa 9 čestica prema kojima ispitanik treba procijeniti korisnost, doprinose i učestalost korištenja audiovizualnih pomagala u sportu. Uzorak ispitanika činilo je 150 studenata svih godina kineziološkog fakulteta Osijek, koji su većinom bili ili su još uvijek aktivni sportaši. Dobiveni rezultati ukazuju na visok postotak korištenja pomagala te odnose između različitih kategorija.

Cljučne riječi: anketni upitnik, motoričko učenje, trening

Use of audiovisual aids in sports

Audiovisual aids are often used in sports to improve the quality of training and to analyze individual or team performances. Likewise, audiovisual aids are used in motor learning and improvement of already known motor movements. Examples of such aids include video analysis used by coaches to analyze the technical and tactical aspects of the game and identify problem areas in the game itself, and GPS tracking used to track the speed, distance and trajectory of players during training and matches. It can be used to track player progress and develop their abilities. Audio technology is used to coordinate the team during the match, but also to motivate the players. It is evident that audiovisual aids can be of great help in all the above mentioned areas, but it seems that they are sometimes neglected in different categories of sports and athletes. For the purpose of conducting this research, and with the aim of determining the current situation, a survey questionnaire was constructed with 9 items according to which the respondent should assess the usefulness, contributions and frequency of using audiovisual aids in sports. The sample of respondents consisted of 150 students of all years of the Faculty of Kinesiology in Osijek, most of whom were or are still active athletes. The obtained results indicate a high percentage of use of aids and relationships between different categories.

Keywords: questionnaire, motor learning, training

Patrik Petrov
Damir Tomić

Korištenje ICT-a u razrednoj nastavi

Cilj ovoga rada je istražiti stavove budućih učitelja prema korištenju ICT-a u učionici. U radu će se razmatrati i odnosi između prethodnog iskustva budućih učitelja s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom (ICT) i njihovih stavova prema korištenju ICT-a u nastavi. Uzorak od 150 budućih učitelja ispitan je konstruiranim anketnim upitnikom. Upitnik je mjerio prethodno iskustvo sudionika s ICT-om, percepciju učinkovitosti ICT-a, razinu udobnosti pri korištenju ICT-a, razinu primljene podrške i stavove prema korištenju ICT-a u njihovim budućim učionicama. S obzirom na važnost stavova nastavnika prema korištenju ICT-a u obrazovanju, važno je razumjeti čimbenike koji utječu na te stavove. Prethodno iskustvo s ICT-om jedan je potencijalni čimbenik koji može utjecati na stavove budućih učitelja prema korištenju ICT-a u učionici.

Ključne riječi: anketni upitnik, učitelji, prethodno iskustvo

Use of ICT in classroom teaching

The aim of this work is to investigate the attitudes of future teachers towards the use of ICT in the classroom. The paper will also consider the relationship between the previous experience of future teachers with information and communication technology (ICT) and their attitudes towards the use of ICT in teaching. A sample of 150 future teachers was examined with a constructed questionnaire. The questionnaire measured the participants' previous experience with ICT, perception of the effectiveness of ICT, level of comfort in using ICT, level of support received and attitudes towards the use of ICT in their future classrooms. Given the importance of teachers' attitudes towards the use of ICT in education, it is important to understand the factors that influence these attitudes. Previous experience with ICT is one potential factor that can influence future teachers' attitudes towards the use of ICT in the classroom.

Keywords: questionnaire, teachers, previous experience

Metafora u nastavi hrvatskog jezika i književnosti

Metaforički je način mišljenja univerzalan i ljudima urođen, pa svakodnevne metaforične iskaze kao rezultate toga kognitivnog procesa govornici uzimaju zdravo za gotovo i ne doživljavaju ih kao figurativne, nego kao posve prirodne i uobičajene. Takve općeprihvaćene i „neprimjetne“ metafore obično se nazivaju okamenjenim ili leksikaliziranim metaforama i funkcioniraju kao leksički mehanizam kojim se izvode općeprihvaćena sekundarna značenja polisemnih leksema (npr. glava kupusa, list papira, noga stola, jagodica prsta, krilo zrakoplova). Figurativnost metaforičnih iskaza govornici primjećuju tek kad se kognitivni metaforički obrasci iskoriste za neočekivano i jedinstveno jezično povezivanje dviju naoko nepovezivih domena, što je osnova za nastanak metafore kao stilske figure. Ta se izazovna realizacija metafore prva uvodi u hrvatske osnovnoškolske kurikule iako se u njezino dešifriranje mora uložiti ozbiljan kreativni i intelektualni napor koji iziskuje određenu zrelost. Stoga ćemo u izlaganju nastojati ukazati na to kako bi metodički opravdanije bilo da se funkcioniranje metaforičkih transfera počne poučavati na primjerima leksičkih metafora, odnosno jezičnih jedinica dobro poznatih učenicima iz svakodnevne komunikacije. Na tim bi jednostavnim primjerima učenici osvještavali i prepoznavali povezivanje dviju različitih domena na temelju sličnosti, postupno rastvarali metaforički mehanizam i pripremili se za suočavanje s mnogo zahtjevnijim stilskim metaforama.

Gljučne riječi: leksička metafora, pojmovna metafora, stilska metafora, polisemija, nastava hrvatskog jezika i književnosti

Metaphor in the teaching of Croatian language and literature

The metaphorical way of thinking is universal and innate to people, so speakers take everyday metaphorical statements as the results of this cognitive process for granted and do not perceive them as figurative, but as completely natural and common. Such generally accepted and "imperceptible" metaphors are usually called petrified or lexicalized metaphors and function as a lexical mechanism by which the generally accepted secondary meanings of polysemous lexemes are derived. Speakers notice the figurativeness of metaphorical statements only when cognitive metaphorical patterns are used for an unexpected and unique linguistic connection of two incompatible domains, which is the basis for the emergence of metaphor as a stylistic figure. This challenging realization of the metaphor is the first to be introduced into Croatian primary school curriculum, although its deciphering requires a serious creative and intellectual effort and a certain maturity. Therefore, in the presentation, we will try to point out that it would be more methodologically justified to start teaching the functioning of metaphorical transfers using examples of lexical metaphors, that is, language units well known to students from everyday communication. Using these simple examples, students would become aware of and recognize the connection of two different domains based on similarity, gradually dissolve the metaphorical mechanism, and prepare to face much more demanding stylistic metaphors.

Keywords: conceptual metaphor, lexical metaphor, stylistic metaphor, polysemy, teaching of Croatian language and literature

Morana Plavac

Društvo, kultura, zajednica i prostor u Narodopisu

Tema će se usmjeriti na analizu čitanke za učenike od 5. do 8 razreda čiji se tekstovi obrađuju na satu predmeta Hrvatski narodopis u Mađarskoj. Riječ je o čitanci čiji je naslov „Narodopis“, a sastavio ju je Đuro Franković. Cilj je čitanke podučiti učenike dječjim i dramskim igrama, pjesmama, plesovima, pripovijetkama, recitacijama „naših krajeva“ kako piše autor. Analiza će biti imagološka, a usmjerit će se na prezentaciju kulture „naših krajeva“ tj. na tekstove koji daju predodžbu o Hrvatima koji žive u Mađarskoj. Riječ je o posebnom obliku autopredodžbe namijenjene imaginarnom učeniku hrvatske škole u Mađarskoj. Kakve to predodžbe o Hrvatima i njihovu životu može dobiti imaginarni učenik? Koji sve čimbenici određuju te predodžbe? Dakle, analiza se usredotočuje na tekst, ali i na slikovni materijal koji sadrži čitanka, a dotaknut će kurikulum Hrvatskog narodopisa, predmeta koji se podučava u hrvatskim školama u Mađarskoj.

Ključne riječi: čitanka, Hrvatski narodopis, predodžba

Society, culture, community and habitation in Narodopis

The essay will focus on the analysis of a reading-book for Croatian minority students in Hungary from 5th to 8th grade, more precisely on texts that cover Croatian ethnography. It is a reader the title of which is "Narodopis", and it was compiled by Đuro Franković. The aim of the reading-book is to teach students different games, songs, dances, stories, rhymes of "our regions", as the author writes. The analysis will be imagological, and will focus on the presentation of the culture of "our regions", i.e. on texts that give an idea of Croats living in Hungary. It is a special form of self-presentation intended for an imaginary student of a Croatian school in Hungary. What kind of ideas about Croats and their life can an imaginary student get? What factors determine these ideas? The analysis focuses both on the text and the pictorial material of the reading-book, and it will touch on the Croatian ethnography curriculum, a subject taught in Croatian minority schools in Hungary.

Keywords: reading-book, Croatian ethnography, representation

Csilla Pogány

Folk Tales That Restore Order Within Disorder

Anxiety, feelings of uncertainty, fear, helplessness etc. are well known consequences of the occurring problems within ourselves or caused by factors belonging to the outer world. The privilege to live a balanced and joyful life is what we all long for as adults, but even more importantly, it is a basic requirement of a child's healthy development. Folk tales can teach us ways in which the lost balance can be regained. Tales help us understand the world that surrounds us by handing over life experience in a condensed and symbolical manner. Moreover, they can provide us with coping strategies for almost every difficult situation.

The presentation highlights this process with the help of three tales: *The Lord of the Winds*, *Azmun the Brave* and *The Small Nut* and argues in favour of the seemingly outdated habit of telling tales. Imbalance on a larger (society or nature) or smaller scale (personal life) is no exception: folk tales are able not only to reveal ways in which a favourable outcome can be attained, but also to reassure us that this is possible.

Keywords: folk tales, problem solving strategies, order, disorder

Petar Radosavljević
Natalija Sklepić

Bajaški rumunjski kao jezik nastave

Iako je službeno donesen početkom 2020. godine, kurikulum nastavnoga predmeta Jezik i kultura romske nacionalne manjine u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske (model C), počeo se primjenjivati tek od školske godine 2022./2023., kada je u osnovnim školama Kuršanec, Orehovica i Podturen pokrenuta nastava ovoga predmeta. U navedenim se školama poučava bajaški rumunjski, odnosno njegov erdeljski dijalekt, varijetet rumunjskoga kojim govore praktički svi Romi u Međimurju, dok u ostatku Hrvatske više od tri četvrtine romske nacionalne manjine također govori nekim od varijeteta rumunjskoga. Iako se bajaški rumunjski neformalno već ranije mogao susresti u školama u Međimurju, sada taj jezik i formalno čini dio nastavnog procesa. Budući da se kod bajaškoga rumunjskoga radi o nestandardiziranom idiomu koji je pretežito oralan i da su materijali za učenje i poučavanje malobrojni, u radu ćemo se osvrnuti na osobitosti, izazove i poteškoće u nastavi ovoga predmeta. U radu ćemo također prikazati stavove učenika osnovnih škola Orehovica i Podturen o ovom nastavnom predmetu.

Ključne riječi: bajaški rumunjski, poučavanje, Romi, stavovi učenika

Boyash Romanian as the language of instruction

Although it was officially adopted at the beginning of 2020, the curriculum of the school subject Language and culture of the Roma national minority in primary and secondary schools of the Republic of Croatia (model C) began to be applied only from the school year 2022/2023, when in the primary schools Kuršanec, Orehovica and Podturen the teaching of this subject started. The mentioned schools teach Boyash Romanian, i. e. the Transylvanian dialect, a variety of Romanian spoken by practically all Roma in Međimurje, while in the rest of Croatia more than three quarters of the Roma national minority also speak varieties of Romanian. Although Boyash Romanian could already be encountered in schools in Međimurje, this was mostly informal, while now the language is formally part of the teaching process. Since Boyash Romanian is a non-standardized idiom that is predominantly oral and the materials for learning and teaching are scarce, in this paper we will look at the peculiarities, challenges and difficulties in teaching this subject. In the paper, we will also present the attitudes of Orehovica and Podturen elementary school students about this school subject.

Keywords: Attitudes of students, Boyash Romanian, Roma, teaching

Višnja Rajić
Adrijana Višnjić-Jevtić
Anna Odrowaz-Coates
Lieve Bradt

Učenje i poučavanje u visokom obrazovanju u vremenima krize: komparativna analiza četiri europske zemlje

Kriza je svaka izazovna situacija koja zahtjeva donošenje prosudbe ili odluke. Tijekom života ljudi su izloženi kriznim situacijama na različitim razinama (mikro, mezo, makro). U posljednje vrijeme velik broj istraživanja bavi se krizama na makrorazini. Pandemije, ratovi, potresi i veliki izazovi u svakodnevnim situacijama i životu dovode do potrebe propitivanja načina učenja i poučavanja u visokoškolskom obrazovanju u kriznim vremenima. Cilj istraživanja bio je utvrditi strategije nošenja s krizama na makrorazini kod studenata čiji budući rad je usmjeren na rad s ljudima u sustavu obrazovanja i socijalne skrbi (odgojitelji, učitelji, socijalni radnici, edukacijski rehabilitatori...). U tu svrhu provedeno je kvalitativno istraživanje metodom fokus grupe u kojima je sudjelovalo 40 studenata iz Belgije, Hrvatske, Poljske i Rumunjske. Rezultati pokazuju kako je većini sudionika najveći izazov u kriznim situacijama odsustvo socijalne podrške. Sudionici se u svojim odgovorima fokusiraju na izazove obrazovanja na daljinu, navodeći "zamor" ekranom kao prepreku. Unatoč tome, ističu kako su im vremena krize omogućile otkrivanje vlastitih jakih strana koje mogu koristiti kao strategije nošenja u potencijalnim budućim krizama.

Ključne riječi: kriza, Belgija, Hrvatska, Poljska, Rumunjska, visokoškolsko obrazovanje

Teaching and learning in higher education in the times of crises: comparative analysis in four European countries

A crisis is any challenging situation that requires a judgment or a decision. During their lifespan people are exposed to crises at micro, meso and macro levels. Lately, a large number of research deals with crises at macro level. Situations of crises at a macro level that we have been facing such as pandemics, war, earthquakes, and substantial challenges in everyday situations and life lead to the necessity to explore learning and teaching at higher education institutions in the times of crises. The goal of the research was to determine strategies for dealing with crises on macro level among students whose future work is focused on working with people in the education and social care system (educators, teachers, social workers, educational rehabilitators...). For this purpose, qualitative research was conducted using the focus group method. Four focus groups were held in which a total of 40 students of different profiles from Belgium, Croatia, Poland and Romania participated. The results show that the biggest challenge for the majority of participants in crisis situations was the absence of social support. In their answers, participants discussed the challenges of distance education, stating "screen fatigue" as an obstacle. Despite this, participants pointed out that times of crisis enabled them to discover their own strengths, which they can use as coping strategies in potential future crises.

Keywords: crises, higher education, Belgium, Croatia, Poland, Romania

Barbara Riman
Sonja Novak Lukanović

Učenje slovenskog jezika kao manjinskog jezika u Hrvatskoj

Slovenski jezik je jedan od manjinskih jezika u Hrvatskoj. Upotrebljava se prije svega u užim krugovima i to među pripadnicima slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj te u slovenskim društvima u Hrvatskoj. Dosadašnja istraživanja pokazuju da u Hrvatskoj rijetko dolazi do međugeneracijskog prijenosa slovenskog jezika. Upravo stoga, djeca, pripadnici slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj slovenski jezik često uče kao drugi strani jezik u školi. U školskoj godini 2018./19. istraživanje je provedeno među učenicima koji uče slovenski jezik po modelu C, a uključivalo je 105 učenika osnovnih škola i 55 učenika srednjih škola. Ovaj članak predstavlja rezultate i glavne nalaze ankete te govori o razlozima učenja slovenskog jezika.

Cljučne riječi: Slovenci u Hrvatskoj, slovenski jezik, pripadnici slovenske nacionalne manjine

Teaching Slovenian as a Minority Language in Croatia

Slovenian is one of minority languages in Croatia. It is mainly used in narrow circles, among the members of the Slovenian minority in Croatia and within Slovenian cultural societies. The research shows that the intergenerational transmission of Slovenian does not exist or is very weak. Often children, who are the members of the Slovenian national minority in Croatia, learn Slovenian as a second foreign language at school. In the school year 2018/19, research was carried out among students learning Slovenian according to the C model and involved 105 primary school students and 55 secondary school students. This article presents the results and main findings of the survey and discusses reasons of learning Slovenian.

Keywords: Slovenec in Croatia, Slovenian, members of the Slovenian national minority

Leona Roca
Marko Badrić

Razlike u kvaliteti života učenika primarnog obrazovanja

Kvaliteta života djece važna je kao ulaganje u budućnost našega društva jer djeca čine važnu skupinu i zaslužuju da im se osigura sigurno i zdravo okruženje u kojem žive i odrastaju. Uz sve ostale čimbenike, kvaliteta života čini jednu cjelinu opće životnog stila. Cilj rada je utvrditi postoji li razlika u kvaliteti života kod učenika primarnog obrazovanja između poduzoraka definiranih prema mjestu stanovanja. Ukupan uzorak ispitanika činilo je 203 učenika od čega 98 iz grada Petrinje i 105 iz grada Rijeke. Istraživani učenici pohađali su četvrti razred osnovne škole. Kvaliteta života učenika ispitala se anketnim upitnikom The KIDSCREEN 10. Rezultati istraživanja pokazali su da između učenika postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni kvalitete života i da učenici koji žive u gradu Rijeci imaju značajno bolju percepciju kvalitete života od učenika koji žive u gradu Petrinji. Dobiveni rezultati istraživanja posljedica su brojnih čimbenika koji utječu na kvalitetu života povezanu sa zdravljem. Kako bi kvaliteta života djece bila na najvišoj razini nužne su intervencije kojima bi se utjecalo na poboljšanje dječjeg fizičkog i mentalnog zdravlja. Na taj bi se način ne samo smanjile pojave bolesti današnjice, već bi djeca bila zadovoljnija jer mogu pokazati svoje sposobnosti i sudjelovati u svim aktivnostima zajednice.

Ključne riječi: KIDSCREEN 10, kvaliteta života, škola, učenici, zdravlje

Differences in the quality of life of primary education students

The quality of life of children is important as an investment in the future of our society, because children are an important group and deserve to be provided with a safe and healthy environment in which they live and grow up. Along with all other factors, the quality of life forms a whole of the general lifestyle. The aim of the paper is to determine whether there is a difference in the quality of life of primary education students between subsamples defined by place of residence. The total sample of respondents consisted of 203 students, of which 98 from the city of Petrinja and 105 from the city of Rijeka. Students who participated in the research attended the fourth grade of elementary school. The quality of life of the students was examined with the questionnaire The KIDSCREEN 10. The results of the research have shown that there is a statistically significant difference in self-assessment of the quality of life between students and that students who live in the city of Rijeka have a significantly better perception of the quality of life than students who live in the city of Petrinja. The results of the research are due to a number of factors that affect the quality of life related with health. In order for the quality of children's life to be at the highest level, interventions are necessary to influence the improvement of children's physical and mental health. In this way, not only would the occurrence of today's diseases be reduced, but children would be more satisfied because they can demonstrate their abilities and participate in all community activities

Keywords: The KIDSCREEN 10, quality of life, school, pupils, health

Rizična igra ...što je to?

Suvremena paradigma značajno je pridonijela promjeni viđenja dječje igre. Pretjerana usmjerenost na sigurnost djece sprječava razvoj djetetove vještine za samozaštitu te ograničava različite izazove i stimulaciju koja pridonosi razvoju specifičnih vještina i znanja usmjerenih na fizički i psihički razvoj. Dječja spontanost i znatiželja često ih dovode do isprobavanja vlastitih mogućnosti koje su im potrebne tijekom djetinjstva, a i kasnije u životu. Djeca traže uzbuđenje kroz različite aktivnosti koje su objedinjene u pojmu Risky play. Složenica koja obuhvaća različite dječje igre s elementima rizika u našem govornom području nema primjeren termin pa će se u daljnjem tekstu koristiti doslovni prijevod, rizična igra. Cilj ovog rada je predstaviti teoriju određenja pojma rizične igre kroz analizu dostupne literature, dajući pregled metoda, rezultata i rasprava na navedenu temu. Povezujući zajedničke teorijske modele, s ciljem jasnijeg opisivanja elementa preuzimanja rizika i njihovih čimbenika, želi se pridonijeti boljem razumijevanju važnosti rizične igre u djetetovom odrastanju. Rezultati provedene analize ukazuju na sklonost djece prema preuzimanju rizika te na dječja objašnjenja vlastitih akcija. Rizična igra djeci pruža osjećaj uzbuđenja, zabave, veselja, radosti i bezbrižnosti te aktualizaciju vlastitih potencijala kroz dobrovoljnu i intrinzično motiviranu aktivnosti. Upravo navedena činjenica naglašava potrebu za što boljim razumijevanjem pojma rizične igre.

Gljučne riječi: definicija; dječja igra; izazov; pretjerano zaštićivanje.

Risky play...what is it?

The modern paradigm has significantly contributed to changing the perception of children's play. An excessive focus on children's safety prevents the development of the child's skills for self-protection and limits various challenges and stimulation that contribute to the development of specific skills and knowledge aimed at physical and psychological development. Children's spontaneity and curiosity often lead them to try out their own capabilities, which they need during childhood and later in life. Children seek excitement through various activities that are united in the term risky play. This term that includes various children's plays with elements of risk does not have an appropriate term in Croatian language, so the literal translation, risky play, will be used in the following text. The aim of this paper is to present the theory of determining the term risky play through the analysis of the available literature, giving an overview of methods, results and discussions on the mentioned topic. By connecting common theoretical models, with the aim of more clearly describing the element of risk-taking and their factors, the goal is to contribute to a better understanding of the importance of risky play in a child's growth. The results of the analysis indicate children's tendency to take risks and children's explanations of their own actions. Risky play provides children with a sense of excitement, fun, joy, happiness and carelessness, as well as the actualization of their own potential through voluntary and intrinsically motivated activities. The fact just mentioned, emphasizes the need for a better understanding of the term risky play.

Keywords: definition; children's play; challenge; overprotection.

O nazivima bećarac i svatovac u hrvatskoj znanstveno-stručnoj terminologiji

Folklorni deseterački dvostih, jedna je od rijetkih živućih i još uvijek produktivnih usmenoknjiževnih struktura s trohejskom inercijom i cezuroom iza četvrtoga sloga, na (južno)slavenskom kulturnom prostoru poznat i kao tradicijski vokalno-instrumentalni napjev bećarac (2011. godine uvršten na UNESCO-vu listu zaštićene nematerijalne kulturne baštine). Osim termina bećarac/svatovac, a prema razlikama u intermedijalnoj izvedbi i društvenom kontekstu, folklornom deseteračkom dvostihu uvedeni su u povijesti i brojni drugi termini. Pomnom analizom i proučavanjem dosadašnjega objavljenog korpusa, nedvojbeno se može zaključiti da hrvatska interdisciplinarna istraživanja uvođenje termina bećarac uglavnom pripisuju srpskom povjesničaru književnosti, prevoditelju i književniku Mladenu Leskovcu (1958), dok oni koji mu prethode ostaju nepoznati. S ciljem rasvjetljivanja prethodno navedenoga problema, u radu se istražuje nazivlje kojim se u povijesti terminologizirao folklorni deseterački dvostih, kako bi se dobili precizni i jasni odgovori o vremenu uvođenja navedenih termina, te nadasve zaslužnim pretečama koji su hrvatskoj znanosti, struci, kulturi i medijima, ostali nezapaženi, čime ih se u hrvatskim znanstveno-stručnim studijama i drugim publikacijama, te dokumentaciji Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, potpuno izostavlja.

Ključne riječi: bećarac, folklorni deseterački dvostih, nematerijalna kulturna baština, svatovac

About the precursors that introduced the terms bećarac and svatovac to the folkloric decasyllabic couplet, and remained unknown to Croatian science, profession, culture and media

The folkloric dasyllabic couplet is one of the rare living and still productive oral literary structures with trochaic inertia and a caesura after the fourth syllable. In the (south) Slavic cultural area it is known as the traditional vocal-instrumental melody bećarac (it was included in the UNESCO list of protected intangible cultural heritage in 2011). In addition to the term bećarac/svatovac, and according to the differences in the intermediate performance and social context, numerous other terms were introduced throughout history. By careful analysis and study of the corpus published so far, it can be undoubtedly concluded that Croatian interdisciplinary research mainly attributes the introduction of the term bećarac to the Serbian literary historian, translator and writer Mladen Leskovic (1958), while those who preceded him remain unknown. With the aim of clarifying the previously mentioned problem, the paper investigates the nomenclature used in history to terminologize the folkloric dasyllabic couplet, in order to obtain precise and clear answers about the time of the introduction of the mentioned terms and the meritorious precursors that have remained unnoticed by Croatian science, profession, culture and media. They are completely omitted in Croatian scientific and professional studies and other publications, as well as in the documentation of the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia.

Keywords: bećarac, folkloric dasyllabic couplet, intangible cultural heritage, svatovac

Maria Rugo

Italian language textbooks in a university context: analysis of linguistic and intercultural needs

This paper analyzes the linguistic and intercultural elements in the Italian language textbook *Universitalia 2.0-B1/B2*. This textbook and the workbook are used in Italian language classes (Talijanski jezik II.1 e Talijanski jezik II.2., i.e. "jezične vježbe") with Croatian mother-tongue students enrolled in the second year of bachelor's degree at the Department of Italian studies at the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, Croatia. The aim of this research is to investigate whether linguistic and intercultural needs of Croatian native speakers are met when they study Italian language using this course book as a base for their knowledge of the language. Moreover, the paper presents the results of a survey in which the students had to express their opinion about that textbook in their Croatian context as well as those of another survey in which university foreign language instructors express their opinion about using a textbook in the foreign language courses at the university level.

Keywords: Italian as a Second Language, Italian language textbooks, Language Education, Linguistic needs, University context

Davorka Rujevčan
Dorja Anić Pjevac

Nazivlje u stranom jeziku struke

Terminologiju ili nazivlje možemo opisati kao sustav naziva određenoga područja, ali i kao znanost koja se bavi proučavanjem postanka tih pojmova, njihovih odnosa i veza, njihovim svojstvima kao i problemima izgradnje terminoloških baza podataka. S obzirom da proučava nazivlje određenoga područja može se smatrati interdisciplinarnom znanosti koja jednim dijelom pripada jezikoslovlju, a drugim onome području čijim nazivljem se bavi. Radi istražuje značaj nazivlja u engleskome jeziku struke, u ovome slučaju engleski jezik u području ekologije. Cilj je rada analizirati načela terminologije i ukazati na važnost usuglašavanja nazivlja. Pojašnjeni su ključni pojmovi vezani uz terminologiju i nazivlje, izradu pojmovnika te je iznesena problematika nazivlja ekologije. Također praktično se prikazuje primjer izrade pojmovnika ekološke terminologije kao i poteškoće koje se susreću pri njegovoj izradi.

Ključne riječi: ekologija, engleski jezik struke, nazivlje, pojmovnik

Terminology in ESP

Terminology or nomenclature can be described as a system of terms for a certain field, but also as a science that deals with the study of the origin of these terms, their relationships and connections, their properties, as well as the problems encountered when building terminological databases. Given that it studies the nomenclature of a certain field, it can be considered an interdisciplinary science that belongs partly to linguistics, and partly to the field whose nomenclature it deals with. This paper deals with the significance of the nomenclature in English for specific purposes, in this case the English language in the field of ecology. The aim of the paper is to analyse the principles of terminology and to point out the importance of harmonization of terms. Key terms related to terminology and nomenclature, and creation of a glossary are explained, and the issue of nomenclature in ecology is presented. An example of creating a glossary of ecological terminology is provided, together with the explanation of difficulties encountered during its creation.

Keywords: ecology, English for specific purposes, glossary, nomenclature

Mateja Sabo Junger
Karla Grbavac

Načini i metode rada s matematički darovitim učenicima u osnovnim školama i centrima izvrsnosti

Tema ovog rada je usporedba načina i metoda rada matematički darovitim učenika u osnovnim školama i centrima izvrsnosti. Opisuju se obilježja i karakteristike darovite djece, te njihovo identificiranje u obrazovnom sustavu. Posebna pažnja pridaje se metodici rada matematički darovitim učenika razredne nastave. Prikazana je i usporedba dvaju obrazovnih sustava, osnovne škole i centra izvrsnosti. Rano uočavanje matematički darovitim učenika omogućava adekvatno postupanje i usmjeravanje učenika, gdje veliku ulogu ima centar izvrsnosti koji takvim učenicima pruža stjecanje šireg opsega znanja i vještina u odnosu na ono što se uči u školi. Prikazane su razlike i sličnosti u načinima i metodama rada ovih dvaju sustava te njihova efikasnost za matematički darovite učenike. Cilj ovog istraživanja bio usporediti načine i metode rada s matematički darovitim učenicima u osnovnim školama i centrima izvrsnosti, posebice dobiti uvid u sličnosti i razlike didaktičko – metodičkih postupaka koje učitelji i mentori koriste u radu s darovitim učenicima.

Ključne riječi: centar izvrsnosti, darovitost, identifikacija, matematička darovitost

Ways and methods of working with mathematically gifted students in primary schools and centers of excellence

The topic of this paper is a comparison of the ways and methods of work of mathematically gifted students in primary schools and centers of excellence. The features and characteristics of gifted children are described, as well as their identification in the educational system. Special attention is paid to the method of work of mathematically gifted students in class. A comparison of two educational systems, a primary school and a center of excellence, is also presented. Early detection of mathematically gifted students enables adequate treatment and guidance of students, where the center of excellence plays a major role, which provides such students with the acquisition of a wider range of knowledge and skills compared to what is taught in school. The differences and similarities in the ways and methods of operation of these two systems and their effectiveness for mathematically gifted students are presented. The goal of this research was to compare the ways and methods of working with mathematically gifted students in elementary schools and centers of excellence, especially to gain insight into the similarities and differences of didactic-methodical procedures used by teachers and mentors in working with gifted students.

Keywords: center of excellence, giftedness, identification, mathematical giftedness

Kristina Slunjski

Animalistički likovi iz porodice pasa u pričama Jozе Vrkića

Životinje su sastavni dio ljudskog života, a samim time postaju sastavni dio kulture i književnosti. Njihova zastupljenost posebno je evidentna u kontekstu dječje književnosti što korespondira s dječjim zanimanjem za životinje, tj. za animalističke likove. Mnogi životinjski likovi prisutni su u pričama za koje hrvatski književnik Jozo Vrkić navodi da ih je prilagodio djeci od 3. do 6. razreda osnovne škole. Autorske priče zabilježene u knjigama i časopisima od 1857. godine naovamo Vrkić je objedinio u knjizi *Bijela vrana: čudne zgode iz naše prirode* (2006.). U 30 odabranih priča analizira se odnos ljudskih likova prema različitim životinjama unutar porodice pasa (pas, vuk, lisica, čagalj) u kontekstu 6 osnovnih pristupa prema životinjama koje nudi Nikola Visković (1998.). Osim navedenog, cilj rada je utvrditi na koji su način prikazani animalistički likovi (realistički, antropomorfno) te jesu li u pričama glavni ili sporedni likovi.

Ključne riječi: animalistika, animalistički likovi, dječja književnost, Jozo Vrkić, porodica pasa

Animal characters from the canine family in the stories of Jozo Vrkić

Animals are integral part of human life, therefore they become integral part of culture and literature. Their appearance is especially visible in the context of children's literature which corresponds with children's interest for the animals and animal characters. Many animal characters are present in the stories that were stated to be adapted to children from 3rd to 6th grade of elementary school by Croatian writer Jozo Vrkić. The authored stories that were written in books and magazines from 1857. onward were consolidated by Vrkić in the book called *Bijela vrana: čudne zgode iz naše prirode* (2006.). In 30 selected stories, the relationship between human characters and different animals within canine family (dog, wolf, fox, jackal) is analysed in the context of 6 basic approaches towards animals offered by Nikola Visković (1998.). In addition, the goal of the paper is to establish how the animalistic characters are represented (realistically, anthropomorphic) and if they are primary or secondary characters.

Keywords: animal characters, animal studies, canine family, children's literature, Jozo Vrkić

Ivona Smolčić

Intertekstualnost u hrvatskoj suvremenoj dječjoj književnosti

Intertekstualnost kao stilski postupak vrlo je zastupljena u svim vrstama hrvatske suvremene dječje književnosti, pa je u mnogim djelima razvidan utjecaj stranih autora poput: Jacoba i Wilhelma Grimm, Aleksandra Sergejeviča Puškina, Hansa Christiana Andersena i dr. Navedena pretpostavka u radu će se nastojati dokazati na primjeru književnoga korpusa Paje Kanižaja, Luke Paljetka, Eme Pongrašić, Zorana Pongrašića, Zvonimira Baloga, Željke Horvat Vukelje, Hrvoja Hitreca, Ivanke Borovac i Ante Gardaša. U tom smislu kao osnovni metodološki postupak, pored književne analize djela navedenih autora, poslužit će i analiza postupaka intertekstualnosti što će se razmatrat prema definicijama Dubravke Oraić-Tolić, Pavla Pavličića, Viktora Žmegača, Magdalene Medarić i dr. U tom smislu posebna će se pažnja posvetiti tipologijama koje iznose Oraić-Tolić i Pavličić, ali i značajkama intertekstualnosti u okviru postmodernizma. Na koncu, intencija rada jest pokazati kako su zaodijevanjem klasičnih motiva u kontekst svakodnevice pisci književnih djela za djecu bitno pridonijeli kvalitetnijoj recepciji klasičnih priča, usto stilistički obogativši nacionalnu dječju književnu riječ.

Ključne riječi: Intertekstualnost; stilski postupak; hrvatska suvremena dječja književnost; moderna priča; klasična priča.

Intertextuality in Croatian Contemporary Children's Literature

Intertextuality is a stylistic procedure which marked contemporary children's literature and is significantly represented in all literary forms in the frames of Croatian contemporary children's literature. Literature corpus which is to be analyzed and literaray interpreted will include individual literary works of Pajo Kanižaj, Luko Paljetak, Ema Pongrašić, Zoran Pongrašić, Zvonimir Balog, Željka Horvat Vukelja, Hrvoje Hitrec, Ivanka Borovac and Anto Gardaš. These authors represent the procedure of intertextuality as defined by literary theoreticians Dubravka Oraić-Tolić, Pavao Pavličić, Viktor Žmegač, Magdalena Medarić. The procedure of intertextuality in Croatian contemporary children's literature significantly contributed to better reception of classical stories. Children's authors present classical motives in new contexts which are adapted to children's daily life and bring classical stories closer to contemporary child.

Keywords: Intertextuality; stylistic procedures, Croatian contemporary children's literature; modern story; classical story.

Katica Sobo
Blaženka Filipan-Žignić
Sonja Eterović

Die Entwicklung der DaF- Lehrwerke von den 70er Jahren bis zur Corona-Zeit

In diesem Beitrag wird die Rolle im Zeitraum von den 1970er Jahren bis heute analysiert. Die Lehrwerkfunktionen und die Charakteristiken der Lehrwerke im DaF- Unterricht werden in unterschiedlichen Verhältnissen und in Abhängigkeit von unterschiedlichen Methoden dargestellt. Genauso werden die einzelnen Lehrwerke zu bestimmten Lehrwerkgenerationen zugeteilt und dann einzeln beschrieben und durch Beispiele bekräftigt. Angesprochen wurden auch die Begriffe Lehrwerkkritik, Lehrwerkanalyse und Lehrwerkforschung als wichtige Voraussetzungen der positiven Lehrwerkentwicklung sowie die Forschung regionaler Lehrwerke. Die Autorinnen sind der Meinung, dass die Lehrwerkdominanz zwar zugunsten eines offeneren, kreativeren und lernerorientierten Unterrichts zurückgedrängt, aber nicht verdrängt werden sollte. Der Unterricht zur Corona-Zeit ist ein gutes Beispiel für den Abstand vom Frontal-Unterricht mit klassischen Lehrwerken zu Gunsten von digitalen Selbstlernmaterialien. Abgesehen von den Veränderungen, die der Einsatz der Lehrwerke im Unterricht besonders durch die Corona-bedingten Schulschließungen durchgemacht hat, ist ihre Orientierungsfunktion und ihre Dominanz im Unterricht doch weiterhin verankert geblieben.

Ključne riječi: DaF-Lehrwerke in der Corona-Zeit, Lehrwerkforschung. Lehrwerkfunktion im DaF-Unterricht, Methodenbezug

The development of textbooks in German lessons from the 70s to the Corona period

In this article, the role of foreign language textbooks in the period from the 1970s to the present day is analysed. Textbook functions and the characteristics of the textbooks in German lessons are presented in various relations and in dependency on different methods. In the same way, the individual textbooks are assigned to specific textbook generations and then individually described and reinforced with examples. The terms textbook criticism, textbook analysis and textbook research were also addressed as important prerequisites for the positive development of textbooks, as well as research into regional textbooks. The authors are of the opinion that the dominance of textbooks should be pushed back in favour of more open, creative and learner-oriented teaching, but not pushed aside. The lessons during the Corona period are a good example of the distance from frontal lessons with classic textbooks in favor of digital self-learning materials. Apart from the changes that the use of the textbooks in the classroom has undergone, especially due to the school closures caused by Corona, their orientation function and their dominance in the classroom has remained firmly anchored.

Keywords: reference to methods, textbook function in German lessons, textbooks in the Corona period, textbook research

Vanda Šajer
Anita Zovko

Stavovi studenata nastavnčkog modula Filozofskog fakulteta u Rijeci o medijskom obrazovanju

Ubrzani tehnološki razvoj od druge polovine prošlog stoljeća sve do danas generirao je nagle promjene u načinu ljudskog života i funkcioniranja društva. Obrazovanje kao vitalna oblast opstojanja i napretka društva trenutno prolazi kroz velike transformacije izazvane novim tehnologijama i bržom razmjenom informacija. Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi kakve stavove imaju studenti nastavnčkog modula Filozofskog Fakulteta u Rijeci o medijskom obrazovanju i njegovoj potencijalnoj implementaciji u hrvatski obrazovni sustav. Teorijski dio rada definira medije i medijsku pismenost, ukratko opisuje njihov utjecaj, opisuje medijsko obrazovanje kao pojam i fenomen, te ukratko prikazuje trenutno stanje medijskog obrazovanja u RH. U radu su navedena i prethodna istraživanja o stavovima studenata, nastavnika ali i šire populacije o medijskom odgoju i obrazovanju. Empirijski dio rada prikazuje podatke o ispitanicima, metode, instrument, obradu i analizu podataka. Prvim istraživačkim pitanjem uz pomoćna pitanja se istražilo smatraju li studenti da postoji potreba za medijskim obrazovanjem na nastavnčkim studijima, dok je drugo istraživačko pitanje bilo postoji li poveznica između spola studenata i stava o potrebi za medijskim obrazovanjem. Nalazi istraživanja su potvrdili pretpostavke da studenti nastavnčkih studija medijsko obrazovanje smatraju potrebnim te da su u tom stavu složni bez obzira na spol.

Ključne riječi: mediji, medijsko obrazovanje, medijska pedagogija, nastavnčki studiji, stavovi studenata

Attitudes of students of teacher training at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka towards media education

Accelerated technological development has generated sudden changes in the means of life and the functioning of society. Education is undergoing major transformations caused by new technologies and faster information exchange. This research aimed to determine the attitudes of students of teacher training at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka about media education and its potential implementation in the Croatian educational system. The theoretical part of the paper defines media and media literacy. It also describes media education as a concept and presents the current state of media education in Croatia. The paper also lists previous research on the attitudes of students, teachers, and the wider population towards media education. The empirical part of the paper shows data on respondents, methods, instruments, data processing, and analysis. The first research question investigated whether students believe that there is a need for media education in teacher studies, while the second research question was whether there is a link between the gender of the students and their attitudes about the need for media education. The findings of the research confirmed that the students of teacher training consider media education necessary and that they concede with this attitude regardless of their gender.

Keywords: media, media education, media pedagogy, students' attitudes, teacher training

Andrea Šalković
Marija Lorger

Sposobnost koordinacije oko – ruka i grafička motorika djece predškolske dobi

Ubrzani rast i razvoj djece predškolske dobi uz adekvatne podražaje iz okoline u kojoj dijete odrasta može bitno utjecati na promjene osobina, sposobnosti i znanja. Poželjno je stoga poticati razvoj sposobnosti i znanja, a sve promjene pomno pratiti. S kineziološke točke gledišta posebno je interesantno pratiti razvoj sposobnosti radi stvaranja boljeg uvida u apsolviranje znanja, vještina i sposobnosti u motoričkom prostoru. Cilj istraživanja je bio utvrditi postojanje povezanosti koordinacije oko–ruka i grafičke motorike s obzirom na program koji polaze djeca u vrtiću. U istraživanju je sudjelovalo 58 djece iz tri dječja vrtića u Karlovcu. Za potrebe istraživanja izmjerena su dva testa za provjeru koordinacije oko – ruka i to Soda pop test koji se izvodio lijevom i desnom rukom i test Bacanja i hvatanja lopte s pljeskom. Procjena grafičke motorike temeljena je na opservaciji detalja dječjeg crteža. Zadani motiv crteža bio je lik majke. Za utvrđivanje statističke značajnosti između skupina korišten je t – test za nezavisne uzorke. Dobiveni rezultati su pokazali da se ispitanici iz sportskog programa razlikuju u svim testovima u odnosu na djecu iz redovnog i programa predškole. Provjera značajnosti razlika na temelju spola, nije pokazala značajne razlike niti u jednom mjerenju.

Ključne riječi: crtež, djeca, korelacija, motoričke sposobnosti

Eye - Hand Coordination Ability and Graphomotor Skills of Preschool-Aged Children

Accelerated growth and development of preschool children with adequate stimuli the child's environment can significantly affect changes in children's traits, abilities and knowledge. It is therefore desirable to encourage the development of skills and knowledge, and to closely monitor all changes. From a kinesiology point of view, it is particularly interesting to monitor the development of abilities in order to gain a better insight into the acquisition of knowledge, skills and abilities in the motor area. The aim of the research was to determine the existence of a connection between eye - hand coordination and graphomotor skills with regard to the program that children attend in kindergarten. Fifty-eight children from three kindergartens in the town of Karlovac participated in the research. For the purposes of the research, two tests were used to check hand-eye coordination, namely the Soda Pop test, which was performed with the left and right hand, and the Ball Throwing and Catching test with clapping. The assessment of graphomotor skills was based on the observation of the details of children's drawings. The assigned motif of the drawings was the figure of the mother. The t-test for independent samples was used to determine statistically significant difference between groups. The obtained results showed that the respondents from the sports program differ in all tests from the children attending the regular and preschool programs. No significant differences based on gender were found for any of the measurement.

Keywords: the drawing, children, correlation, motor skills

**Sara Šebalj
Iva Benčina**

eTwinning u ranoj i predškolskoj dobi – iskustva budućih odgojiteljica i odgojitelja

eTwinning kao zajednica odgojno-obrazovnih djelatnika i ustanova omogućuje provedbu projekata, suradnju i razmjenu sadržaja i znanja. U ovom će radu biti prikazan eTwinning projekt Razvoj plurilingvizma i plurikulturalnosti u ranoj i predškolskoj dobi koji je proveden od listopada do prosinca 2022. godine. Sudionici projekta iz Hrvatske bili su studenti druge i treće godine Studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Odsjeka u Petrinji (n = 11), četiri odgojiteljice i dvije skupine vrtičke djece (n1 = 23 i n2 = 26) u dobi od 5 do 6 godina. Partneri na projektu bile su dvije vrtičke skupine djece iz Rumunjske i Grčke te njihove odgojiteljice. Sudionici su kroz ovaj projekt razvijali komunikaciju na engleskom kao stranom jeziku i upoznavali kulturu partnera, što je ujedno bio temeljni cilj projekta. Studenti su u suradnji s odgojiteljicama i svojim profesoricama pripremali prezentacije na engleskom jeziku i provodili aktivnosti s djecom s ciljem promicanja vrijednosti vlastite i stranih kultura te materinskoga i stranoga jezika. Aktivnosti su uključivale učenje pjesmica i tradicijskih božićnih običaja, a komunikacija s partnerskim vrtićima uspostavljena je putem Zoom platforme.

Ključne riječi: plurilingvizam, plurikulturalnost, budući odgojitelji

eTwinning in early childhood and preschool age – pre-service teachers' experiences

eTwinning as a community of educators and educational institutions enables the implementation of projects, cooperation and exchange of different content and knowledge. This paper will present the eTwinning project Development of plurilingualism and pluriculturalism in early childhood and preschool age, conducted between October and December, 2022. The participants from Croatia were university students enrolled in the second and third year of the Early Childhood and Preschool Education study programme at the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, branch in Petrinja (n=11), four preschool teachers and two groups of kindergarten children (n1= 23 and n2=26) aged 5 and 6 years. The project partners were two kindergarten groups of children from Romania and Greece and their teachers. The implementation of the project contributed to the participants' development of communication in English as a foreign language and learning about the partner's culture, which was the main objective of the project. The students, in cooperation with the preschool teachers and their professors, prepared presentations in English and conducted activities with the children in order to promote the value of their own and foreign cultures as well as their mother tongue and foreign language. The activities included learning songs and rhymes and traditional Christmas customs, and the communication with the children and teachers from the partner countries was established via the Zoom platform.

Keywords: plurilingualism, pluriculturalism, pre-service teachers

Hrvoje Šlezak
Dora Kožić

Provedba izvanučioničke nastave kroz nastavni predmet Priroda i društvo

Doživljavanje neposredne, izvorne stvarnosti najbolji je način spoznavanja prirode i društvenog učeničkog životnog okoliša. Dobro pripremljena i uspješno vođena izvanučionička nastava omogućuje doživljavanje iskustva te utječe na aktivnost, kreativnost i razvoj kritičkog mišljenja kod učenika. Cilj istraživanja provedenog 2021. koje je obuhvatilo 178 ispitanika učitelja razredne nastave u Republici Hrvatskoj bio je istražiti stavove učitelja o izvanučioničkim oblicima nastave. Zadatak je bio ispitati u kojoj mjeri i na koji način učitelji primjenjuju oblike izvanučioničke nastave, postoji li povezanost između korištenja izvanučioničke nastave i osobnih preferencija učitelja, sredine u kojoj rade te radnog iskustva u školi. Dobiveni rezultati ukazuju da je učestalost provođenja izvanučioničke nastave u nastavnom predmetu Priroda i društvo povezana s osobnim preferencijama učitelja. Učitelji koji češće borave u prirodi češće primjenjuju izvanučioničke oblike nastave. Dobivenim rezultatima utvrđeno je da ne postoji statistički značajna razlika u učestalosti provođenja izvanučioničke nastave s obzirom na mjesto rada učitelja te da učitelji koji imaju 20 ili više godina radnog iskustva češće provode izvanučioničku nastavu od onih koji imaju manje od 20 godina radnog iskustva u nastavnom radu.

Ključne riječi: Priroda i društvo, izvanučionička nastava, terenska nastava

Implementation of learning outside the classroom through the course Nature and society

Experiencing of immediate, original reality is the best way to learn about the Nature and social environment of students. Well-prepared and successfully conducted learning outside the classroom enables an experience and influences the activity, creativity and development of critical thinking among students. The aim of the research carried out in 2021, which included 178 primary education teachers in the Republic of Croatia as research respondent, was to investigate teachers' attitudes about forms of learning outside the classroom. The task was to examine to what extent and in what way teachers apply forms of learning outside the classroom, whether there is a connection between the use of learning outside the classroom and personal preferences teachers, the environment in which they work and work experience at school. The obtained results indicate that the frequency of learning outside the classroom in the subject Nature and Society relates to the personal preferences of the teacher. Teachers who spend more time in nature more often apply forms of learning outside the classroom. The obtained results showed that there is no statistically significant difference in the frequency of conducting learning outside the classroom forms with regard to the teacher's place of work, and that teachers who have 20 or more years of work experience conduct learning outside the classroom more often than those who have less than 20 years of teaching experience.

Keywords: Nature and society, outside the classroom teaching, field teaching

Iva Šlogar

Učenje o medijima u redovnoj nastavi osnovne škole kroz međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

Od sedam međupredmetnih tema, izdvaja se i međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije kao važno područje medijske pedagogije jer naglašava neminovnost prisutnosti medija koji nas okružuju pa je razumna i opravdana implementacija tog područja u redovnoj nastavi osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Cilj istraživanja bio je analizirati primjenu kurikularnih očekivanja navedene međupredmetne teme u samoj praksi osnovnih škola. U istraživanju je sudjelovalo 120 nasumično odabranih nastavnika osnovnih škola Republike Hrvatske, predmetne nastave. Rezultati istraživanja pokazat će postoji li statistički značajna povezanost između nastavnog predmeta i implementacije međupredmetne teme IKT te postoji li statistički značajna razlika s obzirom na dob nastavnika, gdje se pretpostavlja da mlađi nastavnici više implementiraju učenje o medijima kroz međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

Gljučne riječi: medijska pedagogija, učenje o medijima, međupredmetna teme

Learning about media in regular elementary school classes through the cross-curricular topic "Use of information and communication technology"

Of the seven cross-curricular topics, the cross-curricular topic Use of information and communication technology as an important area of media pedagogy stands out because it emphasizes the inevitability of the presence of the media that surround us, so it is reasonable and justified to implement this area in the regular teaching of primary and secondary schools in the Republic of Croatia. The goal of the research was to analyze the application of the curricular expectations of the mentioned cross-curricular topic in the practice of primary schools. 120 randomly selected primary school teachers in the Republic of Croatia participated in the research. The results of the research will show whether there is a statistically significant connection between the subject and the implementation of the ICT cross-curricular topic, and whether there is a statistically significant difference with regard to the age of the teacher, where it is assumed that younger teachers implement learning about media more through the cross-curricular topic Use of information and communication technology.

Keywords: media pedagogy, learning about media, cross-curricular topic ICT

Dragana Špica

Effects of pitch accent and syllable position in identifying Japanese vowel length in the speakers of Croatian

The paper examines the effects of pitch accent type and syllable position in identifying Japanese long vowels for the Japanese language learners whose mother tongue is Croatian. In the Japanese language, vowel length is contrastive, as well as pitch, and a mora is assigned either a high (H) or low (L) pitch. A three-alternative forced-choice identification tests was conducted, whereby the subjects judged whether the stimulus included a long vowel, and in which syllable the long vowel occurred. The stimuli included bisyllabic words with either 3 morae, including a long vowel, or 2 morae, without one. The results were compared with the control group, comprising Croatian speakers without any prior knowledge of Japanese. Both groups showed that a long vowel in words with a pattern LHH was easier to perceive in the final position compared to the initial, and the learners of Japanese tended to show higher accuracy. As for short vowels, the error rates were higher when the pitch pattern was LH compared to HL. Similar effects of pitch accent and syllable position were also reported in non-native Japanese speakers whose L1 was English or Korean (Minagawa-Kawai, Maekawa, Kiritani 2002).

Keywords: Japanese, perception, pitch accent, syllable, vowel length

Draženko Tomić

Kvaliteta života i prehrambene navike čakovečkih i petrinjskih studenata Učiteljskog fakulteta

Ovo istraživanje je provedeno sa studentima druge godine redovnog i izvanrednog studija Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na lokacijskim odsjecima u Čakovcu i Petrinji u zimskom semestru ak. 2022/23. god. Pristupilo je 245 od ukupno tristotinjak čakovečkih i petrinjskih studenata druge godine. Anketa o kvaliteti života provedena je prema standardiziranom obrascu Svjetske zdravstvene organizacije (Serb_Croat_Bosnian_WHOQOL-Bref, 2020). Čak 80% studenata očitivalo se „zadovoljnim“ i „jako zadovoljnim“ kvalitetom svog života, svojim osobnim kvalitetama, samim sobom. Isti postotak studenata uživa u životu, posjeduje nekakav životni smisao, zadovoljan je potporom prijatelja i odnosima s okolinom, mogućnošću pristupa informacijama, stambenim uvjetima, mogućnošću obavljanja svakodnevnih poslova, vlastitom pokretljivošću. Prilagođena anketa Prišlim i sur. (2017) i Banožić (2015) o prehrambenim navikama studenata pokazala je da studenti većinom jedu 3 do 4 obroka dnevno, da 90% njih svakodnevno doručkuje, i da gotovo svi dnevno jedu jedan termički pripravljen obrok. Oko 70% studenata svakodnevno jede meso, voće i povrće. Ribu jedu pretežno jednom tjedno. Mlijeko piju više puta tjedno. Oko 50% studenata pije 1 do 2 litra tekućine dnevno, najradije vodu. Kavu ne pije trećina studenata, a otprilike toliko njih ne pije ni alkohol. Oko 40% studenata ne puši.

Glavne riječi: kvaliteta života, prehrambene navike, studentska populacija

Quality of Life and Eating Habits of the Students Studying at the Department of Čakovec and the Department of Petrinja of the Faculty of Teacher Education in Zagreb

This research study was conducted with second-year students of the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb that were studying at the local departments in Čakovec and Petrinja during the winter term of the 2022/2023 academic year. In order to measure the quality of life the researcher used the standardized questionnaire of the World Health Organization (Serb_Croat_Bosnian_WHOQOL-Bref, 2020). 245 students filled in the questionnaire. According to the results of this research study 80% of the students are satisfied or are very satisfied with the quality of their lives, with their personal qualities and with themselves in general. The same percentage of the students enjoy life, have some kind of meaning in life, they are satisfied with the support of their friends and with the relationships with the people around them, with the ability to access information, with their housing conditions, with the ability to perform their daily tasks as well as with their own mobility. Adapted questionnaires created by Prišlim et al (2017) and Banožić (2015) were used to measure students' eating habits. The results have shown that students mainly eat three to four meals a day, that 90% of them have breakfast every day and that almost everybody eats at least one cooked meal. About 70% of the surveyed students eat meat, fruit and vegetables every day, whereas fish is usually eaten once a week. They drink milk several times a week. About 50% of students drink 1 to 2 liters of liquid per day, preferably water. A third of the surveyed students do not drink coffee and alcoholic beverages. About 40% of them do not smoke.

Keywords: eating habits, quality of life, student population

Tomislav Topolovčan
Snježana Dubovicki

Metaanaliza prvog i drugog reda u pedagoškim istraživanjima: Rekapitulacija i diseminacija sintezirajućeg istraživanja odgoja i obrazovanja

Pedagogijska istraživanja karakteristična su po nekonzistentnosti rezultata empirijskih istraživanja iste ili slične problematike. Stoga ih se ponekad sintetizira u svrhu dobivanja sveobuhvatnih rezultata određene problematike. Za objedinjavanje rezultata primarnih kvantitativnih istraživanja iste ili slične tematike primjenjuje se kvantitativni alat metaanaliza. Metaanaliza nije panacea ili Sveti gral istraživanja odgoja i obrazovanja, već kvaliteta njenih rezultata ovisi o optimalnim kriterijima inkluzije i ekskluzije te odabira modela izračuna veličine učinka. U recentno vrijeme provodi se i meta-analiza drugog reda, tj. meta-analiza postojećih meta-analiza čime se nudi obuhvatniji pregled trendova i/li općih zaključaka istraživanja određene problematike odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: kvantitativna metodologija, metaanaliza, metaanaliza drugog reda, obrazovanje, škola

First and second order meta-analysis in pedagogical research: Recapitulation and dissemination of synthesizing research in education

Pedagogical research is characterized by the inconsistency of the results of empirical research on the same or similar issues. Therefore, they are sometimes synthesized in order to obtain complete results about a certain issue. The quantitative tool of meta-analysis is used to consolidate the results of primary quantitative research on the same or similar topics. Meta-analysis is not a panacea or the Holy Grail of educational research, but the quality of its results depends on the optimal inclusion and exclusion criteria and the selection of the effect size calculation model. In recent times, second order meta-analysis, i.e. meta-analysis of existing meta-analyses, is being carried out, which offers a more comprehensive overview of trends and/or general conclusions of research on certain issues of education.

Keywords: education, meta-analysis, second-order meta-analysis, quantitative methodology, school

Edita Trstenjak
Vladimir Legac

Zainteresiranost roditelja za metode poučavanja stranog jezika u ustanovama predškolskog obrazovanja u Čakovcu

U uvodu izlaganja dat će se pregled povijesti istraživanja stranih jezika u ranom učenju u Hrvatskoj i u Čakovcu. Riječ je o nekoliko važnih istraživanja (Vilke 1999) i više desetljeća podučavanja stranih jezika u nižim razredima osnovnih škola kao i u dječjim vrtićima i ostalim ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja. Govori se o prednostima koje donosi rano učenje stranih jezika i opisuju uvjeti pod kojima ono može biti jedino učinkovito (primjerenost dječjoj dobi, odnosno njihovim kognitivnim sposobnostima.) Stručnjaci u Hrvatskoj i u svijetu dali su svoje mišljenje i preporučili neke metode i tehnike podučavanja za djecu predškolske dobi. Poznato je da su za uspješnost učenja stranih jezika djece te dobi presudna mišljenja i stavovi roditelja (Mihaljević Djigunović, 1995). Cilj istraživanja je istražiti mišljenje i zainteresiranost roditelja predškolske djece u Čakovcu. Istraživanje će se provesti vlastitom anketom. Na osnovu statističke analize rezultata u zaključku će se dati sugestije za veću suradnju roditelja i izvoditelja nastave stranih jezika te dati sugestije nastavnicima za poboljšanje učinkovitosti podučavanja stranih jezika.

Glavne riječi: metode za rano učenje engleskog kao stranog jezika; učenje engleskog u predškolskim ustanovama u Čakovcu; anketa; zainteresiranost roditelja za učenje engleskog njihove djece

Parents' Interest in Methods of Teaching and Learning Foreign Languages in Institutions of Pre-School Education in the Town of Čakovec

The introduction of the presentation will provide participants of the conference with an overview of the history of research of early foreign language teaching in Croatia and in Čakovec; several research studies (Vilke 1999) and several decades of teaching of foreign languages in the lower grades of primary schools and in kindergartens and other preschool institutions. Advantages of early foreign language learning will be described as well as the conditions under which teaching of foreign languages to young learners can only be effective (teaching methods appropriate to children's age, i.e. their cognitive abilities). Experts in Croatia and around the world gave their opinion and recommended some teaching methods and techniques for preschool children age. It is known that the opinions and attitudes of parents are crucial for the success of foreign language learning in children of that age (Mihaljević Djigunović. 1995). The goal of the research is to investigate the opinion and interest of parents of preschool children in Čakovec. A self-compiled questionnaire will be used. Based on the statistical analysis of the results, in the conclusion, suggestions will be given for greater cooperation between parents and teachers of foreign languages, and suggestions will be given to teachers for improving the effectiveness of teaching foreign languages.

Keywords: learning of English as a foreign language in preschool institutions in Čakovec methods for early learning of English as a foreign language; questionnaire; parents' interest in their children's learning of English as a foreign language

Marija Turk Sakač

Radost čitanja i pisanja - optimalni model udžbenika Hrvatskog jezika u uvjetima gubitaka izazvanih pandemijom

Udžbenički komplet Radost čitanja i pisanja za 1.-4. razred osnovne škole (Naklada Ljevak, Zagreb) sadržajno slijedi kurikulum Hrvatskoga jezika. Udžbenik potiče uporabu suvremenih metodičkih sustava i aktivnih metoda usmjerenih na učenike, njihove aktivnosti i stvaralaštvo, uz primjenu raznolikih oblika komunikacije učenika i učitelja, učenika međusobno i sa širom okolinom. Jezični, književni i medijski sadržaji stavljeni su u suodnose s ciljevima razvoja jezične komunikacije, čime je ostvaren integrirani radni udžbenik za Hrvatski jezik kakav se smatra najprimjerenijim za nastavu po ideji kurikula. Udžbenici omogućuju prirodan put stjecanja komunikacijskih kompetencija utemeljenih na potrebnim znanjima, sposobnostima i vještinama, odnosno postizanje ishoda učenja zadanih kurikulumom. Ugrađeni su i sadržaji međupredmetnih tema te oblici vrednovanja učeničkih postignuća koje preporučuje kurikulum. Priloženi su i digitalni sadržaji za učenike i učitelje te za individualizirani rad s učenicima s poteškoćama. Među udžbeničkim tekstovima su i aktualne teme (pandemija, potresi, aktualne ličnosti i sl.) te suvremeni pisci. Zbog poremećaja nastave u 2020. i 2021. g. osigurano je više prostora za ponavljanje gradiva iz prethodnih razreda jer iskustva s nastavom na daljinu i prekidima nastave ukazuju na znatne gubitke u učenju u tom razdoblju koje treba nadoknađivati. Po svemu tome ovi udžbenici slijede optimalni model metodički modernog integriranog komunikacijskog udžbenika za Hrvatski jezik u specifičnim kriznim uvjetima današnjeg vremena.

Ključne riječi: integrirani radni udžbenik, kurikulum Hrvatskoga jezika, Radost čitanja i pisanja, udžbenički komplet za Hrvatski jezik

Radost čitanja i pisanja - the optimal model of the Croatian language textbook in conditions of losses caused by the pandemic

Textbook set Radost čitanja i pisanja for primary school grades 1-4 (Naklada Ljevak, Zagreb) follows the Croatian language curriculum in terms of content. The textbook encourages the use of modern methodical systems and active methods focused on students, their activities and creativity, along with the application of various forms of communication between students and teachers, students with each other and with the wider environment. Linguistic, literary and media contents correlate with the goals of language communication development, resulting in an integrated working textbook for the Croatian language, which is considered the most suitable for teaching according to the idea of the curriculum. Textbooks provide a natural way of acquiring communication competences based on the necessary knowledge, abilities and skills, i.e. achieving the learning outcomes set by the curriculum. The contents of cross-curricular topics and forms of evaluation of student achievements recommended by the curriculum are also incorporated. Additionally, digital content for students and teachers and for individualized work with students with difficulties are included. Texts include current topics (pandemic, earthquakes, current personalities, etc.) and contemporary writers. Due to the disruption of classes in 2020 and 2021, more space has been provided for revising material from previous classes, as experiences with distance learning and class interruptions indicate significant learning losses during that period, which need to be compensated. According to all this, these textbooks comply with the optimal model of a methodically modern integrated communication textbook for the Croatian language in current specific crisis conditions.

Keywords: Croatian language curriculum, Croatian language textbook set, integrated workbook, Radost čitanja i pisanja

Jezik i komunikacija u kurikulumima za učenje materinskih jezika u višejezičnoj sredini

U radu se prikazuje jezično i komunikacijsko područje kurikula za učenje materinskih jezika većinskih i manjinskih govornika u kontekstu razvoja interkulturalne kompetencije. Interkulturalnost je kao sastavnica obrazovne politike prisutna u temeljnim europskim dokumentima kao vještina koja se razvija u svih osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje (Europska unija 2019). Pripadnicima nacionalnih manjina osigurano je pravo na usvajanje vlastitoga jezika i kulture prema jednom od modela obrazovanja (A, B ili C model). Romska nacionalna manjina od 2020. godine ima mogućnost usvajanja jednog od materinskih romskih jezika (bajaški rumunjski i romski) u školi. Uspoređuju se dva kurikula materinskoga jezika: kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik (NN 19/2019), i kurikulum nastavnog predmeta Jezik i kultura romske nacionalne manjine prema modelu C (NN 52/2020). Na temelju analize dokumenata uspostavljene su kategorije usporedbe: kurikulska načela, odgojno-obrazovni ishodi i sadržaji za njihovo ostvarivanje. Postavljene se kategorije usporedbe analiziraju i opisuju te se pokazuju mogućnosti međusobnog povezivanja u nastavnome procesu. Posebno se pritom razrađuju kategorije kojima se razvija interkulturalna kompetencija te se postavljaju u odnos s međupredmetnim temama. Na temelju analize dvaju nacionalnih dokumenata, zaključuje se o mogućnostima povezivanja u odnosu na razvoj interkulturalnih kompetencija.

Ključne riječi: hrvatski jezik, interkulturalnost, kurikulum, rumunjski bajaški jezik, višejezičnost

Language and communication in curricula for teaching L1 in a multilingual environment

The article presents the language and communication section of the curriculum for learning the L1 of majority and minority speakers in the context of developing intercultural competence. Interculturality as a component of education policy is present in basic European documents and is defined as a skill that develops in all eight key competences for lifelong learning (European Union 2019). Members of national minorities have the right to adopt their own language and culture according to one of the educational models (A, B or C model) desired by the community. From 2020, the Roma national minority will have the optimal opportunity to learn one of their indigenous Roma languages (Bajaski Romanian and Romani) in school. Two L1 curricula are compared: the curriculum for the subject Croatian language (NN 19/2019) and the curriculum for the subject language and culture of the Roma national minority according to Model C (NN 52/2020). Based on the analysis of the document, the categories for comparison were determined: Curriculum principles, educational outcomes and content for their implementation. The established comparison categories are analysed and described and the possibilities of mutual connection in the teaching process are shown. In particular, the categories that develop intercultural competence are elaborated and related to cross-curricular themes. Based on the analysis of two national documents, conclusions are drawn about the possibilities of connection in relation to the development of intercultural competence.

Keywords: Keywords: Croatian language, curriculum, interculturality, multilingualism, Romanian Bajas language

Sustavan pregled metodoloških ograničenja i mogućnosti istraživanja kvalitete nastave

Istraživanja kvalitete nastave neiscrpan su izvor saznanja važnih za njezino unaprjeđenje. Kvaliteta je višeznačno definirana u odgojno-obrazovnom području zbog čega ni kvalitetu nastave i njezine dimenzije nije moguće jednoznačno definirati. Samim time pojavljuju se brojna ograničenja u istraživanjima u kojima je kvaliteta nastave prediktorska ili kriterijska varijabla. Polazeći od toga, u ovom su istraživanju analizirana ograničenja iz 57 znanstvenih istraživanja koja se bave kvalitetom nastave. Ograničenja se većinom odnose na metodologiju istraživanja i interpretaciju rezultata. Nerijetko je ograničena mogućnost generalizacije rezultata uslijed izostavljanja pojedinih dimenzija kvalitete nastave i obilježja sudionika te oskudnog uzorka. Otežana je interpretacija rezultata koja proizlazi iz moguće neiskrenosti ili pristranosti sudionika, loših video zapisa ili oskudnih bilješki opažачa te kulturoloških odstupanja upitnika. Navode se i ograničenja prilikom utvrđivanja smjera korelacija te neutvrđene kauzalnosti među varijablama. Naposljetku, minimizacija navedenih ograničenja ostvarila bi se obuhvaćanjem što brojnijih dimenzija kvalitete nastave, reprezentativnošću uzorka, efikasnim opažanjem ili snimanjem razrednih situacija te primjenom triangulacije i mješovitog istraživačkog pristupa.

Ključne riječi: kvaliteta nastave, metodologija istraživanja, obrazovanje, škola

Systematic review of methodological limitations and possibilities of teaching quality research

Research on teaching quality is an inexhaustible source of knowledge important for its improvement. Quality is ambiguously defined in the field of education, which is why it's not possible to unambiguously define teaching quality and its dimensions. As a result, numerous limitations appear in research in which teaching quality is a predictor or criterion variable. Based on that, this research analyzed limitations from 57 scientific studies dealing with teaching quality. Limitations mostly relate to the research methodology and the interpretation of the results. The possibility of generalizing the results is often limited due to the omission of certain dimensions of teaching quality and the characteristics of the participants, as well as a small sample. The interpretation of the results is difficult due to the possible insincerity or bias of the participants, poor video recordings or meager notes of the observers, and cultural deviations of the questionnaire. There are also limitations when determining the direction of correlations and undetermined causality between variables. Finally, the minimization of the mentioned limitations would be achieved by including as many teaching quality dimensions as possible, sample representativeness, efficient observation or recording of classroom situations, and the application of triangulation and a mixed-methods research approach.

Keywords: teaching quality, research methodology, education, school

Tijana Vidović
Darija Drviš

Današnji dan može biti remek djelo – profesionalni razvoj iz dana u dan

Promatrajući profesionalni razvoj kao kontinuirani proces osobnog i profesionalnog napretka koji ne ovisi o financijama te je svakako dobrovoljan, a rezultira promjenom, svaki pojedinac određuje sam svoj ritam i sam je odgovoran koliko će i što mijenjati na svom profesionalnom putu. On utječe ne samo na promjenu znanja već i na promjene u djelovanju i uvjerenjima koja upravo filtriraju znanje i upravljaju ponašanjem odgojitelja. Implicitna pedagogija obuhvaća sustave vrijednosti i stavove u koje osoba duboko vjeruje te utječe na profesionalni razvoj odgojitelja. Pretpostavili smo da mijenjanjem implicitne pedagogije odgojitelja utječemo na donošenje prikladnih profesionalnih odluka u njegovom odgojno-obrazovnom radu. Primijenili smo edukaciju "Equip - Današnji dan može biti remek-djelo" koja je namijenjena razvijanju kompetencija osobnog i profesionalnog razvoja u kojem polaznici u manjim skupinama (od 5 do 12 sudionika) metodom okruglog stola uvježbavaju vještine osobnog i profesionalnog razvoja. Teme o kojima se raspravlja su stav, prioriteti, zdravlje, obitelj, razmišljanje, obveze, financije, vjera/uvjerenja, odnosi, darežljivost, vrijednosti i razvoj. „Equip Leadership Training Program – Million Leaders Mandate“ je trening kompetencija autora Johna C. Maxwella. Sudjelovanjem u edukaciji odgojitelji su se razvijali osobno i profesionalno te su mijenjali svoju implicitnu pedagogiju.

Ključne riječi: implicitna pedagogija, osobne i profesionalne kompetencije, profesionalni razvoj

Today can be a masterpiece - professional development from day to day

Observing professional development as a continuous process of personal and professional progress that does not depend on finances and is certainly voluntary, and results in change, each individual determines their own rhythm and is responsible for what and how much he will change on his professional path. Professional development affects not only changes in knowledge, but also changes in actions and beliefs that precisely filters knowledge and govern the behaviour of educators. Psychological research indicates that every teacher has their own implicit pedagogy. Most of the time, individuals are not aware of it, but it is precisely the implicit pedagogies that determine their behaviour. Professional development in which implicit pedagogy changes is the development of personal attitudes and beliefs. The education "Equip - Today can be a masterpiece" is intended for the development of personal and professional development competencies in which participants in small groups (from 5 to 12 participants) practice personal and professional development skills using the round table method. Topics discussed include attitude, priorities, health, families, thinking, obligations, finances, faith/beliefs, relationships, generosity, values and development. The education is based on the "Equip Leadership Training Program - Million Leaders Mandate" by John C. Maxwell, and after completing the education, we applied the acquired knowledge in the Sopot Kindergarten in order to develop the personal and professional competencies of educators.

Keywords: implicit pedagogy, personal and professional competences, professional development

Ester Vidović

Utjecaj stavova nastavnika stranog jezika na jezični izbor djece rane i predškolske dobi

Procesi usvajanja materinskog (L1) i stranog (L2) jezika prolaze kroz slične faze. Izbor jezika djeteta rane i predškolske dobi ovisi o mnogim čimbenicima, a dijete se obično spontano odlučuje za određeni jezik dok komunicira s ljudima u svojoj okolini. Suvremene teorije usvajanja jezika naglašavaju da dijete treba imati slobodu da samo odabere jezik kojim će govoriti. Ta je sloboda ponekad ograničena pokušajima odraslih sugovornika, u ovom slučaju nastavnika stranog jezika, da nametnu komunikaciju na stranom jeziku. Ovaj rad obuhvaća istraživanja i studije slučaja u vezi s navedenom temom, uspoređujući ga sa suvremenim spoznajama iz područja usvajanja jezika. S obzirom na činjenicu da su ti trendovi prilično neistraženi u literaturi, cilj ovoga rada je ukazati na zamke takve nametnute komunikacije i pružiti poticaje za kvalitetnu komunikaciju - kako na djetetovom materinskom, tako i na stranom jeziku.

Ključne riječi: djeca rane i predškolske dobi, jezični izbor, sugovornici

Foreign Language Teachers' Influence on the Language Choice of Children of Early and Preschool Age

The processes of the acquisition of mother tongue (L1) and a foreign language (L2) undergo similar stages. The language choice of a child of an early and preschool age depends upon numerous factors, while a child usually spontaneously opts for a certain language when communicating with people in its environment. Contemporary theories of language acquisition emphasise that a child should have freedom to choose the language of communication. This freedom is sometimes limited by attempts of adults, namely teachers of a foreign language, to impose communication in the foreign language they teach. This paper encompasses research and case studies related to the named topic, thereby comparing them with the contemporary cognizance in the field of language acquisition. Since there seems to be a dearth of articles that have researched the named topic, the aim of this paper is to indicate at the traps of such enforced communication and to provide incentives for a quality communication, be it in the child's mother tongue or a foreign language.

Keywords: children of early and preschool age, language choice, interlocutors

Adrijana Višnjić-Jevtić
Edita Rogulj
Ivana Golik

Stavovi odgojitelja o igri na otvorenom

Promjene u shvaćanju važnosti djetinjstva dovele su do znanstvenog promišljanja djetetove dobrobiti i, u tom kontekstu, važnosti okruženja za učenje i razvoj djece (Dahlberg i sur., 1999). Pretpostavlja se da je okruženje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja osmišljeno i organizirano na način koji doprinosi dječjoj igri. Moguće je da se okruženje u ustanovama više usmjerava na unutarnji prostor, dok se vanjsko okruženje rijetko mijenja. Polazeći od istraživanja koja pokazuju da igra na otvorenome doprinosi osobnoj, tjelesnoj i socijalnoj dobrobiti djece, te da je uloga odraslih poduprijeti dječju igru osiguravanjem poticajnog okruženja (Baumer, 2013; Coates & Pimlott-Wilson, 2019), važno je utvrditi stavove odgojitelja o poticajnom okruženju za igru djeteta na otvorenom. U radu je predstavljeno preliminarno istraživanje čiji cilj je utvrditi stavove odgojitelja o igri na otvorenom. Istraživanjem su obuhvaćeni odgojitelji (N=40) koji rade u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u ruralnoj (3) i urbanoj sredini (3). Rezultati istraživanja pokazuju kako odgojitelji imaju pozitivne stavove prema igri na otvorenom, no istovremeno njih više od tri četvrtine (82,5%) boravi s djecom manje od 10 sati tjedno na otvorenom.

Ključne riječi: igra, okruženje, ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, vanjski prostor

ECEC teachers' attitudes on outdoor play

Changes in the understanding of the importance of childhood have led to a scientific reflection on the child's well-being and, in this context, the importance of the environment for children's learning and development (Dahlberg et al., 1999). It is assumed that the environment in early childhood education institutions is designed and organized in a way that contributes to children's play. It is possible that the environment in institutions focuses more on the internal space, while the external environment rarely changes. Based on research that shows that outdoor play contributes to the personal, physical, and social well-being of children, and that the role of adults is to support children's play by providing a stimulating environment (Baumer, 2013; Coates & Pimlott-Wilson, 2019), it is important to determine teachers' attitudes about stimulating environment for outdoor play. The paper presents preliminary research aimed to find early childhood education (ECE) teachers' attitudes on outdoor play. The research included ECE teachers (N=40) who work in early childhood education institutions in rural (3) and urban (3) environments. The results of the research show that teachers have positive attitudes towards outdoor play, but at the same time more than three quarters of them (82.5%) spend less than 10 hours weekly outdoor with the children.

Keywords: early childhood education institutions, environment, outdoor space, play

Vanessa Vitković Marčeta
Teodora Fonović Cvijanović

Akademski diskurs sredinom prošloga stoljeća na primjeru filoloških časopisa

Filološki su časopisi mjesta u kojima se očekuje visoki stil i birani izričaj, stoga čine vrijedan korpus za analizu značajka akademskoga diskursa, posebice onih koje u normativnim priručnicima imaju dvostruka ili trostruka rješenja. U akademskome se diskursu očekuje visoki varijetet hrvatskoga standardnoga jezika, ali dosadašnja su istraživanja (Martinović, Matešić, 2021) ukazala na značajke u kojima se ogleda varijetetnost standarda i kod filoloških tekstova. U radu ćemo stoga na korpusu članaka objavljenih u trima filološkim časopisima, *Jeziku*, *Filologiji* i *Hrvatskome dijalektološkom zborniku*, komparativnom metodom prikazati takve značajke (primjerice uporabu navezaka, položaj glagolske enklitike, deklinaciju brojeva, uporabu određenih i neodređenih pridjeva, G mn. imenica ženskoga roda i sl.). Analizirat će se brojevi koji su izišli pedesetih i šesdesetih godina prošloga stoljeća kako bi se utvrdio kontinuum u odabiru jezičnih rješenja koja variraju unutar jednoga diskursnoga tipa.

Ključne riječi: akademski diskurs, varijetet, filološki znanstveni časopisi

Examples of academic discourse of the mid-twentieth century in philology journals

Philology journals are expected to use a higher register and accurate diction, therefore they represent a valuable corpus for the analysis of the properties of academic discourse, especially for those that have multiple solutions, as suggested in language and grammar reference books. The high variety of the Standard Croatian language is expected to be used in academic discourse, but the research conducted so far (Martinović, Matešić, 2021) indicates the presence of standard varieties even in philology texts. These properties (for example the use of conjunctions, of the position of the verbal enclitic, declension of numbers, the use of definite and indefinite adjective forms, genitive plural case of feminine nouns etc.) extracted from a corpus consisting of articles published in three philology journals, *Jezik*, *Filologija* and *Hrvatski dijalektološki zbornik* will be analysed by using a comparative method. The analysis comprises issues published in the 1950's and 1960's in order to establish a continuum in the choice of linguistic solutions varying among a specific discourse typology.

Keywords: academic discourse, variety, scientific journals

Naracija u priči - prilog poetici suvremenog hrvatskog dječjeg romana

U tipološki raznolikom opusu suvremenog hrvatskog dječjeg romana, jedan dio pripada romanima krhke romaneskne strukture, labavog realističnog okvira, fantastičnog diskursa, složenih pozicija pripovjedača i načina pripovijedanja te kompleksnih dječjih likova. U radu se, slijedom naratološke teorije (Grdešić 2015., Peleš 1999., Rimmon-Kenan 1989., Lovrić i Jeleč, 2021.) interpretiraju pripovjedne strategije iz dijelova romanesknog opusa Palme Katalinić (Pričanje Cvrčka moreplovca) i Vesne Krmpotić (Troočica s planete svjetlosti) s ciljem detektiranja i funkcionalnog određenja naracije u priči (umetnute priče: priča u priči). Višestruka funkcionalnost umetnutih priča, kao dijelova govornih aktova književnih junaka čiji je opseg sudjelovanja u pričama raznolik, usložnjava subordinirani odnos pripovjednih razina i pripovjedača pridonoseći zanimljivosti semantičke razine romana, ali i zahtjevnosti ispričovijedanog. Takva pripovjedna strategija, obilježena lirskom naracijom i alegorijom, uklopljena u romaneskni narativ lelujavog odnosa između fikcije i faksije, pridonosi konstruiranju složenih dječjih likova čija je osamljenost i želja za popravljanjem svijeta, na ontenskoj razini romana, i prostorno kontekstualizirana (svemir, zemlja, more). Navedena poetička određenja interpretiranih romana otvaraju pitanja (re)pozicioniranja statusa navedenih autorica u kontekstu povijesti i poetike suvremenog hrvatskog dječjeg romana.

Ključne riječi: Palma Katalinić, priča u priči, pripovjedne strategije, suvremeni hrvatski dječji roman, Vesna Krmpotić

Narrationm in a Story - a Contribution to the Poetics of the Contemporary Croatian Children`s Novel

In the typologically diverse opus of contemporary Croatian children's novels, one part belongs to novels with a fragile novelistic structure, a loose realistic framework, fantastic discourse, complex positions of narrators, and ways of telling stories, and complex children's characters. This paper, following the narratological theory (Grdešić 2015, Peleš 1999, Rimmon-Kenan 1989, Lovrić and Jeleč, 2021), narrative strategies from parts of the novelistic works of Palma Katalinić (Pričanje Cvrčka moreplovca) and Vesna Krmpotić (Troočica s planete svjetlosti) are interpreted light with the aim of detecting and functionally determining the narration in the story (inserted stories: story within a story). The multiple functionality of the inserted stories, as parts of speech acts of literary heroes whose scope of participation in the stories is diverse, complicates the subordinate relationship of narrative levels and narrators, contributing to the interestingness of the semantic level of the novel, but also to the demands of the narrated. Such a narrative strategy, characterized by lyrical narration and allegory, incorporated into the novel's narrative of the fluctuating relationship between fiction and fiction, contributes to the construction of complex children's characters whose loneliness and desire to improve the world, on the ontemic level of the novel, is also spatially contextualized (space, land, sea). The aforementioned poetic determinations of the interpreted novels open up issues of (re)positioning the status of the aforementioned authors in the context of the history and poetics of the contemporary Croatian children's novel.

Keywords: contemporary Croatian children's novel, narrative strategies, story within a story, Palma Katalinić, Vesna Krmpotić

Kako uvaspitati smrt? – strategije vaspitača u predškolskim ustanovama

Psihološka istraživanja pokazuju da konceptualizacija smrti kod dece započinje u predškolskom periodu. Ipak, ne može se reći da je potreba za razgovorom o njoj sistemski osvešćena na ravni vaspitno-obrazovne strategije. Studenti koji su pohađali izborni predmet Metodčki pristup temi smrti u poeziji za decu i mlade na Fakultetu za obrazovanje učitelja i vaspitača u Beogradu pokazali su posebnu zapitanost nad četirima konkretnim situacijama: 1) da li i kako reagovati kada dete pokazuje promene u ponašanju povodom smrti kućnog ljubimca, 2) da li i kako razgovarati sa decom o smrti u slučaju kada ste došli na zamenu u grupu u kojoj je preminuo vaspitač; 3) kako odgovoriti na pitanje šta je smrt kada se takvo pitanje u detetu javi podstaknuto književnim tekstom; 4) da li i kako tumačiti tekst u čijem je centru član porodice koji je preminuo nekom detetu iz grupe. U vezi s tim, formulisali smo četiri istraživačka pitanja i anketiranjem prikupili mišljenja 114 vaspitača. Kvalitativnom analizom odgovora: 1) došli smo do sistematizacije postojećih strategija vaspitača u pomenutim situacijama, 2) uporedili smo odgovore vaspitača sa preporukama iz literature koja se tiče obrazovanja o smrti, 3) na osnovi te komparacije formulisali smo preporuke u kojem smeru se postojeće strategije mogu usavršiti.

Ključne reči: metodika razvoja govora, obrazovanje o smrti, predškolsko vaspitanje, tanatologija.

How to teach about death? - strategies of preschool teachers

Psychological research shows that the conceptualization of death in children begins in the preschool period. However, the need to talk about it has not been systematically recognized at the level of an educational strategy. Students who attended the elective course Methodological approach to the topic of death in poetry for children and young adults at the Faculty of Education in Belgrade showed special concern over four specific situations: 1) whether and how to react when a child shows changes in behaviour due to the death of a pet, 2) whether and how to talk to children about death when you have come to replace a deceased teacher in an impacted group; 3) how to answer the question of what death is when such a question is prompted by reading a literary text; 4) whether and how to interpret a text focusing on a deceased family member if that is the case with a child in the group. Regarding this, we formulated four research questions and conducted a survey on 114 preschool teachers. Through a qualitative analysis of the answers we: 1) offered the systematization of the existing strategies of preschool teachers in the mentioned situations, 2) compared the answers of preschool teachers with the recommendations from the literature related to death education, 3) formulated, based on the mentioned comparison, recommendations about how the existing strategies can be improved.

Keywords: speech development methodology, death education, preschool education, thanatology.